378.122
จ217ม
ฉ.3

บทบาทของอดีตหัวหน้าภาควิชา ในสหวิทยาลัยรัตนโกสินทร์

ปริญญานิพนธ์

ของ

จักรตรา โขมะสรานนท์

13 ส.ค. 2537

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกอุตสาหกรรมศึกษา

เมษายน 2536

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

187518

คณะกรรมการควบคุมและคณะกรรมการสอบได้พิจารณาปริญญานิพนธ์ฉบับนี้แล้ว เห็นควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกอุตสาหกรรมศึกษา ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

คณะกรรมการควบคุม

..... ประธาน
(อ.เพ็ญสิทธิ์ โพธิจินดา)

..... กรรมการ
(รศ.หวน พินธุพันธ์)

..... กรรมการ
(อ.วีระพล อารวรรณ)

คณะกรรมการสอบ

..... ประธาน
(อ.เพ็ญสิทธิ์ โพธิจินดา)

..... กรรมการ
(รศ.หวน พินธุพันธ์)

..... กรรมการ
(อ.วีระพล อารวรรณ)

..... กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม
(อ.สุวัฒน์ อัจฉริยนนท์)

บัณฑิตวิทยาลัยอนุมัติให้รับปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกอุตสาหกรรมศึกษา ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ศ.ดร. สมพร บัวทอง)

วันที่ 3 เดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2536

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดีนั้น เพราะได้รับความกรุณาจากท่านผู้ทรงคุณวุฒิหลายท่าน ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ อาจารย์เพ็ญสิทธิ์ โพธิจินดา ที่ได้กรุณาเป็นประธานที่ปรึกษาในการทำปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ ทั้งได้กรุณาให้คำแนะนำปรึกษาตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ตั้งแต่เริ่มต้นจนสำเร็จเรียบร้อย

กราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์หวน พินธุพันธ์ อาจารย์วีระพล อารวรรณ กรรมการที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์ และอาจารย์สุวัฒน์ อัจฉริยนนท์ กรรมการสอบปากเปล่าปริญญานิพนธ์ คณะกรรมการบริหารหลักสูตรผู้พิจารณาเค้าโครงปริญญานิพนธ์ อาจารย์มาลินี แซ่เตือง เลขานุการคณะกรรมการบริหารหลักสูตร อาจารย์ผู้สอนทุกท่าน ตลอดจน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิชัย แหวนเพชร ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พงศ์ หรดาล และอาจารย์สุดใจ เหง้าสีไพร ที่ได้สละเวลาอันมีค่า ตรวจสอบเสนอแนะในการแก้ไขปรับปรุงแบบสอบถามให้มีประสิทธิภาพ ผู้วิจัยรู้สึกเป็นเกียรติและซาบซึ้งในความกรุณาไว้ ณ ที่นี้

กราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์วิชัย ฎ์โยธิน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ธีรยุทธ สุนทรา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประชน แสงจักร์ อาจารย์ทรงศักดิ์ ทรงทอง อาจารย์สุวรรณ กงทะสร อาจารย์ปรีชา คงสวัสดิ์ และอาจารย์สุพัฒน์ อุทิตะสาร ที่ได้สนับสนุนและให้กำลังใจแก่ผู้วิจัยมาโดยตลอด

ความภาคภูมิใจในความสำเร็จครั้งนี้ด้วยพระคุณของ คุณพ่อ คุณแม่ และกำลังใจจาก คุณอรพรรณ์ โชมะสรานนท์ และ ด.ช.จักรพันธ์ โชมะสรานนท์ ที่ให้กำลังใจและความช่วยเหลือในเรื่องต่าง ๆ ด้วยดี

จักรตรา โชมะสรานนท์

เมษายน 2536

สารบาญ

บทที่		หน้า
1	บทนำ	
	ภูมิหลัง	1
	ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	3
	ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า	3
	ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า	4
	นิยามศัพท์เฉพาะ	6
	สมมุติฐานการศึกษาค้นคว้า	7
2	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	8
	ความหมายของบทบาท	8
	บทบาทของหัวหน้าภาควิชา	11
	แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทของหัวหน้าภาควิชา	19
	บทบาทด้านการบริหารวิชาการ	19
	บทบาทด้านมนุษยสัมพันธ์	21
	บทบาทด้านคุณลักษณะส่วนตน	24
	บทบาทด้านการให้คำปรึกษา	25
	บทบาทด้านการบริหารงานทั่วไป	27
	บทบาทด้านการบริหารงานบุคคล	29
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบทบาทของหัวหน้าภาควิชา	31
	งานวิจัยภายในประเทศ	31
	งานวิจัยต่างประเทศ	34
3	วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า	37
	แหล่งข้อมูลและประชากร	37
	เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล	38

บทที่ หน้า

การเก็บรวบรวมข้อมูล 40

การวิเคราะห์ข้อมูล 41

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล 43

4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล 45

ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและความเบี่ยงเบนมาตรฐาน

บทบาทของอดีตหัวหน้าภาควิชา ในสหวิทยาลัยรัตนโกสินทร์ 45

ผลการเปรียบเทียบบทบาทของอดีตหัวหน้าภาควิชา

ในสหวิทยาลัยรัตนโกสินทร์ 83

5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ 90

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า 90

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า 90

การวิเคราะห์ข้อมูล 91

สรุปผลการวิจัย 92

อภิปรายผล 95

ข้อเสนอแนะ 101

บรรณานุกรม 103

ภาคผนวก 110

ประวัติย่อผู้วิจัย 127

บทคัดย่อ 128

บัญชีตาราง

ตาราง หน้า

1 จำนวนอดีตหัวหน้าภาควิชาที่ครบวาระ ในสหวิทยาลัยรัตนโกสินทร์ ระหว่าง พ.ศ. 2527-2534 15

2 จำนวนอดีตหัวหน้าภาควิชาที่ไม่ครบวาระ ในสหวิทยาลัยรัตนโกสินทร์ ระหว่าง พ.ศ. 2527-2534 16

3 เปรียบเทียบจำนวนอดีตหัวหน้าภาควิชาที่ครบวาระ และไม่ครบวาระ ในสหวิทยาลัยรัตนโกสินทร์ ระหว่าง พ.ศ. 2527-2534 17

4 จำแนกแบบสอบถามที่ส่งไปและได้รับคืนตามวิทยาลัยครู 42

5 ค่าเฉลี่ยและความเบี่ยงเบนมาตรฐาน บทบาทของอดีตหัวหน้าภาควิชาสายอุตสาหกรรมศึกษา ในสหวิทยาลัยรัตนโกสินทร์ ด้านการบริหารวิชาการ .. 46

6 ค่าเฉลี่ยและความเบี่ยงเบนมาตรฐาน บทบาทของอดีตหัวหน้าภาควิชาอื่น ๆ ในสหวิทยาลัยรัตนโกสินทร์ ด้านการบริหารวิชาการ 50

7 ค่าเฉลี่ยและความเบี่ยงเบนมาตรฐาน บทบาทของอดีตหัวหน้าภาควิชาสายอุตสาหกรรมศึกษา ในสหวิทยาลัยรัตนโกสินทร์ ด้านการบริหารงานทั่วไป 54

8 ค่าเฉลี่ยและความเบี่ยงเบนมาตรฐาน บทบาทของอดีตหัวหน้าภาควิชาอื่น ๆ ในสหวิทยาลัยรัตนโกสินทร์ ด้านการบริหารงานทั่วไป 58

9 ค่าเฉลี่ยและความเบี่ยงเบนมาตรฐาน บทบาทของอดีตหัวหน้าภาควิชาสายอุตสาหกรรมศึกษา ในสหวิทยาลัยรัตนโกสินทร์ ด้านการบริหารงานบุคคล 61

10 ค่าเฉลี่ยและความเบี่ยงเบนมาตรฐาน บทบาทของอดีตหัวหน้าภาควิชาอื่น ๆ ในสหวิทยาลัยรัตนโกสินทร์ ด้านการบริหารงานบุคคล 65

11 ค่าเฉลี่ยและความเบี่ยงเบนมาตรฐาน บทบาทของอดีตหัวหน้าภาควิชาสายอุตสาหกรรมศึกษา ในสหวิทยาลัยรัตนโกสินทร์ ด้านมนุษยสัมพันธ์ 68

ตาราง หน้า

12 ค่าเฉลี่ยและความเบี่ยงเบนมาตรฐาน บทบาทของอดีตหัวหน้าภาควิชาอื่น ๆ ในสหวิทยาลัยรัตนโกสินทร์ ด้านมนุษยสัมพันธ์ 71

13 ค่าเฉลี่ยและความเบี่ยงเบนมาตรฐาน บทบาทของอดีตหัวหน้าภาควิชาสายอุตสาหกรรมศึกษา ในสหวิทยาลัยรัตนโกสินทร์ ด้านคุณลักษณะส่วนตน 74

14 ค่าเฉลี่ยและความเบี่ยงเบนมาตรฐาน บทบาทของอดีตหัวหน้าภาควิชาอื่น ๆ ในสหวิทยาลัยรัตนโกสินทร์ ด้านคุณลักษณะส่วนตน 76

15 ค่าเฉลี่ยและความเบี่ยงเบนมาตรฐาน บทบาทของอดีตหัวหน้าภาควิชาสายอุตสาหกรรมศึกษา ในสหวิทยาลัยรัตนโกสินทร์ ด้านการให้คำปรึกษา 78

16 ค่าเฉลี่ยและความเบี่ยงเบนมาตรฐาน บทบาทของอดีตหัวหน้าภาควิชาอื่น ๆ ในสหวิทยาลัยรัตนโกสินทร์ ด้านการให้คำปรึกษา 81

17 การเปรียบเทียบบทบาทของอดีตหัวหน้าภาควิชาสายอุตสาหกรรมศึกษา ในสหวิทยาลัยรัตนโกสินทร์ รวมในแต่ละด้าน 84

18 การเปรียบเทียบบทบาทของอดีตหัวหน้าภาควิชาอื่น ๆ ในสหวิทยาลัยรัตนโกสินทร์ รวมในแต่ละด้าน 86

19 การเปรียบเทียบบทบาทของอดีตหัวหน้าภาควิชาสายอุตสาหกรรมศึกษา กับอดีตหัวหน้าภาควิชาอื่น ๆ ที่ครบวาระและไม่ครบวาระ ในสหวิทยาลัยรัตนโกสินทร์ รวมในแต่ละด้าน 88

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ หน้า

1 แผนภูมิแสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย 5

2 แผนภูมิแสดงการแบ่งส่วนราชการของวิทยาลัยครู 12

3 แผนภูมิเปรียบเทียบอดีตหัวหน้าภาควิชาที่ครบวาระและไม่ครบวาระ ในสหวิทยาลัยรัตนโกสินทร์ ระหว่าง พ.ศ. 2527 - 2534 18

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

การศึกษาเป็นกระบวนการที่สำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาประเทศ เป็นสิ่งที่จะช่วยทำให้พลเมืองของชาติเป็นบุคคลที่มีคุณภาพ ประสิทธิภาพ รู้จักคิด และสร้างสรรค์ให้ตนเองมีความเจริญก้าวหน้า ถ้าพลเมืองส่วนใหญ่ของประเทศได้รับการศึกษาและการฝึกอบรมที่ดีแล้ว ย่อมเป็นกำลังสำคัญที่จะทำให้ประเทศชาติเจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว (สิปปนนท์ เกตุทัต. 2534 : 8) ดังนั้น การจัดการศึกษาจึงมีส่วนสำคัญในการพัฒนาความรู้ ความคิด ความประพฤติ เจตคติ ค่านิยม และคุณธรรม เพื่อให้บุคคลเป็นพลเมืองที่ดีต่อสังคมในปัจจุบันได้ (นิเชต สุนทรพิทักษ์. 2534 : 41-54)

วิทยาลัยครูนับได้ว่า มีบทบาทโดยตรงกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้แก่ประเทศชาติทั้งในอดีตและปัจจุบัน ภารกิจหลักของวิทยาลัยครูตามพระราชบัญญัติวิทยาลัยครู พุทธศักราช 2518 กำหนดให้วิทยาลัยครูมีหน้าที่จัดการศึกษาสาขาครุศาสตร์ได้ถึงปริญญาตรี และมีหน้าที่วิจัย ส่งเสริมวิทยฐานะครูอาจารย์ ทำนุบำรุงส่งเสริมศาสนาศิลปและวัฒนธรรม รวมทั้งการให้บริการวิชาการแก่สังคม (วิทยาลัยครูพระนคร. 2527 : 286) วิทยาลัยครูได้ปฏิบัติภารกิจตามพระราชบัญญัติวิทยาลัยครู พุทธศักราช 2518 อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล แต่วิทยาลัยครูไม่สามารถจัดการศึกษาสาขาวิชาการอื่น ๆ ได้ เพราะพระราชบัญญัติวิทยาลัยครูฉบับดังกล่าวได้กำหนดไว้แต่การจัดการศึกษาสาขาวิชาชีพครู (สายหยุด จำปาทอง. 2532 : 19) ดังนั้น กรมการฝึกหัดครูจึงได้ดำเนินการขอแก้ไขปรับปรุงพระราชบัญญัติวิทยาลัยครู จนกระทั่งผ่านขั้นตอนรัฐสภาให้ความเห็นชอบ จึงเป็นพระราชบัญญัติวิทยาลัยครู (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2527 กำหนดให้วิทยาลัยครูเป็นสถาบันการศึกษาและวิจัย มีวัตถุประสงค์ให้การศึกษาวิชาการในสาขาวิชาต่าง ๆ ตามความต้องการของท้องถิ่น และผลิตครูถึงระดับปริญญาตรี ทำการวิจัย ส่งเสริมวิทยฐานะของครูอาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาประจำการ ทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม และให้บริการทางวิชาการแก่สังคม (ราชกิจจานุเบกษา. 2527 : 2)

การกำหนดให้วิทยาลัยครูเป็นสถาบันการศึกษาและวิจัยนั้น เป็นการบ่งชี้ว่าวิทยาลัยครูเป็นสถาบันอุดมศึกษาเช่นเดียวกับสถาบันอุดมศึกษาของรัฐแห่งอื่น ๆ เช่น จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ และมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เป็นต้น ดังนั้นกรมการฝึกหัดครู และวิทยาลัยครูจึงได้ร่วมดำเนินการปรับปรุงโครงสร้างหน่วยงาน และการบริหารวิทยาลัยครูให้เหมาะสมสอดคล้องกับภารกิจที่ได้รับมอบหมาย ซึ่งประกาศกระทรวงศึกษาธิการให้แบ่งส่วนราชการในวิทยาลัยครูออกเป็น 12 หน่วยงาน ได้แก่ สำนักงานอธิการ สำนักส่งเสริมวิชาการ สำนักกิจการนักศึกษา สำนักงานวางแผนและพัฒนา ศูนย์วิจัยและบริการการศึกษา ศูนย์ศิลปวัฒนธรรม คณะวิชาครุศาสตร์ คณะวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี คณะวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ คณะวิชาวิทยาการจัดการ คณะวิชาเกษตรศาสตร์และอุตสาหกรรม และคณะวิชาอุตสาหกรรมศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ. 2530 : 1-5)

ในส่วนที่เกี่ยวกับคณะวิชา ให้แบ่งภาควิชาในคณะวิชานั้น ๆ รับผิดชอบต่อการดำเนินงานทางวิชาการ ภาควิชาจึงเป็นองค์กรสำคัญยิ่งที่จะแสดงออกซึ่งความสามารถทางวิชาการอันเป็นองค์ประกอบหลักของการเป็นสถาบันอุดมศึกษาที่สมบูรณ์ (สายหยุด จำปาทอง. 2532 : 94-105) ดังนั้น หัวหน้าภาควิชานับว่าเป็นผู้บริหารที่สำคัญคนหนึ่ง มีความใกล้ชิดกับอาจารย์และนักศึกษามากที่สุด ต้องปฏิบัติบทบาทและหน้าที่อย่างกว้างขวางเพื่อให้การบริหารงานในภาควิชาดำเนินไปได้ด้วยดี ได้แก่ บทบาทด้านการสอน การวิจัย การบริหารบุคลากร การบริหารงานธุรการและการเงิน และการติดต่อสัมพันธ์กับชุมชน อาจกล่าวได้ว่าหัวหน้าภาควิชามีหน้าที่โดยตรงในการที่จะอำนวยให้วิทยาลัยครูปฏิบัติภารกิจให้บรรลุผลสำเร็จตามจุดมุ่งหมายอย่างสมบูรณ์ แต่เนื่องจากตำแหน่งหัวหน้าภาควิชานี้ พระราชบัญญัติวิทยาลัยครู (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2527 ไม่ได้กำหนดบทบาทและความรับผิดชอบไว้ให้ชัดเจนแต่ประการใด ระบุแต่เพียงว่าในภาควิชาให้หัวหน้าภาควิชาเป็นผู้บังคับบัญชารับผิดชอบเท่านั้น (ราชกิจจานุเบกษา. 2527 : 34) ดังนั้นในการปฏิบัติงานหัวหน้าภาควิชาจึงมักอาศัยแบบแผน หรือวิธีการเก่า ๆ ที่เคยปฏิบัติติดต่อกันมา หรือไม่ก็ใช้บุคลิกลักษณะส่วนตัว และความสามารถเฉพาะตัวในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ไม่มีรูปแบบที่แน่นอนตายตัว บุคลากรแต่ละฝ่ายนับตั้งแต่ผู้บริหาร

อาจารย์ และเจ้าหน้าที่ ต่างก็ยังไม่เข้าใจในบทบาทและหน้าที่ของหัวหน้าภาควิชาอย่างถูกต้องชัดเจน จึงมีผลทำให้การปฏิบัติงานภายในวิทยาลัยครูไม่สามารถดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลตามเป้าหมายที่วางไว้ได้

จากสภาพปัญหาดังกล่าวข้างต้นและโครงสร้างการบริหารในวิทยาลัยครูตามพระราชบัญญัติวิทยาลัยครู (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2527 มาตรา 23 กำหนดให้วิทยาลัยครูต้องมีภาควิชาและให้หัวหน้าภาควิชาเป็นผู้บังคับบัญชารับผิดชอบภาควิชา จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องศึกษาบทบาทของอดีตหัวหน้าภาควิชาในสหวิทยาลัยรัตนโกสินทร์ ทั้งนี้ผลการวิจัยจะใช้เป็นแนวทางในการแก้ปัญหาและอุปสรรคการบริหารงานของวิทยาลัยครูในโอกาสต่อไป

<u>ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า</u>

ความมุ่งหมายของการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีวัตถุประสงค์ดังนี้

1. เพื่อศึกษาบทบาทของอดีตหัวหน้าภาควิชาระหว่างอดีตหัวหน้าภาควิชาที่ครบวาระและไม่ครบวาระ ในสหวิทยาลัยรัตนโกสินทร์

2. เพื่อเปรียบเทียบบทบาทของอดีตหัวหน้าภาควิชาสายอุตสาหกรรมศึกษา กับอดีตหัวหน้าภาควิชาอื่น ๆ ที่ครบวาระและไม่ครบวาระ ในสหวิทยาลัยรัตนโกสินทร์

<u>ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า</u>

ผลการศึกษาวิจัยครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ต่อการบริหารงานของวิทยาลัยครู และภาควิชาในสหวิทยาลัยรัตนโกสินทร์ ดังต่อไปนี้

1. สำหรับเป็นข้อมูลพื้นฐานในการกำหนดโครงสร้างการบริหาร และการพัฒนาภาควิชาในสหวิทยาลัยรัตนโกสินทร์

2. กำหนดลักษณะงานโดยผู้บริหารระดับสูงของกรมการฝึกหัดครู วิทยาลัยครู และหัวหน้าคณะวิชาที่เหมาะสมกับหัวหน้าภาควิชา ในสหวิทยาลัยรัตนโกสินทร์

3. ใช้เป็นแนวทางการทำงานร่วมกัน และเป็นแนวทางในการพัฒนาสรรหาหัวหน้าภาควิชาให้เหมาะสมสำหรับอาจารย์ในภาควิชา และหัวหน้าภาควิชา ในสหวิทยาลัยรัตนโกสินทร์

<u>ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า</u>

บทบาทของอดีตหัวหน้าภาควิชาในสหวิทยาลัยรัตนโกสินทร์ที่ผู้วิจัยนำมาศึกษาครั้งนี้มี 6 ด้าน คือ ด้านการบริหารวิชาการ ด้านการบริหารงานทั่วไป ด้านการบริหารงานบุคคล ด้านมนุษยสัมพันธ์ ด้านคุณลักษณะส่วนตน และด้านการให้คำปรึกษา

1. ประชากร ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัย คือ อดีตหัวหน้าภาควิชาที่ครบวาระ ในสหวิทยาลัยรัตนโกสินทร์ พ.ศ. 2527 - 2534 จำนวน 259 คน และอดีตหัวหน้าภาควิชาที่ไม่ครบวาระในสหวิทยาลัยรัตนโกสินทร์ พ.ศ. 2527 - 2534 จำนวน 158 คน รวม 417 คน

2. ตัวแปรที่ศึกษา

2.1. ตัวแปรอิสระ ได้แก่ สถานภาพของกลุ่มประชากร คือ

2.1.1 อดีตหัวหน้าภาควิชาสายอุตสาหกรรมศึกษา

2.1.1.1 อดีตหัวหน้าภาควิชาที่ครบวาระ

2.1.1.2 อดีตหัวหน้าภาควิชาที่ไม่ครบวาระ

2.1.2 อดีตหัวหน้าภาควิชาอื่น ๆ

2.1.2.1 อดีตหัวหน้าภาควิชาที่ครบวาระ

2.1.2.2 อดีตหัวหน้าภาควิชาที่ไม่ครบวาระ

2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ บทบาทของอดีตหัวหน้าภาควิชา ในสหวิทยาลัยรัตนโกสินทร์ คือ

2.2.1 บทบาทด้านการบริหารวิชาการ

2.2.2 บทบาทด้านการบริหารงานทั่วไป

2.2.3 บทบาทด้านการบริหารงานบุคคล

2.2.4 บทบาทด้านมนุษยสัมพันธ์

2.2.5 บทบาทด้านคุณลักษณะส่วนตน

2.2.6 บทบาทด้านการให้คำปรึกษา

กรอบแนวคิดในการวิจัย

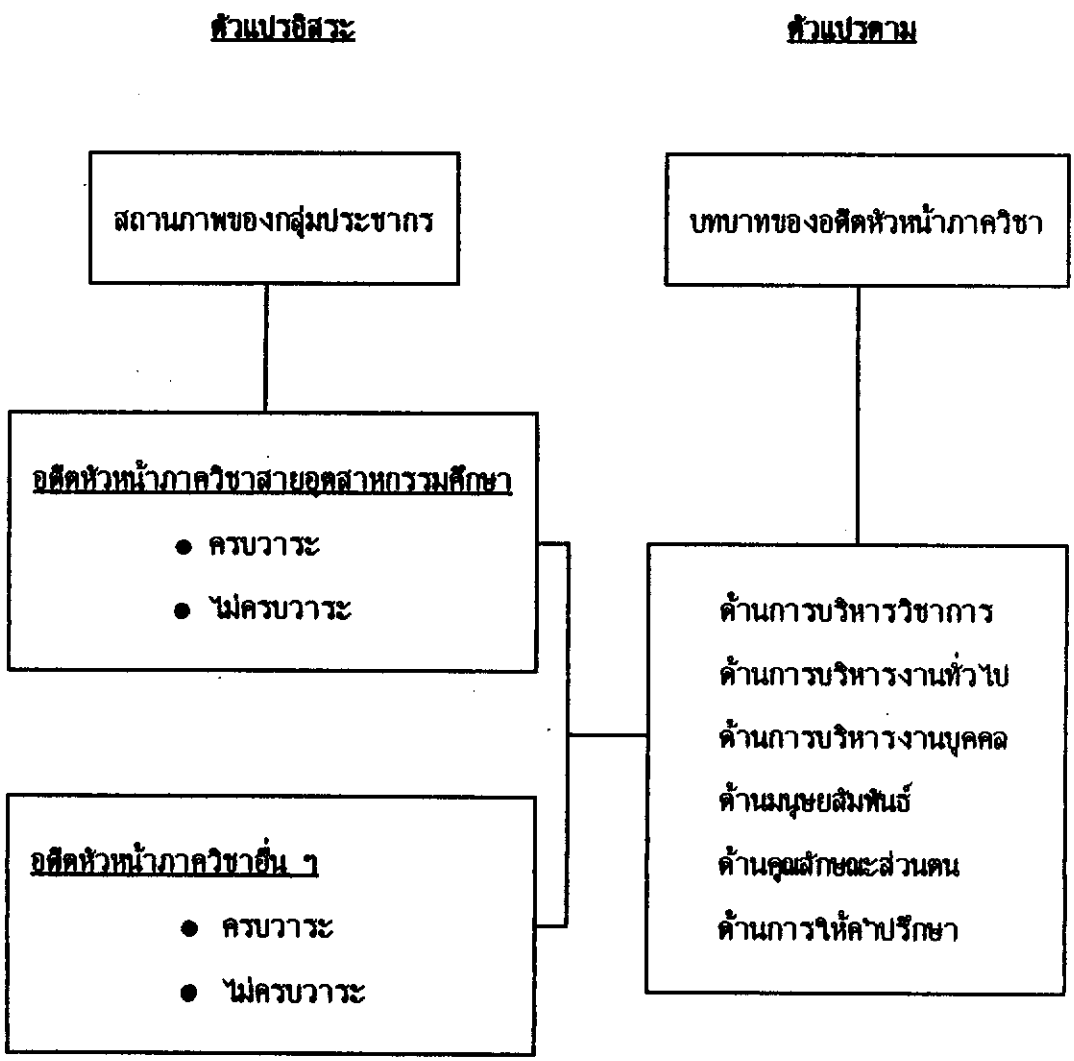

ภาพประกอบ 1 แผนภูมิแสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย

นิยามศัพท์เฉพาะ

นิยามศัพท์เฉพาะในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ มีดังต่อไปนี้

1. วิทยาลัยครู หมายถึง สถาบันอุดมศึกษา สังกัดกรมการฝึกหัดครู กระทรวงศึกษาธิการ

2. สหวิทยาลัยรัตนโกสินทร์ หมายถึง กลุ่มวิทยาลัยครู ประกอบด้วย วิทยาลัยครูธนบุรี วิทยาลัยครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยา วิทยาลัยครูสวนดุสิต วิทยาลัยครูสวนสุนันทา วิทยาลัยครูจันทรเกษม และวิทยาลัยครูพระนคร

3. ภาควิชา หมายถึง ภาควิชาในกลุ่มวิทยาลัยครูสหวิทยาลัยรัตนโกสินทร์

4. หัวหน้าภาควิชา หมายถึง อาจารย์ในวิทยาลัยครูที่ได้รับแต่งตั้งให้เป็นผู้บังคับบัญชารับผิดชอบในภาควิชา ตามพระราชบัญญัติวิทยาลัยครู พ.ศ. 2527

5. อดีตหัวหน้าภาควิชา หมายถึง ผู้ที่เคยดำรงตำแหน่งผู้บริหารสูงสุดของภาควิชา ตั้งแต่ พ.ศ. 2527 - 2534

6. ครบวาระ หมายถึง อดีตหัวหน้าภาควิชาที่ดำรงตำแหน่งครบวาระ 4 ปี

7. ไม่ครบวาระ หมายถึง อดีตหัวหน้าภาควิชาที่ลาออกก่อนครบวาระ 4 ปี

8. สถานภาพของอดีตหัวหน้าภาควิชา หมายถึง อดีตหัวหน้าภาควิชาสายอุตสาหกรรมศึกษา และอดีตหัวหน้าภาควิชาอื่น ๆ ที่อยู่ครบวาระ และไม่ครบวาระ

9. ภาควิชาสายอุตสาหกรรมศึกษา หมายถึง ภาควิชาที่สังกัดคณะวิชาอุตสาหกรรมศึกษา และภาควิชาหัตถศึกษาและอุตสาหกรรมศิลป์ในคณะวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

10. ภาควิชาอื่น ๆ หมายถึง ภาควิชาที่นอกเหนือจากภาควิชาที่สังกัดคณะวิชาอุตสาหกรรมศึกษา และภาควิชาที่สังกัดคณะวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

11. บทบาทของอดีตหน้าภาควิชา หมายถึง หน้าที่และความรับผิดชอบของหัวหน้าภาควิชาในด้านต่าง ๆ ทางการศึกษา

12. บทบาทด้านการบริหารวิชาการ หมายถึง บทบาทที่เกี่ยวข้องกับการวางโครงการการเรียนการสอน การนิเทศ การวัดผล และประเมินผล การจัดทำเอกสารตำรา การค้นคว้าวิจัย การเตรียมอุปกรณ์

13. บทบาทด้านการบริหารงานทั่วไป หมายถึง บทบาทที่เกี่ยวข้องกับงานธุรการ การเงิน การจัดสรรงบประมาณ การจัดเก็บวัสดุครุภัณฑ์ การวางแผนด้านอาคารสถานที่ ตลอดจนการปฏิบัติงานตามโครงการของวิทยาลัยครู

14. บทบาทด้านการบริหารงานบุคคล หมายถึง บทบาทที่เกี่ยวข้องกับการจัดสรรอัตรากำลังให้เหมาะสม การส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาคุณภาพด้านความรู้ความสามารถในการทำงาน การสร้างขวัญและกำลังใจ การประเมินผล การปฏิบัติงานเพื่อเสนอขอความดีความชอบของอาจารย์

15. บทบาทด้านมนุษยสัมพันธ์ หมายถึง บทบาทที่เกี่ยวข้องกับความสามารถทำงานร่วมกับบุคคลอื่นได้ราบรื่น มีความสัมพันธ์ที่ดีทั้งอาจารย์และนักศึกษา เคารพความคิดเห็นจากบุคคลอื่น ให้ความร่วมมือในกิจกรรมของวิทยาลัยครูและของชุมชน

16. บทบาทด้านคุณลักษณะส่วนตน หมายถึง บทบาทที่เกี่ยวข้องกับลักษณะเฉพาะบุคคลที่แสดงถึงความสามารถในการปฏิบัติงาน ความขยัน ความสนใจ สติปัญญา สุขภาพ อารมณ์ ความเชื่อมั่น กิริยาท่าทาง

17. บทบาทด้านการให้คำปรึกษา หมายถึง บทบาทที่เกี่ยวข้องกับการให้ข่าวสารข้อมูล คำแนะนำทั้งด้านส่วนตัวและด้านวิชาการ การส่งเสริมและสนับสนุนการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของนักศึกษา การควบคุมดูแลความประพฤติ และการปฏิบัติตัวของนักศึกษา

<u>สมมุติฐานการศึกษาค้นคว้า</u>

สถานภาพของอดีตหัวหน้าภาควิชาต่างกันจะมีบทบาทแต่ละด้านแตกต่างกัน

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบทบาทของอดีตหัวหน้าภาควิชาในมหาวิทยาลัยรัตนโกสินทร์ ผู้วิจัยได้แบ่งเนื้อหาเป็นตอน และเสนอตามลำดับ ดังนี้

1. ความหมายของบทบาท
2. บทบาทของหัวหน้าภาควิชา
3. แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทของหัวหน้าภาควิชา
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบทบาทของหัวหน้าภาควิชา

1. <u>ความหมายของบทบาท</u>

ความหมายของคำว่า บทบาท ได้มีนักวิชาการและนักการศึกษา ให้ความหมายไว้หลายประการ ดังนี้

ฮาร์วิกเฮริสท์ และนูการ์เต็น (Hoyle. 1969 : 6 ; อ้างอิงมาจาก Harvighurst and Nugarten. nd.) ได้ให้ความหมายว่า บทบาท หมายถึง แบบแผนพฤติกรรมที่เหมือน ๆ กันของบุคคลที่ดำรงตำแหน่งเดียวกัน แสดงถึงแบบแผนพฤติกรรมที่ผูกพันหรือขึ้นอยู่กับความคาดหวังของสมาชิกในสังคม

ซาร์บิน (Sarbin. 1959 : 229) ได้ให้ความหมายว่า บทบาท หมายถึง พฤติกรรมของผู้ดำรงตำแหน่งหนึ่งตำแหน่งใดก็ตามก็มักจะอาศัยความรู้สึกนึกคิดและคาดคะเนว่าผู้อื่นหวังที่จะให้ผู้ดำรงตำแหน่งนั้นปฏิบัติตัวอย่างไรเป็นแนวทาง ผู้ดำรงตำแหน่งใดนั้นมักจะสังเกตผู้ดำรงตำแหน่งอื่นแล้ว จึงกำหนดบทบาทหน้าที่ของตนตามลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างตำแหน่ง การสังเกตและการคาดคะเนว่าผู้อื่นอยากให้ตนเองทำอย่างนั้นไม่จำเป็นจะต้องตรงกับความต้องการที่แท้จริงของผู้อื่นเสมอไป ในกรณีที่คาดคะเนไม่ตรง

กับผู้ดำรงตำแหน่งมักไม่สบายใจต่อการดำเนินงานอย่างใดอย่างหนึ่งลงไป ความไม่สบายใจเช่นนี้มีผลกระทบกระเทือนต่อการปฏิบัติงานของผู้ดำรงตำแหน่งนั้น

ภิญโญ สาธร (2516 : 304) ได้ให้ความหมายเพิ่มเติมว่า บทบาทและหน้าที่ของบุคคลเป็นของคู่กัน ซึ่งจะกำหนดไว้ควบคู่กับตำแหน่งที่บุคคลนั้นได้รับบทบาทและหน้าที่ในที่นี้ได้รวมถึงหน้าที่หรือเงื่อนไขที่ต้องกระทำ และบรรดาสิทธิต่าง ๆ ที่ได้รับมาพร้อมกับตำแหน่ง สิทธิและหน้าที่ประจำตำแหน่งเกี่ยวพันกับสิทธิและหน้าที่ในตำแหน่งอื่นที่เกี่ยวข้องในสังคมเดียวกัน นอกจากนี้ยังได้กล่าวอีกว่าบทบาทและหน้าที่เป็นความมุ่งหวังที่บุคคลอื่นมุ่งหวังว่า บุคคลในตำแหน่งใดตำแหน่งหนึ่งควรกระทำ หรือแสดงพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งออกมาในสถานการณ์อย่างหนึ่ง ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นของ เดวิส (Davis) ที่ได้กล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบว่าต้องกำหนดควบคู่กับตำแหน่งเสมอ และบทบาทความรับผิดชอบที่กำหนดไว้นี้จะต้องเป็นที่รู้และเข้าใจระหว่างบุคคลที่ดำรงตำแหน่งเองกับบุคคลอื่นที่มีส่วนเกี่ยวข้อง (Davis. 1962 : 40)

ลินตัน (Linton. 1974 : 162 - 163) ได้ให้ความหมายว่า บทบาทหมายถึง เรื่องที่เกี่ยวข้องกับฐานะตำแหน่งของบุคคล เพราะสังคมตั้งอยู่บนรากฐานของการปฏิบัติตอบโต้ของคนในสังคมนั้น ถ้าหากคนไม่มีการกระทำตอบโต้แล้ว แนวความคิดในเรื่องฐานะตำแหน่งและบทบาทก็จะไม่เกิดขึ้น ฐานะตำแหน่งมีลักษณะเป็นนามธรรม เมื่อกล่าวถึงตำแหน่งใดตำแหน่งหนึ่งแล้ว จะต้องมีตำแหน่งอื่นที่เกี่ยวข้องตามติดมาทันที เช่น จะมีตำแหน่งผู้บังคับบัญชาไม่ได้ถ้าไม่มีตำแหน่งผู้ใต้บังคับบัญชา ฐานะตำแหน่งไม่ใช่ตัวตนแต่เป็นผลรวมของสิทธิและหน้าที่ของคนที่จะดำรงตำแหน่งนั้นต้องปฏิบัติ ดังนั้น ฐานะตำแหน่งจึงมีอยู่ก่อนที่บุคคลจะเข้าไปรับตำแหน่งนั้น ๆ

นอกจากนี้ ทิดยา สุวรรณชฎ (2517 : 169) ได้สรุปเรื่องที่เกี่ยวกับฐานะตำแหน่งสัมพันธ์กับสังคม ไว้ดังนี้

1. มีฐานะตำแหน่งอยู่จริงในทุกสังคม และมีอยู่ก่อนที่ตัวบุคคลจะเข้าไปครอง

2. มีบทบาทที่ควรจะเป็นประจำอยู่ในแต่ละตำแหน่ง

3. วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีในสังคมนั้น ๆ เป็นส่วนหนึ่งในการกำหนดฐานะตำแหน่งและบทบาทที่ควรจะเป็น

4. การที่คนเราจะทราบถึงฐานะตำแหน่งและบทบาทนั้นจะได้มาจากสังคมกรณ์ (socialization) ในสังคมนั้น

5. บทบาทที่ควรจะเป็นนั้น ไม่แน่นอนเสมอว่าจะเหมือนกับพฤติกรรมจริง ๆ ของคนที่ครองตำแหน่งนั้น

จากแนวคิดต่าง ๆ ที่กล่าวมาแล้วสรุปได้ว่า บทบาท หมายถึง แบบแผนหรือรูปแบบของพฤติกรรมที่แสดงออกมาตามตำแหน่งที่บุคคลได้รับ และการแสดงออกย่อมจะต้องผูกพันกันระหว่างความคิดของผู้ดำรงตำแหน่งเอง กับความคาดหวังของผู้อื่นที่มีส่วนเกี่ยวข้องอยู่ นอกจากนี้บทบาทยังเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับการใช้อำนาจหน้าที่ และความรับผิดชอบด้วยนั่นคือ บทบาทจะมีความหมายแยกออกเป็น 2 ส่วนได้แก่

1. บทบาทที่ได้มาพร้อมกับตำแหน่ง เมื่อบุคคลดำรงตำแหน่งใดแล้วก็จะต้องแสดงบทบาทตามอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบ รวมทั้งสิทธิหน้าที่ที่ได้กำหนดไว้

2. บทบาทที่เป็นความคาดหวังของบุคคลที่คาดว่า บุคคลที่เข้าไปดำรงตำแหน่งนั้นจะต้องมีรูปแบบพฤติกรรมอย่างหนึ่ง ซึ่งจะตรงหรือไม่ตรงกับรูปแบบที่กำหนดไว้หรือไม่ก็ตาม ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับเจตคติ ค่านิยม ประสบการณ์ การรับรู้ และการที่ได้รับสั่งสอนอบรม (สุรพล พุฒคำ. 2522 : 19)

2. <u>บทบาทของหัวหน้าภาควิชา</u>

2.1 **หัวหน้าภาควิชา** โดยที่วิทยาลัยครูเป็นสถาบันอุดมศึกษา แหล่งที่รวมของนักวิชาการ ผู้รอบรู้ ผู้ทรงคุณวุฒิ ดังนั้นการบริหารงานของวิทยาลัยครูจึงแตกต่างไปจากการบริหารองค์กรอื่น ๆ โดยเฉพาะตำแหน่งผู้บริหารในองค์กรอื่น ๆ จะมีอำนาจบังคับบัญชา แต่ในวิทยาลัยครูตำแหน่งผู้บริหารจะได้มาจากการใช้ความรู้ความสามารถมากกว่าระดับการบังคับบัญชา (สายหยุด จำปาทอง. 2532 : 14) ในส่วนของภาควิชาก็เช่นกัน ให้มีการสรรหาหัวหน้าภาควิชาเพื่อเป็นผู้บังคับบัญชา และรับผิดชอบงานของภาควิชา โดยให้สภาการฝึกหัดครูแต่งตั้งจากคณาจารย์ประจำวิทยาลัยครู โดยคำแนะนำของอธิการและให้อยู่ในตำแหน่ง 4 ปี และอาจได้รับแต่งตั้งใหม่อีกก็ได้แต่จะดำรงตำแหน่งเกิน 2 วาระติดต่อกันไม่ได้ (กรมการฝึกหัดครู. 2534 : 13)

2.2 **บทบาทของหัวหน้าภาควิชา** พระราชบัญญัติวิทยาลัยครู (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2527 ได้ระบุให้วิทยาลัยครูเป็นส่วนของราชการในกรมการฝึกหัดครู กระทรวงศึกษาธิการ ดำเนินงานภายใต้สภาการฝึกหัดครู และให้วิทยาลัยครูแต่ละแห่งมีคณะกรรมการคณะหนึ่งทำหน้าที่ให้คำปรึกษา เรียกว่า คณะกรรมการประจำวิทยาลัยครู แต่ละวิทยาลัยครูจะมีอธิการคนหนึ่งเป็นผู้บังคับบัญชารับผิดชอบในการบริหารงาน และให้มีรองอธิการคนหนึ่งหรือหลายคนทำหน้าที่ช่วยเหลือตามที่อธิการจะมอบหมาย นอกจากนี้ยังมีบุคคลอื่นที่ทำหน้าที่ในการบริหารงาน ได้แก่ หัวหน้าสำนักงานอธิการ หัวหน้าคณะวิชา และหัวหน้าภาควิชา เป็นผู้บังคับบัญชารับผิดชอบภายในสำนักงานอธิการ คณะวิชา และภาควิชาตามลำดับ

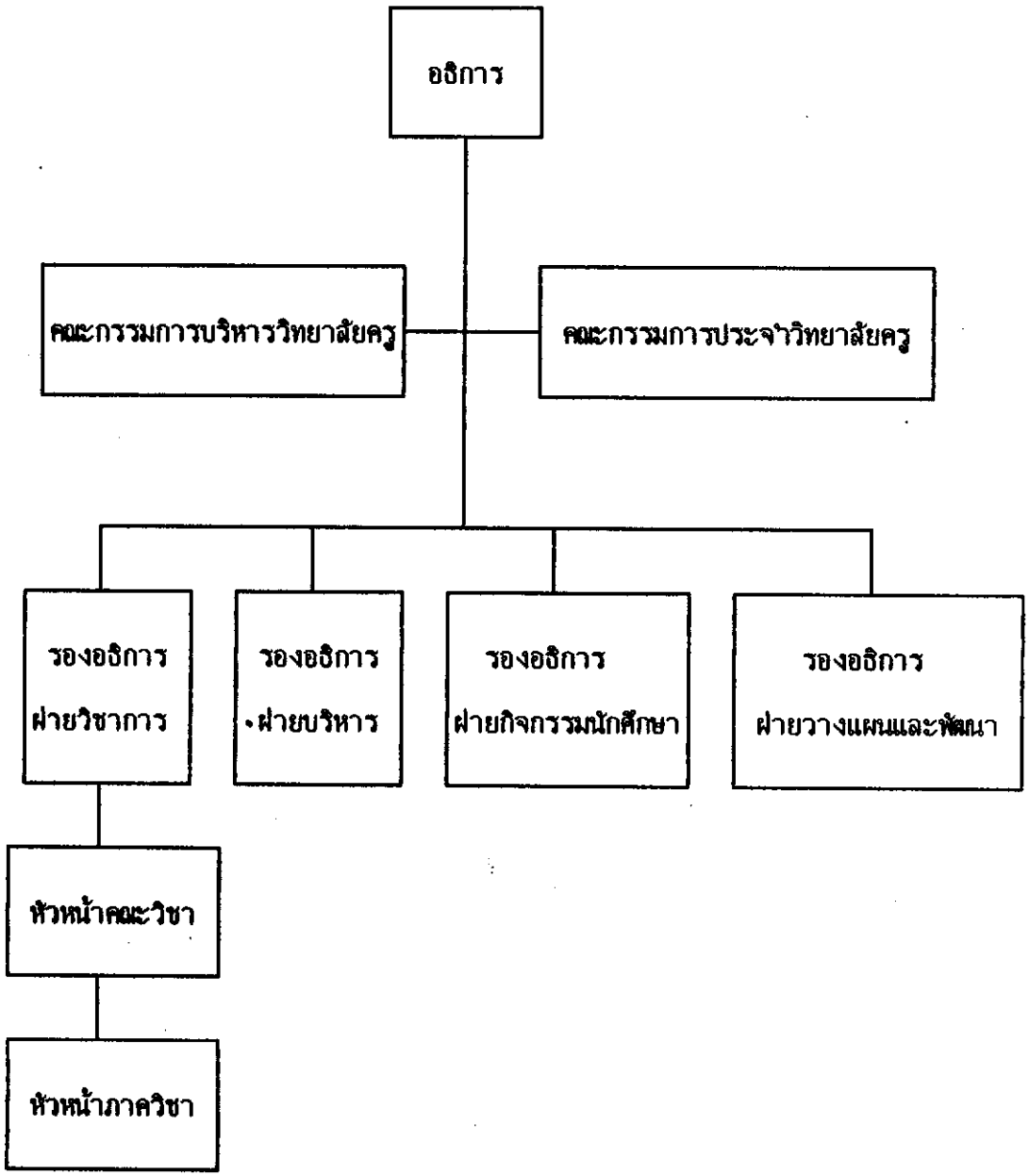

ภาพประกอบ 2 แผนภูมิแสดงการแบ่งส่วนราชการของวิทยาลัยครู

ในการบริหารงานภายในวิทยาลัยครูจะดำเนินไปได้ด้วยดีและบรรลุผลตามวัตถุประสงค์จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือของทุกฝ่าย นับตั้งแต่ผู้บริหารทุกระดับ คณาจารย์และบุคลากร เจ้าหน้าที่ หัวหน้าภาควิชาเป็นบุคคลสำคัญคนหนึ่งที่มีหน้าที่ในการดำเนินงานโดยเฉพาะในภาควิชาต่าง ๆ นอกจากจะมีหน้าที่โดยตรงทางด้านการเรียนการบริหารงานบริการ งานธุรการ งานเกี่ยวกับนักศึกษา และงานด้านอื่น ๆ อีกเท่าที่จะได้รับมอบหมาย (ทิพยวรรณ สุขีโมกข์. 2518 : 5) และดังที่ได้กล่าวไว้ตั้งแต่ต้นแล้วว่าหัวหน้าภาควิชายังไม่ได้มีการกำหนดบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบไว้ให้ชัดเจน ดังนั้นการปฏิบัติงานของหัวหน้าภาควิชาจึงมักจะประสบปัญหาและอุปสรรค ทำให้การปฏิบัติงานไม่ได้ผลดีเท่าที่ควร

อมรชัย ตันติเมธ และคนอื่น ๆ (2525 : 78) ได้สรุปปัญหาที่หัวหน้าภาควิชามักประสบ ได้แก่ การดำเนินงานในภาควิชาไม่ค่อยได้ผลเต็มที่เพราะเกรงว่าจะทำงานก้าวก่ายกัน ทั้งนี้เนื่องจากผู้บริหารไม่ได้วางโครงงานเกี่ยวกับหน้าที่รับผิดชอบไว้ให้แน่นอน เวลาปฏิบัติงานในภาควิชามีน้อยเพราะมีภาระการสอนมาก อาจารย์ให้ความร่วมมือน้อยเพราะเห็นว่าหัวหน้าภาควิชาไม่มีอำนาจในการบังคับบัญชา

นอกจากนี้ สายหยุด จำปาทอง (2532 : 41) ได้กล่าวว่า หัวหน้าภาควิชามักจะประสบปัญหาในด้านขาดงบประมาณ ขาดการประชุมวางแผนร่วมงานกัน และหัวหน้าภาควิชามักจะมีงานพิเศษด้านอื่น ๆ มาก จึงไม่ค่อยมีเวลาได้ทำงานของภาควิชาและจากการศึกษาเอกสารการฝึกหัดครูไทย อดีต ปัจจุบัน และอนาคต พบว่า หัวหน้าภาควิชาที่ไม่ประสงค์จะเป็นหัวหน้าภาควิชาต่อไปอีก ได้ให้เหตุผลว่าไม่มีเวลาผลิตผลงานทางวิชาการมีภารกิจด้านอื่นมากขึ้น มีปัญหาด้านสุขภาพ ไม่ได้รับความร่วมมือจากอาจารย์ในภาควิชาไม่ได้รับการยอมรับจากอาจารย์ในภาควิชา เป็นตำแหน่งที่ไม่มีอำนาจอย่างแท้จริง (วิทยาลัยครูนครราชสีมา. 2532 : 41) จากสภาพดังกล่าว ทำให้หัวหน้าภาควิชาบางคนจึงต้องหลีกเลี่ยงปัญหาเพื่อมิให้ตนตกอยู่ในภาวะนั้น ๆ หนทางหนึ่งที่หัวหน้าภาควิชา

มักเลือกปฏิบัติก็คือ การลาออกจากตำแหน่งหัวหน้าภาควิชาโดยไม่รอให้ครบวาระ ซึ่งปกติแล้วการคงอยู่ในตำแหน่งหัวหน้าภาควิชาของวิทยาลัยครูจะดำรงตำแหน่งวาระละ 4 ปี และหากได้รับการเลือกตั้งอีกครั้งหลังจากหมดวาระก็สามารถดำรงตำแหน่งได้อีก แต่จะดำรงตำแหน่งติดต่อกันเกิน 2 วาระไม่ได้

ปัญหาการลาออกก่อนครบวาระของอดีตหัวหน้าภาควิชาในสหวิทยาลัยรัตนโกสินทร์ ระหว่าง พุทธศักราช 2527 - 2534 ได้แก่ วิทยาลัยครูพระนคร 31 คน วิทยาลัยครูจันทรเกษม 36 คน วิทยาลัยครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยา 18 คน วิทยาลัยครูธนบุรี 21 คน วิทยาลัยครูสวนสุนันทา 30 คน และวิทยาลัยครูสวนดุสิต 22 คน ดังรายละเอียดจากตารางต่อไปนี้

ตาราง 1 จำนวนอดีตหัวหน้าภาควิชาที่ครบวาระ ในสหวิทยาลัยรัตนโกสินทร์ ระหว่าง พ.ศ. 2527-2534

ปีที่ครบวาระ \ วิทยาลัยครู	พระนคร	จันทรเกษม	บ้านสมเด็จเจ้าพระยา	ธนบุรี	สวนสุนันทา	สวนดุสิต	รวม
2527	23	12	24	-	17	17	93
2528	-	3	-	20	5	2	30
2529	-	1	-	-	1	3	5
2530	1	4	-	-	1	2	8
2531	18	17	25	2	16	23	101
2532	1	2	1	-	2	2	8
2533	2	3	-	-	-	1	6
2534	-	6	-	-	1	1	8
รวม	45	48	50	22	43	51	259

ที่มา : สภาการฝึกหัดครู กรมการฝึกหัดครู 2535

ตาราง 2 จำนวนอดีตหัวหน้าภาควิชาที่ไม่ครบวาระของอดีตหัวหน้าภาควิชา ในสหวิทยาลัยรัตนโกสินทร์ ระหว่าง พ.ศ. 2527 - 2534

วิทยาลัยครู / ปีที่ไม่ครบวาระ	พระนคร	จันทรเกษม	บ้านสมเด็จเจ้าพระยา	ธนบุรี	สวนสุนันทา	สวนดุสิต	รวม
2527	3	3	1	1	-	1	9
2528	1	1	6	-	7	2	17
2529	2	4	2	-	-	2	10
2530	10	4	-	6	2	1	23
2531	6	8	4	2	16	6	42
2532	4	7	5	5	3	6	30
2533	4	6	-	7	2	3	22
2534	1	3	-	-	-	1	5
รวม	31	36	18	21	30	22	158

ที่มา : สภาการฝึกหัดครู กรมการฝึกหัดครู 2535

ตาราง 3 เปรียบเทียบจำนวนอดีตหัวหน้าภาควิชาที่ครบวาระ และไม่ครบวาระ ในสหวิทยาลัยรัตนโกสินทร์ ระหว่าง พ.ศ. 2527 - 2534

วิทยาลัยครู	อดีตหัวหน้าภาควิชาสายอุตสาหกรรมศึกษา		อดีตหัวหน้าภาควิชาอื่น ๆ		รวม
	ครบวาระ	ไม่ครบวาระ	ครบวาระ	ไม่ครบวาระ	
พระนคร	5	11	40	20	76
จันทรเกษม	2	1	46	35	84
บ้านสมเด็จเจ้าพระยา	2	-	48	18	68
ธนบุรี	1	-	21	21	43
สวนสุนันทา	1	2	42	28	73
สวนดุสิต	3	1	48	21	73
รวม	14	15	245	143	417

ที่มา : สภาการฝึกหัดครู กรมการฝึกหัดครู 2535

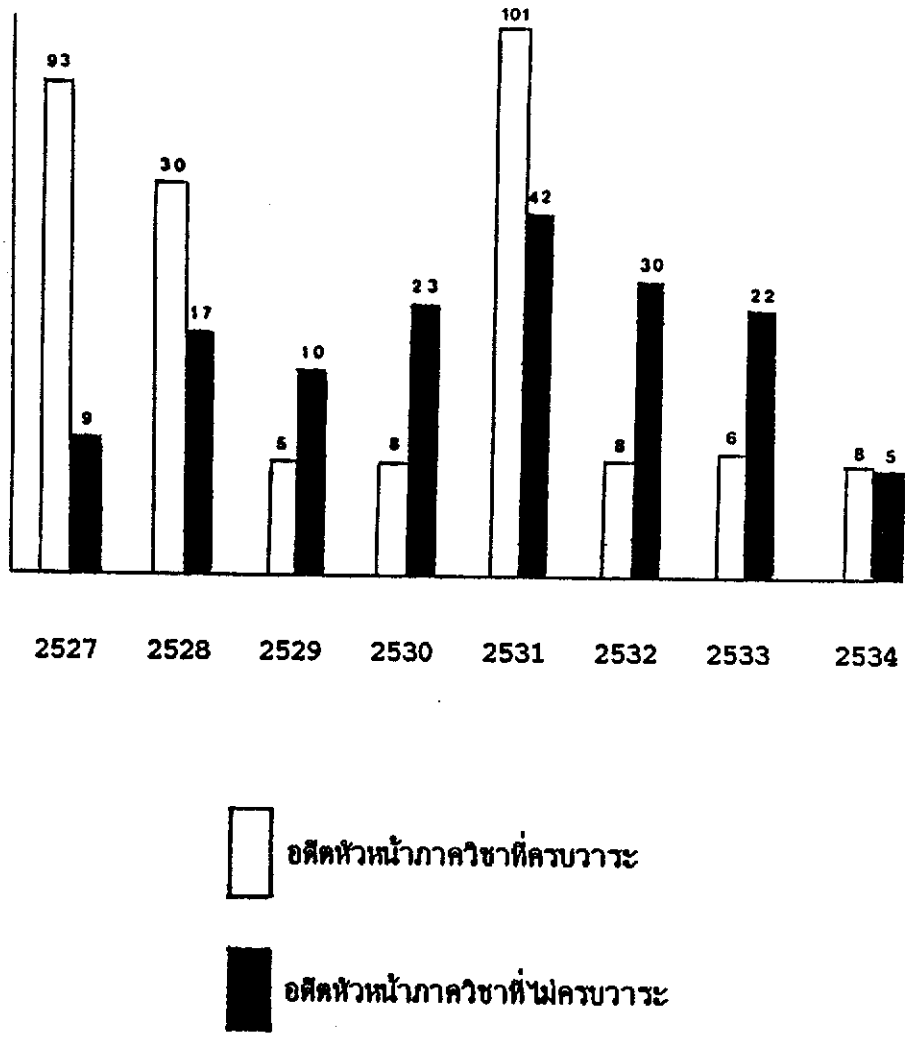

ภาพประกอบ 3 แผนภูมิเปรียบเทียบอดีตหัวหน้าภาควิชาที่ครบวาระ และไม่ครบวาระ ในมหาวิทยาลัยรัตนโกสินทร์ ระหว่าง พ.ศ. 2527 - 2534

3. <u>แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทของหัวหน้าภาควิชา</u>

ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้ารวบรวมจากทัศนะและแนวคิดต่าง ๆ ของนักวิชาการ นักการศึกษา และผู้วิจัยได้สรุปบทบาทของหัวหน้าภาควิชาด้านต่าง ๆ ดังนี้

3.1 บทบาทด้านการบริหารวิชาการ ตามความคิดเห็นของ รังสรรค์ ทิมพันธ์พงษ์ (2522 : 97) กล่าวว่า การศึกษาหาความรู้ทางวิชาการครอบคลุมถึง การวิจัย การเขียนตำรา แปลตำรา เขียนบทความ การผลิตเอกสารประกอบการสอน และความสามารถทางวิชาการ ใช้เวลาศึกษาค้นคว้าหรือวิจัย เพื่อนำความรู้มาปรับปรุงการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น รวมทั้งคิดและประดิษฐ์ผลงานใหม่ ๆ แล้วเผยแพร่ไปสู่นักเรียนและชุมชนด้วยการเขียนเอกสารประกอบการเรียน หรือบทความทางวิชาการ (พจนารถ แดงพรอย. 2530 : 29-30) ได้กล่าวว่า อาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษา มีเสรีภาพในการศึกษาหาความรู้หรือการเผยแพร่วิทยาการของบรรดาผู้ใฝ่หาความรู้ ที่พยายามค้นหาความจริงต่าง ๆ หรือเผยแพร่ถ่ายทอดความรู้ที่ตนค้นพบ ที่ได้ทราบมา ไม่ว่าความรู้นั้นจะขัดกับความรู้สึกหรือความประสงค์ของรัฐหรือไม่ก็ตาม ถือว่าเป็นผู้อยู่ในสาขาวิชาชีพชั้นสูง ย่อมต้องซื่อสัตย์ต่อวิชาชีพของตน มีอุดมการณ์ รักษาเกียรติยศแห่งตน ไม่ตกเป็นทาสของลัทธิหรือกลุ่มอิทธิพลใด ๆ ย่อมไม่นำเสรีภาพทางวิชาการไปใช้ หรือไปบิดเบือนให้ผิดวัตถุประสงค์ หรือใช้เพื่อเป็นปฏิปักษ์ต่อระเบียบ ประเพณีวัฒนธรรมอันดีงามของชาติ หรือต่อสถาบันหรือต่อรัฐโดยส่วนรวม สำหรับคุณภาพของอาจารย์ด้านวิชาการจะเกิดขึ้นจากการแสดงพฤติกรรมการสอนอย่างครูชั้นอาชีพอย่างแท้จริง มีสื่อการสอนเหมาะสม สามารถทำให้ผู้เรียนมีพฤติกรรมการเรียนที่แสดงว่าเป็นผู้รอบรู้ เป็นผู้มีทักษะ เป็นผู้มีเจตนคติที่ดีต่อวิชาการและสถาบัน นอกจากนี้อาจารย์จะต้องมีความสามารถศึกษาค้นคว้า และวิจัยตามความรับผิดชอบในสาขาวิชาของตน (สายหยุด จำปาทอง. 2529 : 4-5) อาจารย์ผู้ประสบความสำเร็จ

ในการสอน จะบรรลุถึงความเป็นเลิศในวิชาชีพของอาจารย์มหาวิทยาลัย ควรมีคุณลักษณะทางด้านวิชาการดังนี้

1. ปรับปรุงข้อความเนื้อหาของการบรรยายอยู่เสมอ

2. แสวงหาเทคนิคที่จะสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

3. มีความสนใจในกิจกรรม

4. จัดสอนวิชาใหม่ ๆ ในสาขาของตน รวมทั้งแบบทดสอบ

5. จัดทำเอกสารประกอบการสอน เขียนบทความลงในวารสารวิชาการ และแต่งตำรา เป็นต้น

6. ติดตามและสนใจปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นทั้งในประเทศและทั่วโลก (พรชูลี คุณานุกร. 2535 : 152)

นอกจากนักวิชาการ และนักการศึกษาที่กล่าวมาแล้วข้างต้น เฉลียว บุรีภักดี และคนอื่น ๆ (2520 : 58) กล่าวว่า ครูที่ดีจะต้องมีความรู้และหมั่นหาความรู้อยู่เสมอ รวมทั้งการนำเอาความรู้ใหม่ ๆ มาช่วยปรับปรุงงานให้ดีขึ้น จึงจำเป็นที่ครูจะต้องมีความรู้กว้างขวางเพื่อประโยชน์แก่ตัวเองและเพื่อประโยชน์ต่อการสอน เพราะวิชาการต่าง ๆ เปลี่ยนแปลงก้าวหน้าไปมาก ถ้าครูไม่หมั่นค้นคว้าติดตามความรู้ใหม่ ๆ สิ่งที่ครูสอนย่อมไม่ทันสมัยจะเป็นผลร้ายต่อผู้เรียนที่อาจได้รับความรู้ไม่ถูกต้อง การค้นคว้าหาความรู้อยู่เสมอจึงเป็นสิ่งที่ครูจะต้องทำควบคู่ไปกับการสอนหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับครู ควรจะได้มีการจัดอบรมทางวิชาการขึ้นเป็นประจำ เพื่อเป็นการเพิ่มประสบการณ์ใหม่ ๆ ให้กับครูโดยเฉพาะเรื่องวิธีสอน และนวัตกรรมใหม่ ๆ ที่ครูจะได้นำไปใช้ในการเรียนการสอน

จากการที่ได้ศึกษาบทบาทด้านการบริหารวิชาการดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่าบทบาททางวิชาการของหัวหน้าภาควิชานั้น จะต้องเป็นผู้ที่พยายามศึกษาหาความรู้และปรับปรุงตนเองให้มีความก้าวหน้าทางวิชาการอยู่เสมอ รวมทั้งสามารถเขียนตำราหรือเอกสารประกอบ

การสอน ตลอดจนติดตามข่าวสาร ความก้าวหน้า ความรู้จากสาขาวิชาการแขนงอื่น ๆ มาประยุกต์ใช้สาขาวิชาของตนเองได้

3.2 บทบาทด้านมนุษยสัมพันธ์ ความหมายของมนุษยสัมพันธ์ ได้มีนักวิชาการ และนักการศึกษาหลายท่าน ได้ให้ความหมายไว้หลายแนวทางด้วยกัน คือ

วนิดา เสนีเศรษฐ และ ชอบ อินทร์ประเสริฐกุล (2530 : 78) กล่าวว่า "มนุษยสัมพันธ์" เป็นเรื่องราวที่ว่าด้วยพฤติกรรมของคนที่มาเกี่ยวข้องกับการทำงานร่วมกันในองค์การหรือในหน่วยงาน เพื่อให้การทำงานร่วมกันดำเนินไปด้วยความราบรื่นบรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายนั่นเอง สรุปได้ดังนี้

1. มนุษยสัมพันธ์มุ่งที่ตัวบุคคลมิใช่เศรษฐศาสตร์หรือกลศาสตร์

2. บุคคลเหล่านั้นจะต้องอยู่ในรูปขององค์การ มิใช่ความสัมพันธ์ที่ยังไม่ได้จัดระเบียบ

3. กิจกรรมหลักของมนุษยสัมพันธ์ คือ การจูงใจคนเพื่อให้ได้ผลผลิตมากขึ้นตามกฎของกลศาสตร์ ทุกสิ่งในโลกไม่สามารถได้ผลผลิตเกินกว่าที่ป้อนเข้าไป แต่คนทำได้โดยการใช้ความคิดสร้างสรรค์ หากได้รับการจูงใจ

4. การจูงใจมุ่งไปสู่การทำงานเป็นทีม ซึ่งต้องอาศัยทั้งการประสานงาน และความร่วมแรงร่วมใจของบุคคล

5. มนุษยสัมพันธ์โดยอาศัยการทำงานร่วมกันเป็นทีมนี้ ต้องการทั้งการตอบสนองความต้องการของบุคคลและการบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์การ มิใช่เพียงอย่างหนึ่งอย่างใด

6. ทั้งบุคคลและองค์การต้องการผลผลิตที่มีประสิทธิภาพ คือ ลงทุนลงแรงโดยประหยัดที่สุดเมื่อเทียบกับผลที่ได้

จรูญ ทองถาวร (2531 : 2) กล่าวว่า "มนุษยสัมพันธ์" เป็นวิชาที่ว่าด้วยศาสตร์และศิลป์ในการสร้างเสริมความสัมพันธ์อันดีกับบุคคลเพื่อให้เกิดความร่วมมือร่วมใจในการปฏิบัติงานอยู่ร่วมกันด้วยดีและมีความสุข

187518

พรรณทิพย์ ศิริวรรณบุศย์ (2528 : 1) กล่าวว่า "มนุษยสัมพันธ์" คือ วิชาที่ว่าด้วยศาสตร์และศิลป์ในการสร้างเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคล เพื่อให้ได้มาซึ่งความรักใคร่นับถือ ความจงรักภักดี และความร่วมมือ โดยความร่วมมืออันดีระหว่างบุคคลอันตั้งอยู่บนพื้นฐานของสิทธิมนุษยชน

จากความหมายของมนุษยสัมพันธ์ ที่กล่าวมาแล้ว สรุปได้ว่า มนุษยสัมพันธ์ หมายถึงกระบวนการของศาสตร์ที่ใช้ศิลปะสร้างความพอใจ รักใคร่ ศรัทธา เคารพนับถือ โดยแสดงพฤติกรรมให้เหมาะสมทั้งทางกาย วาจา และใจ เพื่อโน้มนำให้มีความรู้สึกใกล้ชิดเป็นกันเอง จูงใจให้ร่วมมือร่วมใจในอันที่จะบรรลุสิ่งซึ่งพึงประสงค์อย่างราบรื่น และอยู่ในสังคมได้อย่างสันติสุข และสำหรับบุคคลที่มีมนุษยสัมพันธ์ในการทำงานนั้น จะมีลักษณะเฉพาะที่พึงประสงค์อันจะช่วยในการทำงานร่วมกับคนอื่น ๆ ดังนี้

1. หน้าตายิ้มแย้มแจ่มใส ในการติดต่อสัมพันธ์กับผู้อื่นอยู่ตลอดเวลา

2. เต็มใจทำงานร่วมกับผู้อื่น ไม่หลบหนีสังคม

3. มีจิตใจกว้างขวาง พร้อมที่จะรับฟังความคิดเห็นของคนอื่น ๆ แม้จะเป็นเรื่องของตนเอง

4. ยินดีเสียสละผลประโยชน์หรือความสุขส่วนตัวเพื่อผลงานส่วนรวม

5. ชอบเรียนรู้นิสัยใจคอของผู้อื่น เช่น หัวหน้างาน เพื่อนร่วมงานหรือผู้ใต้บังคับบัญชา และพยายามนำความรู้เหล่านี้มาปฏิบัติในการติดต่อสัมพันธ์กับคนเหล่านี้ให้เป็นผลดี

6. ยินดีเต็มใจที่จะเข้าร่วมกับกิจกรรมต่าง ๆ ของเพื่อนร่วมงานและหน่วยงาน โดยถือว่าเป็นความสุขและพอใจที่จะได้รู้จักคุ้นเคยกับเพื่อนร่วมงานมากขึ้น

7. เสนอตัวเข้าช่วยเหลือการงานโดยไม่คิดว่าเป็นการเสียเปรียบหรือเหนื่อยยาก

8. ให้คำแนะนำช่วยเหลือแก่ผู้ที่มีปัญหาหรือต้องการความช่วยเหลือด้วยความเต็มใจ

9. คบหาคนอื่น ๆ ด้วยความเต็มใจและบริสุทธิ์ใจไม่มีการถือเขาถือเราหรือเปรียบเทียบว่าดีกว่าคนนั้นในเรื่องการเงิน ความรู้ ครอบครัว ฯลฯ

10. แสดงน้ำใจแก่เพื่อนร่วมงานในวาระโอกาสต่าง ๆ ตามความเหมาะสม เช่น การส่งบัตรอวยพรในวาระต่าง ๆ การไปร่วมแสดงความยินดี เสนอการให้ความช่วยเหลือ ฯลฯ (ธำรงศักดิ์ หมื่นจักร์ และวิชรี ทรัพย์มี. 2530 : 107-108)

วิจิตร อาวะกุล (ม.ป.ป. : 76-78) กล่าวว่า การสร้างมนุษย์สัมพันธ์ให้ได้รับความสำเร็จนั้น จำเป็นหลายอย่างที่จะต้องคำนึงถึง ในการปรับปรุงแก้ไข และสร้างให้เกิดขึ้นในแต่ละบุคคล หรือที่เรียกว่า มีคุณลักษณะที่ดี คือ

1. มีอารมณ์ดี และควบคุมอารมณ์ได้อย่างเหมาะสม

2. มีความรับผิดชอบต่องานที่ทำ รวมทั้งรักษาคำมั่นสัญญา รักษาเวลา ซื่อตรง และสุจริต

3. มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค ไม่ทำลายหรือกลั่นแกล้ง หรือหน่วงเหนี่ยวความเจริญก้าวหน้าของผู้อื่น

4. มีกิริยามารยาทสุภาพเรียบร้อย พูดจาอ่อนน้อมถ่อมตน พูดคุยสนุกสนานและเปิดเผย

5. เป็นกันเอง สนิทสนมกลมเกลียวเป็นเพื่อนได้ง่าย

6. มีน้ำใจช่วยเหลือผู้อื่น ช่วยด้วยกำลังกาย กำลังความคิด กำลังเงินในลักษณะเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่

7. มีความอดทน

8. มีความขยันขันแข็ง

9. มีความพยายาม

10. มีปฏิภาณในการสร้างบรรยากาศความสัมพันธ์กับผู้อื่น

บทบาทของหัวหน้าภาควิชาด้านมนุษยสัมพันธ์ สรุปได้ว่าหัวหน้าภาควิชาจะต้องสามารถทำงานร่วมกับคนอื่นได้ สามารถสร้างบรรยากาศและสัมพันธภาพที่ดีในการทำงาน สามารถให้คำแนะนำและแก้ปัญหาของผู้ร่วมงานทั้งด้านวิชาการและส่วนตัว ตลอดจนมี

ความรู้ ความเข้าใจในบทบาทและหน้าที่ของตนที่มีต่อส่วนรวม และมีความสามารถปฏิบัติงานได้อย่างสม่ำเสมอและเชื่อถือได้

3.3 บทบาทด้านคุณลักษณะส่วนตน คุณลักษณะส่วนตนหรือบุคลิกภาพของบุคคลต้องอาศัยลักษณะหลาย ๆ อย่างประกอบกันทั้งทางกาย ทางอารมณ์ ทางสติปัญญา และอื่น ๆ อีกที่สังคมยอมรับ ดังนักการศึกษาและนักวิชาการได้ให้ความหมาย ดังต่อไปนี้

ละเมียด ลิมอักษร (2514 : 170) ได้กล่าวว่า ครูที่มีบุคลิกภาพไม่ดี ย่อมทำให้เด็กถอยห่างไม่อยากเข้าใกล้ ครูจึงควรมีบุคลิกภาพที่ชักชวนให้เด็กอยากเข้าใกล้ เพื่อช่วยให้ครูและเด็กมีความสัมพันธ์อันดีต่อกัน เป็นปัจจัยให้การเรียนการสอนเป็นผลโดยสมบูรณ์

วัฒนา พัชราวนิช (2527 : 11) ได้ให้ความคิดเห็นว่า บุคลิกภาพเป็นลักษณะที่มีอยู่เฉพาะในแต่ละบุคคล อันมีผลทำให้บุคคลสามารถดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุขราบรื่น หรือประสบกับปัญหาไม่สามารถปรับตัวได้

มงคล แก้วพวงงาม (2528 : 97) ได้ให้ความหมายว่า บุคลิกหรือบุคลิกภาพ (personality) หมายถึง ผลรวมของพฤติกรรมในแต่ละบุคคลที่บอกให้ทราบถึงการปรับตัว หรืออาจกล่าวได้ว่า บุคลิกภาพจะประกอบด้วยส่วนต่าง ๆ ของบุคคลรวมกัน คือ รูปร่าง หน้าตา การแต่งกาย อิริยาบท การสนทนา ความชำนาญในการทำงานต่าง ๆ และสุขอนามัยที่ทำให้บุคคลนั้นอยู่ในแบบที่ได้พบเห็นอยู่ทุกวัน ในด้านบุคลิกภาพของอาจารย์ ได้มีการวิจัยคุณสมบัติของอาจารย์ผู้สอนวิชาศิลปศึกษาในวิทยาลัยครูด้านบุคลิกภาพ ผลการวิจัยพบว่า อาจารย์ผู้สอนวิชาศิลปศึกษามีจรรยาบรรณแห่งอาชีพของตนมีน้ำใจและศรัทธาในวิชาชีพของตนและปฏิบัติงานด้วยความเชื่อมั่นในตนเองอยู่ในเกณฑ์สูง และการวิจัยติดตามผลบัณฑิตครุศาสตร์ วิทยาลัยครูภาคกลางด้านบุคลิกภาพ พบว่า ความรับผิดชอบในงานที่ได้รับมอบหมายเป็นคุณลักษณะที่ผู้บังคับบัญชาต้องการมาก (ประสพสันต์ อักษรมัด. 2525 : 118) สำหรับบุคลิกภาพที่ดีเหมะสมกับอาจารย์เพื่อพัฒนาตนเองให้เป็นอาจารย์ที่ดี มีประสิทธิภาพนั้น ควรมีกิจกรรมเสริมสร้างดังนี้

1. ทำตนให้เป็นคนพร้อมเสมอที่จะรับรู้วิธีการที่จะพัฒนาบุคลิกภาพที่ดี เช่น รู้วิธีการใช้ระดับเสียง (tone of voice) ในการสอน มีความสุภาพอ่อนน้อมอยู่เสมอ มีความเป็นกันเอง (friendliness) และจริงใจ (sincerity) แก่ทุกคน บางครั้งอาจต้องทำแม้กระทั่งการฝึกที่จะยิ้มแย้มแจ่มใสกับทุก ๆ คน

2. พยายามระลึกอยู่เสมอว่าการสอนนั้นจะต้องเป็นการรับผิดชอบที่ต่อเนื่องตลอดไป มิใช่เพียงครั้งเดียวหรือระยะเดียวเท่านั้น

3. ยอมรับความจริงเกี่ยวกับตนเองในด้านที่ไม่ใช่คุณลักษณะที่ดี และวางแผนให้ตนเองในอันที่จะแก้ไขนิสัยที่ไม่ดีนั้น ๆ

4. สร้างทัศนคติที่ดีต่อวิชาชีพของตน

5. สนใจความก้าวหน้าของวงการอุตสาหกรรมโดยสม่ำเสมอ

6. หลีกเลี่ยงที่จะเอาใจคนใดคนหนึ่งเป็นพิเศษกว่าคนอื่น ๆ

7. หลีกเลี่ยงการตัดสินใจโดยขาดเหตุผลประกอบที่ดีพอ

8. ควรให้ความสนใจในกิจกรรมของนักศึกษาเท่าที่จะทำได้

9. ระลึกอยู่เสมอว่าการสร้าง "ปมเด่น" ของตนนั้น อาจก่อปัญหาที่ยุ่งยากตามมาภายหลัง

จากการศึกษาทัศนะของนักวิชาการ และนักการศึกษาที่กล่าวมาแล้วข้างต้น สรุปได้ว่า บทบาทด้านคุณลักษณะส่วนตนของหัวหน้าภาควิชา หมายถึง ลักษณะต่าง ๆ ที่มีอยู่ในตัวบุคคล สามารถทำให้ผู้พบเห็นนิยมชมชอบหรือไม่ชอบก็ได้ ซึ่งเป็นลักษณะเฉพาะของแต่ละบุคคล นับตั้งแต่รูปร่างลักษณะ กิริยาท่าทาง สติปัญญา ความเชื่อมั่น ความสามารถในการปฏิบัติงาน เป็นต้น

3.4 บทบาทด้านการให้คำปรึกษา การให้คำปรึกษามีความสำคัญ และจำเป็นต่อการปฏิบัติหน้าที่ของอาจารย์ที่ปรึกษาอย่างยิ่ง อาจารย์ที่ปรึกษาที่มีคุณลักษณะเหมาะสมจะช่วยให้การปฏิบัติหน้าที่ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ คุณลักษณะของอาจารย์ที่ปรึกษามีหลาย

ประการด้วยกัน เช่น มีหน้าตายิ้มแย้มแจ่มใส เป็นกันเองกับนักศึกษา กระทำตนเป็นแบบอย่างที่ดี วางตัวได้เหมาะสม มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี และอาจารย์ที่ปรึกษาจะต้องพยายามปรับปรุงบุคลิกภาพให้เหมาะสมกับการเป็นอาจารย์อยู่เสมอ (นวลน้อย วิจิตรกุล. 2525 : 7-8)

เนื่องจากการศึกษาในระดับอุดมศึกษา มีความแตกต่างจากการศึกษาระดับมัธยมศึกษามาก หลักสูตร วิธีการเรียนการสอน บรรยากาศและสิ่งแวดล้อมใหม่ ๆ อาจทำให้เกิดปัญหาในการปรับตัวของนิสิตนักศึกษา อันเป็นอุปสรรคต่อการเรียนและการดำเนินชีวิตประกอบกับความซับซ้อนของสังคมปัจจุบัน ทำให้ผู้ปกครองไม่มีเวลาให้คำปรึกษาแก่นิสิตนักศึกษา ดังนั้น อาจารย์จึงเป็นบุคคลที่มีความสำคัญยิ่งที่จะช่วยเหลือในด้านการเรียน การอบรมบ่มนิสัย เพื่อช่วยขจัดปัญหาหรือลดปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นกับนิสิตนักศึกษา และจากการศึกษาสภาพการให้คำปรึกษาและลักษณะของอาจารย์ที่ปรึกษา ที่นิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยต้องการ พบว่า คำปรึกษาที่นิสิตต้องการมากที่สุดเรียงตามลำดับความสำคัญได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับหลักสูตรที่จะเรียนการเลือกสาขาวิชา การลงทะเบียน คำแนะนำเกี่ยวกับการวางแผนการเรียน วิธีการเรียนที่ได้ผลและมีประสิทธิภาพ แหล่งวิชาที่จะศึกษาค้นคว้าและศึกษาต่อในระดับสูง วิธีการให้คำปรึกษาที่นิสิตต้องการมากที่สุด คือ พูดจาสุภาพ มีมารยาทดี รักความเป็นระเบียบ แต่งกายเรียบร้อยเป็นกันเองกับนิสิต สามารถอธิบายสิ่งต่าง ๆ ให้เข้าใจได้ง่ายและชัดเจน วางตนได้เหมาะสมและพิจารณาปรับปรุงตนเองอยู่เสมอ (สุจริต เพียรชอบ และวรศักดิ์ เพียรชอบ. 2523 : 113-122)

ศูนย์ประสานงานอาจารย์ที่ปรึกษา วิทยาลัยครูเพชรบุรีวิทยาลงกรณ์ (2530 : 19) กำหนดคุณสมบัติของอาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อใช้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอน นักศึกษาและบุคลากรประจำการ มีคุณสมบัติดังนี้

1. เป็นอาจารย์ประจำวิทยาลัยครู
2. เป็นผู้ที่ยอมรับนับถือ และไว้วางใจของวิทยาลัย เป็นแบบอย่างที่ดีของสังคม

3. เป็นผู้ที่มั่นคงทางจิตใจ มีศรัทธาในการทำหน้าที่เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา

4. เป็นผู้ที่มีมนุษยสัมพันธ์ดี มีความรับผิดชอบ และมีวินัยในการปฏิบัติงาน

5. เป็นผู้มีจิตใจที่ดีงาม

ละออ ชูติกร (2520 : ค) ได้สรุปบทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษาในวิทยาลัยครูกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า อาจารย์ที่ปรึกษาควรเป็นผู้ที่วางตัวได้เหมาะสมกับกาลเทศะ มีใจกว้าง ยอมรับฟังความคิดเห็นของนักศึกษา มีอารมณ์มั่นคง หนักแน่น ให้ความรู้ความเข้าใจในเรื่องหลักสูตรและแผนการเรียน การเลือกวิชาและการลงทะเบียนเรียน ตลอดจนการให้คำแนะนำช่วยเหลือนักศึกษาที่เรียนอ่อนให้ปรับปรุงการเรียนให้ดีขึ้น

จากการศึกษาบทบาทด้านการให้คำปรึกษาที่กล่าวมาแล้ว สรุปได้ว่า บทบาทด้านการให้คำปรึกษาของหัวหน้าภาควิชาประกอบด้วย ความสุขุมรอบคอบมั่นคงในการปฏิบัติงาน ความหวังดีและจริงใจต่อนักศึกษา เข้าใจปัญหาและความต้องการของนักศึกษา ใจกว้างและยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น สามารถเก็บความลับและไว้วางใจได้ ตลอดจนสามารถชี้แจงเกี่ยวกับการวางแผนการเรียน การเลือกวิชาเรียน การลงทะเบียน การวัดผลประเมินผล เป็นต้น

3.5 บทบาทด้านการบริหารงานทั่วไป สมาน รังสิโยกฤษฎ์ (2522 : 1-2) กล่าวว่าในการบริหารงานซึ่งเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับตัวบุคคลเป็นเรื่องที่สำคัญ และยุ่งยากมาก ทั้งนี้เพราะตามหลักในการบริหารงานโดยทั่วไปนั้น แม้ว่าจะมีงบประมาณให้อย่างเพียงพอมีการจัดระบบงานและการบริหารงานที่ดี มีวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ พร้อมมูลก็ตาม ถ้าผู้ปฏิบัติงานไม่ดี ไม่มีความรู้ ความสามารถ ขาดความซื่อสัตย์สุจริต และไม่ปฏิบัติอยู่ในระเบียบวินัยอันดีก็จะยากต่อการบริหารงานให้บรรลุตามความมุ่งหมาย

ธงชัย สันติวงษ์ (2528 : 16-18) ได้เสนอแนวคิดทางการบริหารงานโดยกล่าวว่า การบริหารงานทั่วไปแยกได้ 3 ประเภท คือ

1) การบริหารแบบมุ่งงาน

2) การบริหารแบบมุ่งคนทำงาน และ

3) การบริหารที่มุ่งถึงประสิทธิภาพตามสถานการณ์

การบริหารแบบมุ่งงานนั้น ผู้บริหารจะกระทำโดยให้ความสำคัญต่อปัจจัยการผลิตต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในการผลิตการทำงาน คือเครื่องจักร อุปกรณ์ และลักษณะงานที่ทำ ประสิทธิภาพการทำงานจะมีได้ก็โดยการต้อง กำหนด "วิธีทำงานที่ดีที่สุด" ที่จะช่วยให้มีการใช้เครื่องจักรและเครื่องมือเข้ามาทำงานโดยได้ประสิทธิภาพที่สุด วิธีทำงานที่ดีที่สุดที่ถูกกำหนดขึ้นมานี้จะถือเป็นหลักและระเบียบที่ทุกคนต้องปฏิบัติตาม วิธีนี้จึงถูกเรียกว่า "การบริหารที่มีหลักเกณฑ์" หรือการอาศัยแนวทางบริหารที่ถือ "งาน" เป็นหลักสำคัญ และใช้วิธี "ปรับคนให้เข้ากับงาน"

การบริหารแบบมุ่งคน ผู้บริหารจะหันกลับมาให้ความสนใจกับปัจจัยการผลิตที่สำคัญที่สุดคือ "คน" ผู้ทำงานเพราะเชื่อว่างานทุกอย่างที่ทำไปจะเสร็จได้อย่างดีต่างก็ต้องอาศัยคนเป็นผู้ทำทั้งสิ้น ด้วยเหตุผลนี้ การบริหารจึงควรยึดถือ "คนผู้ทำงาน" เป็นหลักสำคัญ จากนั้นเมื่อทำการจัดสภาพแวดล้อมการทำงานหรือเอื้ออำนวยสิ่งที่จำเป็นสำหรับให้คนทำงานได้สะดวกและง่ายแล้ว ประสิทธิภาพงานก็จะดี การ "ปรับงานให้เข้ากับคน" เพื่อจูงใจหรือเอาใจคน จึงทำให้แนวทางบริหารแบบนี้ถูกเรียกว่า "แบบมนุษยสัมพันธ์" โดยถือความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างบุคคลผู้ทำงานเป็นหัวใจหรือกลไก เพื่อการสร้างสรรค์ความสำเร็จให้เกิดขึ้นกับงานและองค์การในที่สุด

การบริหารที่มีหลักเกณฑ์เป็นสิ่งถูกต้องโดยเฉพาะในสมัยที่ได้มีการคิดค้นวิทยาการใหม่ ๆ และนำเอาเครื่องจักรใหม่ ๆ มาใช้งาน และรวมทั้งในยุคสมัยนี้ที่เกิดการขาดแคลนทรัพยากรหรือมีข้อจำกัดต่าง ๆ การวางหลักเกณฑ์ที่จะให้การทำงานมีประสิทธิภาพตามเหตุผลความจำเป็นของงาน นับว่าเป็นมาตรการที่ช่วยให้ผู้บริหารได้รับการประกันมิให้เกิดการเสียหาย โดยเฉพาะจากการไม่เอาไหนของคนผู้ทำงานที่อาจไม่เข้าใจ ไม่สนใจ หรือไม่ตั้งใจทำงาน

เหม ทองชัย (2534 : 45) กล่าวว่า การบริหารงานทั่วไปเป็นงานที่สำคัญยิ่งในการพัฒนาหน่วยงานหรือองค์การ ถ้าปราศจากการบริหารที่มีประสิทธิภาพแล้ว การดำเนินการพัฒนาหน่วยงานหรือองค์การต่าง ๆ ก็จะเกิดปัญหาและอุปสรรคมากมาย การบริหารที่มีประสิทธิภาพจะเกิดขึ้นได้ต่อเมื่อผู้บริหารองค์การหรือหน่วยงานใด ๆ ก็ตามคุณสมบัติของความเป็นผู้นำอยู่ในตัว ซึ่งในที่นี้จะเรียกบุคคลนั้นว่า ผู้ทำการบริหาร

จากความหมายของการบริหารงานทั่วไป สรุปได้ว่า การบริหารงานโดยทั่วไปเป็นบทบาทประการหนึ่งที่หัวหน้าภาควิชาจะต้องดำเนินการบริหารงานให้เกิดประสิทธิภาพ ทั้งในด้านการบริหารธุรการ การเงิน และงบประมาณ การจัดสรรวัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องจักร รวมทั้งการประสานงานกับหน่วยงานอื่น ๆ

3.6 บทบาทด้านการบริหารงานบุคคล จุฑา มนัสไพบูลย์ (2527 : 3) กล่าวว่า การบริหารงานบุคคล ได้จัดลำดับความสำคัญของ "คน" ซึ่งถือเป็นทรัพยากรมนุษย์และปัจจัยการผลิตที่สำคัญประการหนึ่ง ไว้เป็นหัวใจในการบริหารองค์การ การบริหารงานโดยมิได้ให้ความสำคัญแก่บุคลากรในการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพนั้น จะเป็นอุปสรรคในการก้าวหน้าขององค์การ เพราะงานต้องอาศัยคนเป็นผู้ปฏิบัติ ผลงานจึงจะสำเร็จลงได้ การบริหารงานบุคคลนี้ครอบคลุมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการจัดหาบุคคลเข้าทำงาน โดยการสรรหาการคัดเลือก การประเมินผลงาน การจ่ายค่าตอบแทน ตลอดจนการพัฒนาทักษะ เพื่อให้บุคลากรเหล่านี้มีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานดีขึ้น

บุญชนะ อัตถากร (2512 : 14) ให้ความหมายไว้ว่า การบริหารงานบุคคล คือ การที่จะจัดให้ได้บุคคลเข้ามาทำงานในองค์การ การกำหนดตำแหน่งหน้าที่และเงินเดือนให้เหมาะสม และให้ได้ทำงานที่เป็นประโยชน์มากที่สุดที่จะมากได้ ให้สวัสดิการพอสมควร ให้มีจิตใจที่จะตั้งใจทำงานและเมื่อออกจากงานก็ให้มีโอกาสได้รับบำเหน็จบำนาญ หรือเงินทดแทนตามสมควร

สุกิจ จูลละนันทน์ (2520 : 102) กล่าวว่า การบริหารงานบุคคลเป็นกระบวนการที่เกี่ยวกับการวางนโยบาย การวางแผนโครงการ ระเบียบและวิธีดำเนินการเกี่ยวกับตัวบุคคลหรือเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานในองค์การใดองค์การหนึ่ง เพื่อให้ได้มา ได้ใช้ประโยชน์และบำรุงรักษาไว้ซึ่งทรัพยากรด้านมนุษย์ที่มีประสิทธิภาพและมีปริมาณเพียงพอ เพื่อให้การปฏิบัติงานบรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์

สมพงศ์ เกษมสิน (2513 : 507) มีความเห็นว่า การบริหารงานบุคคลหมายถึงศิลปในการเลือกสรรคนใหม่ และใช้คนเก่าในลักษณะที่จะให้ได้ผลงานและบริการจากการปฏิบัติงานของบุคคลเหล่านั้นมากที่สุด ทั้งในทางปริมาณ และคุณภาพ

ภิญโญ สาธร (2517 : 242-243) ให้แนวคิดว่า การบริหารงานบุคคลคือ การใช้คนให้ทำงานให้ได้ผลดีที่สุด ภายในเวลาอันสั้นที่สุด สิ้นเปลืองเงินและวัสดุน้อยที่สุด ในขณะเดียวกันคนที่เราใช้นั้นก็มีความสุข มีความพอใจที่จะให้ผู้บริหารใช้ พอใจที่จะทำงานตามที่ผู้บริหารต้องการ หรืออีกนัยหนึ่งก็คือ การบริหารให้บรรดาบริการต่าง ๆ ของฝ่ายผู้ให้การศึกษาดำเนินไปด้วยดี และเกิดประโยชน์สมตามความมุ่งหมายของวงการศึกษา โดยอาศัยเทคนิคในการคัดเลือกบุคคลที่มาทำงานให้เหมาะสม และเทคนิคในการพัฒนาบุคคลที่มีอยู่แล้วให้มีความรู้ความสามารถที่จะทำงานให้เกิดประโยชน์ ขณะเดียวกันก็ส่งเสริมให้คนเหล่านั้นมีความเจริญก้าวหน้า ได้รับผลตอบแทนเป็นที่พอใจ และมีความสุขในการทำงาน

สรุปได้ว่า การบริหารงานบุคคลเป็นบทบาทที่หัวหน้าภาควิชาจะต้องประสานงานและประสานประโยชน์สมาชิกภายในภาควิชา ซึ่งจำเป็นต้องใช้ความรู้ความสามารถและหลักการทั้งที่เป็นศาสตร์และศิลปะเข้ามาประกอบกันในการทำงาน เพื่อให้สมาชิกเหล่านี้สามารถปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพสูงสุด ด้วยความเต็มใจและร่วมแรงร่วมใจกันทำงานให้บรรลุผลที่ตั้งไว้

4. <u>งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบทบาทของหัวหน้าภาควิชา</u>

ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้า และรวบรวมผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบทบาทของหัวหน้าภาควิชา ทั้งผลงานวิจัยภายในประเทศ และต่างประเทศ ดังนี้

4.1 งานวิจัยภายในประเทศ จากการศึกษาวิจัยเรื่องงานในหน้าที่และความรับผิดชอบหัวหน้าภาควิชาในกลุ่มวิทยาลัยครูภาคกลางของ ศรีอรุณ ฤทธิรงค์ (2523 : 57) สรุปได้ว่า หัวหน้าภาควิชาปฏิบัติงานจริงต่ำกว่าบทบาทที่คาดหวังในทุกด้าน และหัวหน้าภาควิชามักจะปฏิบัติงานด้านธุรการ การเงิน และงานบริหารมากที่สุด ส่วนงานด้านวิชาการและงานบริหารบุคคลจัดทำในอันดับรองลงไป ผู้วิจัยยังได้สรุปคุณลักษณะของหัวหน้าภาควิชาว่า เป็นผู้มีความรู้สูง มีมนุษยสัมพันธ์ดี มีความยุติธรรม เสียสละอดทน รักความก้าวหน้า ยอมรับความคิดเห็นของผู้ร่วมงาน มีความรับผิดชอบและมีความรู้ตรงตามสาขาวิชาของภาควิชา

อัญชลีวัตน์ บุญชินวุฒิกุล (2530 : บทคัดย่อ) ได้วิจัยศึกษาและเปรียบเทียบความต้องการในการพัฒนาหัวหน้าภาควิชาในคุณลักษณะ 3 ด้าน คือ ด้านความเป็นผู้นำ ด้านวิชาการ และด้านทักษะในการบริหารงาน ตามทัศนะของคณบดี หัวหน้าภาควิชา และคณาจารย์ ผลการวิจัยพบว่า คณบดี หัวหน้าภาควิชา และคณาจารย์มีความต้องการให้พัฒนาคุณลักษณะของหัวหน้าภาควิชาทั้ง 3 ด้าน อยู่ในเกณฑ์มาก และสมรรถภาพที่สำคัญที่ควรฝึกอบรมให้แก่หัวหน้าภาควิชา ได้แก่

1) ความสามารถในการสร้างสรรค์
2) ความสามารถในการจูงใจเพื่อนร่วมงาน
3) ความสามารถในการเป็นผู้นำทางวิชาการ
4) ความสามารถในการกำหนดแบบพิจารณาความดีความชอบ
5) ความสามารถในการวางแผนปฏิบัติงาน

พิชญาภรณ์ อิงคามระธร (2532 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับความเป็นผู้นำทางวิชาการ ความพึงพอใจในงาน ของหัวหน้าภาควิชาในสถานศึกษาพยาบาลที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารภาควิชา ผลการวิจัยพบว่า ความสำเร็จในการบริหารภาควิชาอยู่ในระดับปานกลาง ความแตกต่างกันในด้านจำนวนอาจารย์ในภาควิชา องค์ประกอบของความเป็นผู้นำทางวิชาการที่สำคัญต่อความสำเร็จในการบริหารภาควิชา คือ ความสามารถในการพัฒนางาน ในการจัดสรร ในการใช้ทรัพยากร และในการติดต่อประสานงาน สำหรับความสามารถในการวางแผนสำคัญต่อความสำเร็จเฉพาะกลุ่มหัวหน้าภาควิชาที่มีจำนวนอาจารย์มาก ความพึงพอใจอันเนื่องจากปัจจัยภายใน และความพึงพอใจในงานโดยทั่วไปสำคัญต่อความสำเร็จในการบริหารภาควิชา ลักษณะพึงพอใจอันเนื่องจากปัจจัยภายนอกสำคัญต่อความสำเร็จเฉพาะกลุ่มหัวหน้าภาควิชาที่มีประสบการณ์การพัฒนาน้อย

เภาพงา ฉายาภูล (2531 : 39 - 77) ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับบทบาทของหัวหน้าภาควิชาในมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ การวิจัยนี้ได้สร้างแบบสอบถามเพื่อวิเคราะห์หาบทบาทของหัวหน้าภาควิชา โดยให้ผู้เชี่ยวชาญ 2 กลุ่ม เป็นผู้ให้ความเห็น และนำมาสร้างเป็นเกณฑ์เพื่อวิเคราะห์บทบาทของหัวหน้าภาควิชาผลการวิเคราะห์นี้ พบว่า หัวหน้าภาควิชามีบทบาทที่สำคัญ 5 ด้านคือ

1. ด้านการสอน
2. ด้านการบริหารวิชาการ
3. ด้านการบริหารบุคคล
4. ด้านการบริหารทั่วไป
5. ด้านเกี่ยวกับนิสิต

จากการวิจัยมาแล้วข้างต้น บทบาทของหัวหน้าภาควิชาทั้ง 5 ด้าน จึงรวมถึงบทบาทในฐานะผู้สอน และบทบาทในฐานะผู้บริหารด้วย หากพิจารณาถึงบทบาทเฉพาะในด้านการบริหารของหัวหน้าภาควิชาแล้ว หัวหน้าภาควิชาจะต้องกระทำบทบาทหน้าที่ในการบริหารภาควิชา 3

ด้านคือ การบริหารวิชาการ การบริหารบุคคล และการบริหารทั่วไป บทบาทของหัวหน้าภาควิชาในแต่ละด้านโดยเฉพาะในบทบาทด้านการบริหาร ปงชี้งานที่หัวหน้าภาควิชาต้องปฏิบัติดังนี้

1. การบริหารวิชาการ ประกอบด้วยงานดังต่อไปนี้ คือ

1.1 การวางแผนจัดการเรียนการสอน ประกอบด้วย การจัดตารางสอนและตารางสอบ การจัดหาอาจารย์พิเศษ การจัดหาวัสดุอุปกรณ์และสื่อการสอน การวัดผลและประเมินผลนักศึกษา

1.2 งานพัฒนาทางวิชาการ ประกอบด้วย การส่งเสริมให้อาจารย์เขียนตำรา การริเริ่มสิ่งใหม่ ๆ การติดตามผลความเคลื่อนไหวทางวิชาการ การส่งเสริมกิจกรรมทางวิชาการแก่นักศึกษา

1.3 งานด้านหลักสูตร ประกอบด้วย การปรับปรุงหลักสูตรวิชาต่าง ๆ ของภาควิชา

1.4 งานด้านนิเทศ ประกอบด้วย การแนะนำ อบรม และควบคุมงาน การให้คำปรึกษาแก่นักศึกษา

1.5 งานการบริการวิชาการแก่สังคม ประกอบด้วย การให้บริการด้านสุขภาพแก่ประชาชน การเผยแพร่ความรู้ทางวิชาการแก่สังคม

2. การบริหารบุคคล ประกอบด้วย งานในด้านที่เกี่ยวกับการสรรหาบุคคล การบังคับบัญชา การมอบหมายงาน การประเมินผลการปฏิบัติงาน การพิจารณาความดีความชอบ การพัฒนาบุคคล เช่น สนับสนุนให้อาจารย์เข้าร่วมประชุมสัมมนา อบรมวิชาการหรือศึกษาต่อ

3. การบริหารทั่วไป ประกอบด้วย งานในด้านที่เกี่ยวกับการจัดดำเนินการในด้านธุรการของภาควิชา การประชุมภาควิชา

ผู้วิจัยจึงได้นำบทบาททั้ง 3 ด้านมาศึกษากับกลุ่มตัวอย่างภาควิชาในสถานศึกษาพยาบาล เพื่อวิเคราะห์ความสำเร็จในการบริหารภาควิชาของหัวหน้าภาควิชา

สำราญ สวนสวัสดิ์ (2527 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับบทบาทที่คาดหวังของหัวหน้าภาควิชาในวิทยาลัยครูกลุ่มตะวันออกเฉียงเหนือ ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารและอาจารย์มีความเห็นว่าหัวหน้าภาควิชาควรมีบทบาทด้านวิชาการมากที่สุด ควรปฏิบัติบทบาทด้านธุรการ การเงิน และการบริหารทั่วไป รองลงไปซึ่งขัดแย้งกับความคิดเห็นของหัวหน้าภาคว่า หัวหน้าภาควิชาควรปฏิบัติบทบาทด้านธุรการ การเงิน และการบริหารทั่วไปมากที่สุด และปฏิบัติบทบาทวิชาการรองลงไป ส่วนบทบาทด้านอื่น ๆ ผู้บริหาร หัวหน้าภาควิชา และอาจารย์ มีความคิดเห็นว่า หัวหน้าภาควิชาควรปฏิบัติเรียงตามลำดับมากน้อยดังนี้ ด้านบริหารบุคลากร ด้านบริหารทางวิชาการชุมชน และด้านบริหารกิจการนักศึกษา

4.2 <u>งานวิจัยต่างประเทศ</u> เบอร์รี่ (Berry. 1977 : 7421-A) แห่งมหาวิทยาลัยอลาบามา (Alabama) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่องบทบาทหัวหน้าภาควิชา โดยการสอบถามความคิดเห็นจากผู้บริหาร 50 คน และหัวหน้าภาควิชา 196 คน สรุปได้ว่า งานที่หัวหน้าภาควิชาควรทำมากได้แก่ การปรับปรุงการพัฒนาและการใช้หลักสูตร การตระเตรียมผู้เรียน การวางแผนดำเนินงานในภาควิชา และการจัดประชุมอาจารย์ งานที่ควรทำรองลงไปได้แก่ การจัดอาจารย์เข้าสอนแทน งานที่เกี่ยวข้องกับห้องสมุด การจัดหาวัสดุอุปกรณ์ งานกิจกรรมพิเศษ การจัดตารางเรียน การจัดชั้นเรียน การสังเกตการสอน ผู้ที่ทำหน้าที่หัวหน้าภาควิชาจะต้องสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นและชุมชนได้ดี สามารถช่วยเหลือผู้เรียนในด้านต่าง ๆ สามารถปรับปรุงการเรียนการสอน เข้าใจความต้องการของอาจารย์ และเป็นผู้ที่มีความสามารถในการเป็นผู้นำ และนอกจากนั้นผู้วิจัยยังได้เสนอแนะไว้อีกว่า ควรจะได้มีการกำหนดบทบาทของหัวหน้าภาควิชาไว้ให้ชัดเจน ควรมอบหมายงานการนิเทศและงานบริหารบางอย่าง จัดสรรงบประมาณให้ตามความเหมาะสม และควรจะให้อิสระในการดำเนินงานในภาควิชาตามที่เห็นสมควร

แบรนส์ฟอร์ด (Bransford. 1977 : 2438-A) ซึ่งได้ศึกษาบทบาทหัวหน้าภาควิชาของวิทยาลัยในรัฐเท็กซัส (Texas) โดยการถามความคิดเห็นจากหัวหน้าภาควิชา 133 คน อาจารย์ 121 คน และศึกษานิเทศก์ 36 คน เกี่ยวกับงาน 3 ด้าน ได้แก่งานบริหารทั่วไป งานเกี่ยวกับการบริหารบุคคลในภาควิชา และงานเกี่ยวกับกิจการนักศึกษา สรุปได้ว่า ความเห็นเกี่ยวกับบทบาทที่เป็นจริงและบทบาทในอุดมคติแตกต่างกันทุกด้าน ทุกกลุ่มตัวอย่างเห็นว่า หัวหน้าภาควิชาปฏิบัติงานด้านการบริหารทั่วไปมากกว่าด้านอื่น และต่างก็ยอมรับว่าตำแหน่งหัวหน้าภาควิชามีความสำคัญและจำเป็นยิ่งต่อการบริหารงาน

คาร์เนกี (Carnegie. 1977 : 7424 - 7425-A) แห่งมหาวิทยาลัยมิชแกน (Michigan) ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับความคาดหวังในบทบาทของหัวหน้าภาควิชา โดยการถามความคิดเห็นจากกลุ่มตัวอย่าง 3 กลุ่ม ได้แก่ ผู้บริหาร หัวหน้าภาควิชา และคณาจารย์เกี่ยวกับพฤติกรรมของหัวหน้าภาควิชาที่แสดงออกมากับพฤติกรรมที่ต้องการในการปฏิบัติงาน 6 ด้าน สรุปได้ว่า มีความแตกต่างกันระหว่างพฤติกรรมทั้งสองด้านและความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยได้เสนอแนะไว้ว่า ควรจะให้มีการระบุบทบาทของหัวหน้าภาควิชาให้เป็นพฤติกรรมที่เห็นชัดเพื่อสะดวกในการประเมินผลการทำงาน ทำให้การสรรหาและคัดเลือกหัวหน้าภาควิชาได้เหมาะสมยิ่งขึ้น และยังจะเป็นประโยชน์ต่อการพิจารณาเลื่อนชั้นตำแหน่งและเงินเดือนอีกด้วย

คอร์เนทท์ (Cornett. 1978 : 5815 - 5816-A) ศึกษาเกี่ยวกับการประเมินผลการการปฏิบัติบทบาทของหัวหน้าภาควิชาของวิทยาลัยในรัฐมิสซูรี (Missouri) ศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างได้แก่ หัวหน้าภาควิชา คณบดีฝ่ายวิชาการ และอาจารย์ สรุปได้ว่ากลุ่มตัวอย่างประเมินผลบทบาทของหัวหน้าภาควิชาแตกต่างกันในบางด้าน และผู้วิจัยได้เสนอแนะไว้ว่า หัวหน้าภาควิชาจะต้องมีบทบาทด้านการติดต่อกับอาจารย์และฝ่ายบริหาร การปรับปรุงหลักสูตร การเรียนการสอน การนิเทศงานและสรรหาอัตรากำลัง ส่งเสริมความสัมพันธ์ในหมู่อาจารย์ ให้คำปรึกษาแก่นักศึกษาทั้งด้านส่วนตัวและด้านวิชาการ และต้องติดต่อสัมพันธ์กับชุมชนด้วย

จากการศึกษาค้นคว้าเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการดำรงตำแหน่งหัวหน้าภาควิชา สรุปได้ว่า การดำรงตำแหน่งของหัวหน้าภาควิชาจะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถในการกำหนดเป้าหมาย และสร้างความเจริญก้าวหน้าไปสู่จุดหมายที่ตั้งไว้ ตลอดจนมีสมรรถภาพในการทำงานร่วมกันกับอาจารย์ ผู้บังคับบัญชา และนักศึกษา มีความสามารถเข้าใจถึงปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น และเข้าใจวิธีการจัดการหรือแก้ปัญหาในลักษณะที่อาจารย์ยอมรับ เป็นผู้ที่มีความกระตือรือร้นที่จะเข้าร่วมกิจกรรมทางวิชาชีพทำให้ผู้ร่วมงานให้การยอมรับนับถือ ซึ่งจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังได้กล่าวมาแล้วข้างต้น ก็เพื่อนำบทบาทด้านต่าง ๆ มากำหนดขอบเขตเนื้อหา และสร้างเครื่องมือในการวิจัยรวม 6 ด้าน ได้แก่

1. ด้านการบริหารวิชาการ
2. ด้านการบริหารงานทั่วไป
3. ด้านการบริหารงานบุคคล
4. ด้านมนุษยสัมพันธ์
5. ด้านคุณลักษณะส่วนตน
6. ด้านการให้คำปรึกษา

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาวิจัยเรื่อง บทบาทของอดีตหัวหน้าภาควิชา ในสหวิทยาลัยรัตนโกสินทร์เป็นการวิจัยลักษณะเชิงสำรวจ (survey study) ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. แหล่งข้อมูลและประชากร
2. เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูล
5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. <u>แหล่งข้อมูลและประชากร</u>

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาจากประชากรโดยมีรายละเอียดลักษณะและขอบเขตของประชากร ดังต่อไปนี้

1. ประชากร ที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือ

1.1 อดีตหัวหน้าภาควิชาสายอุตสาหกรรมศึกษา ในสหวิทยาลัยรัตนโกสินทร์ 6 แห่ง ระหว่าง พ.ศ. 2527 - 2534 จำนวน 29 คน

1.1.1 อดีตหัวหน้าภาควิชาที่ครบวาระ 14 คน

1.1.2 อดีตหัวหน้าภาควิชาที่ไม่ครบวาระ 15 คน

1.2 อดีตหัวหน้าภาควิชาอื่น ๆ ในสหวิทยาลัยรัตนโกสินทร์ 6 แห่ง ระหว่าง พ.ศ. 2527 - 2534 จำนวน 388 คน

1.2.1 อดีตหัวหน้าภาควิชาที่ครบวาระ 245 คน

1.2.2 อดีตหัวหน้าภาควิชาที่ไม่ครบวาระ 143 คน

รวมทั้งสิ้น 417 คน

2. <u>เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล</u>

1. เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสำรวจบทบาทของอดีตหัวหน้าภาควิชา ในสหวิทยาลัยรัตนโกสินทร์ รวม 6 ด้าน ซึ่งเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยมีขั้นตอนในการสร้าง ดังนี้

1.1 ศึกษาแบบสอบถาม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบทบาทของหัวหน้าภาควิชาในวิทยาลัยครูภาคตะวันออกเฉียงเหนือของ สำราญ สวนสวัสดิ์ (2527 : 81-97) แบบสอบถามการศึกษาวิจัยเรื่อง บทบาทและหน้าที่ของหัวหน้าภาควิชาวิทยาลัยครูของ ทิพวัลย์ ประเสริฐพันธุ์ (2535 : ภาคผนวก) และแบบสอบถามการศึกษาวิจัยเรื่อง ความต้องการในการพัฒนาหัวหน้าภาควิชาของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒของ อัญชลีรัตน์ บุญชินวุฒิกุล (2530 : ภาคผนวก)

1.2 รวบรวมเนื้อหาสาระต่าง ๆ ที่ได้จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อร่างแบบสอบถาม

1.3 ออกแบบและสร้างแบบสอบถาม

1.4 นำแบบสอบถามที่ร่างไว้ให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบ และแก้ไขสำนวนภาษาข้อคำถามให้ชัดเจน และตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา

1.5 นำแบบสอบถามที่แก้ไขปรับปรุงแล้วให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ ซึ่งได้แก่ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พงศ์ หรดาล ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิชัย แหวนเพชร และอาจารย์ สุดใจ เหง้าสีไพร เพื่อตรวจสอบความถูกต้องของสำนวนภาษา ข้อคำถามให้ชัดเจนตลอดจนความเที่ยงตรงของเนื้อหา

1.6 นำแบบสอบถามที่แก้ไขปรับปรุงไปทดลอง (try out) กับอดีตหัวหน้าภาควิชาหัตถศึกษาและอุตสาหกรรมศิลป์ อดีตหัวหน้าภาควิชาอื่น ๆ วิทยาลัยครูฉะเชิงเทรา จำนวน 30 คน ซึ่งมิได้เป็นกลุ่มประชากร แล้วนำแบบสอบถามไปวิเคราะห์หาความเชื่อมั่นโดยใช้วิธีหาสัมประสิทธิ์แอลฟา ปรากฏว่าได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.964 ซึ่งถือว่าเป็นแบบสอบถามที่มีค่าความเชื่อมั่นอยู่ในเกณฑ์สูง

2. ลักษณะของแบบสอบถาม แบบสอบถามที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลแบ่งเป็น 2 ตอน ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม เช่น อดีตหัวหน้าภาควิชาสายอุตสาหกรรมศึกษา กับอดีตหัวหน้าภาควิชาอื่น ๆ ที่ครบวาระ และไม่ครบวาระ ในสหวิทยาลัยรัตนโกสินทร์

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับบทบาทของอดีตหัวหน้าภาควิชาสายอุตสาหกรรมศึกษา กับอดีตหัวหน้าภาควิชาอื่น ๆ ในสหวิทยาลัยรัตนโกสินทร์ รวม 6 ด้าน คือ

1. ด้านการบริหารวิชาการ	จำนวน	13	ข้อ	(ตั้งแต่ข้อ 1-13)
2. ด้านการบริหารงานทั่วไป	จำนวน	14	ข้อ	(ตั้งแต่ข้อ 14-27)
3. ด้านการบริหารงานบุคคล	จำนวน	11	ข้อ	(ตั้งแต่ข้อ 28-38)
4. ด้านมนุษยสัมพันธ์	จำนวน	10	ข้อ	(ตั้งแต่ข้อ 39-48)
5. ด้านคุณลักษณะส่วนตน	จำนวน	11	ข้อ	(ตั้งแต่ข้อ 49-59)
6. ด้านการให้คำปรึกษา	จำนวน	10	ข้อ	(ตั้งแต่ข้อ 60-69)

การให้คะแนนของแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้กำหนดให้คะแนนตามช่วงที่ผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบประมาณค่า แบ่งออกเป็น 5 ระดับ คือ บทบาทที่ปฏิบัติได้มากที่สุด ปฏิบัติได้มาก ปฏิบัติได้ปานกลาง ปฏิบัติได้น้อย และปฏิบัติได้น้อยที่สุด โดยผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

บทบาทที่ปฏิบัติได้มากที่สุด	ให้คะแนน	5	คะแนน
บทบาทที่ปฏิบัติได้มาก	ให้คะแนน	4	คะแนน
บทบาทที่ปฏิบัติได้ปานกลาง	ให้คะแนน	3	คะแนน
บทบาทที่ปฏิบัติได้น้อย	ให้คะแนน	2	คะแนน
บทบาทที่ปฏิบัติได้น้อยที่สุด	ให้คะแนน	1	คะแนน

ในการแปลความหมายของคะแนนค่าเฉลี่ยเกี่ยวกับบทบาทของอดีตหัวหน้าภาควิชาในสหวิทยาลัยรัตนโกสินทร์ ได้ให้ระดับความสำคัญในการตอบแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์ระดับความสำคัญดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 4.51 - 5.00 หมายถึง บทบาทที่ปฏิบัติได้มากที่สุด

คะแนนเฉลี่ย 3.51 - 4.50 หมายถึง บทบาทที่ปฏิบัติได้มาก

คะแนนเฉลี่ย 2.51 - 3.50 หมายถึง บทบาทที่ปฏิบัติได้ปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 1.51 - 2.50 หมายถึง บทบาทที่ปฏิบัติได้น้อย

คะแนนเฉลี่ย 1.00 - 1.50 หมายถึง บทบาทที่ปฏิบัติได้น้อยที่สุด

(Best. 1970 : 174-179)

3. <u>การเก็บรวบรวมข้อมูล</u>

การเก็บรวบรวมข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2535 โดยดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. ขอหนังสือแนะนำตัวจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลไปยัง อธิการวิทยาลัยครูธนบุรี อธิการวิทยาลัยครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยา อธิการวิทยาลัยครูสวนดุสิต อธิการวิทยาลัยครูสวนสุนันทา อธิการวิทยาลัยครูจันทรเกษม และอธิการวิทยาลัยครูพระนคร

2. จัดส่งแบบสอบถามพร้อมหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย และคำชี้แจงประกอบไปยัง อธิการวิทยาลัยครูธนบุรี อธิการวิทยาลัยครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยา อธิการวิทยาลัยครูสวนดุสิต อธิการวิทยาลัยครูสวนสุนันทา อธิการวิทยาลัยครูจันทรเกษม และอธิการวิทยาลัยครูพระนคร เพื่อขอความอนุเคราะห์ให้อดีตหัวหน้าภาควิชาตอบแบบสอบถาม โดยผู้วิจัยนำส่งและเก็บแบบสอบถามด้วยตนเอง

4. <u>การวิเคราะห์ข้อมูล</u>

การวิเคราะห์ข้อมูลเมื่อได้รับแบบสอบถามคืน ผู้วิจัยดำเนินตามขั้นตอนดังนี้

1. ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม ที่ผู้วิจัยได้ส่งไปยังกลุ่มประชากรจำนวน 417 ฉบับ ได้รับคืน 332 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 79.61 ดังแสดงรายละเอียดในตาราง 4

2. นำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามของอดีตหัวหน้าภาควิชา มาตรวจให้คะแนนหาค่าเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน เป็นรายข้อและรายด้าน รวมหกด้าน โดยนำข้อมูลทั้งหมดไปวิเคราะห์ด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป เอส พี เอส เอส (statistical package for social sciences) ที่ภาควิชาคอมพิวเตอร์ คณะวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี วิทยาลัยครูพระนคร

3. เปรียบเทียบบทบาทของอดีตหัวหน้าภาควิชาสายอุตสาหกรรมศึกษากับอดีตหัวหน้าภาควิชาอื่น ๆ ที่ครบวาระและไม่ครบวาระ ในสหวิทยาลัยรัตนโกสินทร์

ตาราง 4 จำแนกแบบสอบถามที่ส่งไปและได้รับคืนตามวิทยาลัยครู

วิทยาลัยครู	ภาควิชาสายอุตสาหกรรมศึกษา		ภาควิชาอื่น ๆ		รวม	
	ส่งไป	รับคืน	ส่งไป	รับคืน	ส่งไป	รับคืน
วิทยาลัยครูพระนคร	16	16	60	60	76	76
วิทยาลัยครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยา	2	2	66	52	68	54
วิทยาลัยครูธนบุรี	1	1	42	31	43	32
วิทยาลัยครูสวนสุนันทา	3	3	70	52	73	55
วิทยาลัยครูสวนดุสิต	4	4	69	49	73	53
วิทยาลัยครูจันทรเกษม	3	3	81	59	84	62
รวม	29	29	388	303	417	332
ร้อยละ	100	100	100	78.09	100	79.61

5. <u>สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล</u>

ในการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติเพื่อนำไปใช้ในการแปลผล ผู้วิจัยใช้ค่าสถิติ ดังนี้

1. ค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่

1.1 ค่าร้อยละ

1.2 ค่าเฉลี่ย ใช้สูตร

$$\mu = \frac{\sum X}{N}$$

เมื่อ μ แทน ค่าคะแนนเฉลี่ย

$\sum X$ แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมด

N แทน จำนวนอาจารย์ที่เป็นประชากร (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2531 : 59)

1.3 ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ใช้สูตร

$$\sigma = \frac{N\sum X^2 - (\sum X)^2}{N(N-1)}$$

เมื่อ σ แทน ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน

$(\sum X)^2$ แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมดยกกำลังสอง

$\sum X^2$ แทน ผลรวมของคะแนนแต่ละข้อยกกำลังสอง

N แทน จำนวนอาจารย์ที่เป็นประชากร (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2531 : 65)

2. หาความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ใช้วิธีหาสัมประสิทธิแอลฟา (α - coefficient) ใช้สูตร

$$\alpha = \frac{n}{n-1}\left\{1 - \frac{\Sigma S_i^{\,2}}{S_t^{\,2}}\right\}$$

เมื่อ α แทน ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น

n แทน จำนวนข้อของแบบสอบถาม

$\sum S_i^2$ แทน คะแนนความแปรปรวนรายข้อ

$\sum S_t^2$ แทน คะแนนความแปรปรวนของแบบสอบถามทั้งหมด

(ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2531 : 170-171)

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

งานวิจัยนี้มุ่งศึกษาบทบาทของอดีตหัวหน้าภาควิชา ในสหวิทยาลัยรัตนโกสินทร์ โดยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังต่อไปนี้

1. ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย และความเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่อให้ทราบบทบาทของอดีตหัวหน้าภาควิชาสายอุตสาหกรรมศึกษา กับอดีตหัวหน้าภาควิชาอื่น ๆ ที่ครบวาระและไม่ครบวาระ ในสหวิทยาลัยรัตนโกสินทร์

2. ผลการเปรียบเทียบบทบาทของอดีตหัวหน้าภาควิชาสายอุตสาหกรรมศึกษา กับอดีตหัวหน้าภาควิชาอื่น ๆ ที่ครบวาระและไม่ครบวาระ ในสหวิทยาลัยรัตนโกสินทร์

เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกันในการแปลความหมายการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์แทนความหมายดังต่อไปนี้

μ หมายถึง ค่าเฉลี่ย

σ หมายถึง ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน

N หมายถึง จำนวนประชากร

1. <u>ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย และความเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่อให้ทราบบทบาทของอดีตหัวหน้าภาควิชาสายอุตสาหกรรมศึกษา กับอดีตหัวหน้าภาควิชาอื่น ๆ ที่ครบวาระและไม่ครบวาระ ในสหวิทยาลัยรัตนโกสินทร์</u>

การวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย และความเบี่ยงเบนมาตรฐานได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในรูปแบบของตาราง และการบรรยายประกอบ ดังนี้

ตาราง 5 ค่าเฉลี่ย และความเบี่ยงเบนมาตรฐาน บทบาทของอดีตหัวหน้าภาควิชาสายอุตสาหกรรมศึกษา ในสหวิทยาลัยรัตนโกสินทร์ จำแนกตามสถานภาพครบวาระและไม่ครบวาระ ด้านการบริหารวิชาการ

บทบาทที่ปฏิบัติ	ภาควิชาสายอุตสาหกรรมศึกษา			
	ครบวาระ (N = 14)		ไม่ครบวาระ (N = 15)	
	μ	σ	μ	σ
<u>ด้านการบริหารวิชาการ</u>				
1. กำกับดูแลการปฏิบัติการสอนของอาจารย์ในภาควิชา	3.57	0.98	2.67	0.94
2. เป็นผู้นำและสนับสนุนให้อาจารย์ในภาควิชาเขียนตำรา เอกสาร และคู่มือ ประกอบการสอน	3.57	0.90	2.60	1.02
3. ร่วมมือกับอาจารย์ทำการศึกษา ค้นคว้าหาความรู้ด้านเทคนิควิธีสอนใหม่ ๆ มาใช้ในการสอน	3.43	0.73	2.53	0.96
4. ดำเนินการจัดทำตารางสอนของภาควิชาโดยร่วมกับฝ่ายวิชาการ คณะวิชา และวิทยาลัย	4.07	1.03	3.40	0.61
5. ร่วมมือกับอาจารย์วางแผนและจัดทำโครงการพัฒนาวิชาการภายในภาควิชา	3.86	0.64	3.27	0.85
6. เป็นผู้นำและริเริ่มในการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีมาใช้ในการเรียนการสอน	3.50	0.73	2.93	0.68
7. เป็นที่ปรึกษาแก่อาจารย์เกี่ยวกับปัญหาด้านการบริหารหลักสูตรการเรียนการสอน	3.57	0.90	3.53	0.81

ตาราง 5 (ต่อ)

บทบาทที่ปฏิบัติ	ภาควิชาสายอุตสาหกรรมศึกษา			
	ครบวาระ (N = 14)		ไม่ครบวาระ (N = 15)	
	μ	σ	μ	σ
8. สนับสนุนช่วยเหลืออาจารย์ศึกษาวิจัยในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง	2.79	1.08	2.33	0.94
9. ประชุมปรึกษาหารือเพื่อกำหนดเกณฑ์การประเมินผล	3.36	0.61	2.80	0.75
10. ร่วมมือและประสานงานกับภาควิชาต่าง ๆ เพื่อปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอน	3.21	0.67	2.73	0.77
11. ติดตามความเคลื่อนไหวและความก้าวหน้าทางวิชาการมาเผยแพร่ในภาควิชา	3.71	0.89	3.27	0.93
12. ดำเนินการจัดนิทรรศการและแสดงผลงานของภาควิชาในโอกาสต่าง ๆ	3.71	0.70	3.13	1.20
13. สาธิตการสอนและแนะนำวิธีการสอนแก่อาจารย์ในภาควิชา	2.14	0.91	1.73	0.68
เฉลี่ย	3.42	0.95	2.84	0.99

จากตาราง 5 แสดงให้เห็นว่า บทบาทของอดีตหัวหน้าภาควิชาสายอุตสาหกรรมศึกษาที่ครบวาระในสหวิทยาลัยรัตนโกสินทร์ ด้านการบริหารวิชาการ เมื่อวิเคราะห์เป็นรายข้อแล้ว พบว่า บทบาทของอดีตหัวหน้าภาควิชาที่ปฏิบัติอยู่ในระดับมาก โดยพิจารณาตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้ 7 อันดับ ดังนี้ ดำเนินการจัดทำตารางสอนของภาควิชาโดยร่วมกับฝ่ายวิชาการคณะวิชาและวิทยาลัย ร่วมมือกับอาจารย์วางแผนและจัดทำโครงการพัฒนาวิชาการภายในภาควิชา ติดตามความเคลื่อนไหวและความก้าวหน้าทางวิชาการมาเผยแพร่ในภาควิชา ดำเนินการจัดนิทรรศการและแสดงผลงานของภาควิชาในโอกาสต่าง ๆ กำกับดูแลการปฏิบัติการสอนของอาจารย์ในภาควิชา เป็นผู้นำและสนับสนุนให้อาจารย์ในภาควิชาเขียนตำรา เอกสาร และคู่มือประกอบการสอน เป็นที่ปรึกษาแก่อาจารย์เกี่ยวกับปัญหาด้านบริหารหลักสูตรการเรียนการสอน ส่วนค่าเฉลี่ยที่แสดงให้เห็นว่า บทบาทของอดีตหัวหน้าภาควิชาอยู่ในระดับปานกลาง 5 อันดับ ได้แก่ เป็นผู้นำและริเริ่มในการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีมาใช้ในการเรียนการสอน ร่วมมือกับอาจารย์ทำการศึกษาค้นคว้าหาความรู้ด้านเทคนิควิธีสอนใหม่ ๆ มาใช้ในการสอน ประชุมปรึกษาหารือเพื่อกำหนดเกณฑ์การประเมินผล ร่วมมือและประสานงานกับภาควิชาต่าง ๆ เพื่อปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอน สนับสนุนช่วยเหลืออาจารย์ศึกษาวิจัยในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง ส่วนค่าเฉลี่ยที่แสดงให้เห็นว่า บทบาทของอดีตหัวหน้าภาควิชาอยู่ในระดับน้อย คือ สาธิตการสอนและแนะนำวิธีสอนแก่อาจารย์ในภาควิชา

สำหรับบทบาทของอดีตหัวหน้าภาควิชาสายอุตสาหกรรมศึกษาที่ไม่ครบวาระในสหวิทยาลัยรัตนโกสินทร์ ด้านการบริหารวิชาการ เมื่อวิเคราะห์เป็นรายข้อแล้ว พบว่า บทบาทของอดีตหัวหน้าภาควิชาที่ปฏิบัติอยู่ในระดับมาก โดยพิจารณาตามค่าเฉลี่ยคือ เป็นที่ปรึกษาแก่อาจารย์เกี่ยวกับปัญหาด้านการบริหารหลักสูตรการเรียนการสอน ส่วนค่าเฉลี่ยที่แสดงให้เห็นว่า บทบาทของอดีตหัวหน้าภาควิชาที่ปฏิบัติได้ในระดับปานกลาง 10 อันดับ ดังนี้ ดำเนินการจัดทำตารางสอนของภาควิชาโดยร่วมกับฝ่ายวิชาการคณะวิชาและวิทยาลัย ร่วมมือกับอาจารย์วางแผนและจัดทำโครงการพัฒนาวิชาการภายในภาควิชา ติดตามความเคลื่อนไหวและความก้าวหน้าทางวิชาการมาเผยแพร่ในภาควิชา ดำเนินการจัดนิทรรศการและแสดงผลงานของภาควิชาในโอกาสต่าง ๆ เป็นผู้นำและริเริ่มในการใช้นวัตกรรม

และเทคโนโลยีในการเรียนการสอน ประชุมปรึกษาหารือเพื่อกำหนดเกณฑ์การประเมินผล ร่วมมือและประสานงานกับภาควิชาต่าง ๆ เพื่อปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอน กำกับดูแลการปฏิบัติการสอนของอาจารย์ในภาควิชา เป็นผู้นำและสนับสนุนให้อาจารย์ในภาควิชาเขียนตำรา เอกสารและคู่มือประกอบการสอน ร่วมมือกับอาจารย์ทำการศึกษาค้นคว้าหาความรู้ด้านเทคนิควิธีสอนใหม่ ๆ มาใช้ในการสอน ส่วนค่าเฉลี่ยที่แสดงให้เห็นว่าบทบาทของอดีตหัวหน้าภาควิชาที่ปฏิบัติในระดับน้อย 2 อันดับ ได้แก่ สนับสนุนช่วยเหลืออาจารย์ศึกษาวิจัยในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง สาธิตการสอนและแนะนำวิธีการสอนแก่อาจารย์ในภาควิชา

โดยภาพรวมบทบาทที่ปฏิบัติของอดีตหัวหน้าภาควิชาสายอุตสาหกรรมศึกษา ที่ครบวาระและไม่ครบวาระ ในสหวิทยาลัยรัตนโกสินทร์ ด้านการบริหารวิชาการ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดของอดีตหัวหน้าภาควิชาที่ครบวาระ ได้แก่ ดำเนินการจัดทำตารางสอนของภาควิชาโดยร่วมกับฝ่ายวิชาการคณะวิชาและวิทยาลัย ส่วนอดีตหัวหน้าภาควิชาที่ไม่ครบวาระ ได้แก่ เป็นที่ปรึกษาแก่อาจารย์เกี่ยวกับปัญหาด้านบริหารหลักสูตรการเรียนการสอน ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดของอดีตหัวหน้าภาควิชาที่ครบวาระและไม่ครบวาระเป็นข้อเดียวกันคือ สาธิตการสอนและแนะนำวิธีสอนแก่อาจารย์ในภาควิชา

ตาราง 6 ค่าเฉลี่ย และความเบี่ยงเบนมาตรฐาน บทบาทของอดีตหัวหน้าภาควิชาอื่น ๆ ในสหวิทยาลัยรัตนโกสินทร์ จำแนกตามสถานภาพครบวาระและไม่ครบวาระ ด้านการบริหารวิชาการ

บทบาทที่ปฏิบัติ	ภาควิชาอื่น ๆ			
	ครบวาระ (N = 173)		ไม่ครบวาระ (N = 130)	
	μ	σ	μ	σ
<u>ด้านการบริหารวิชาการ</u>				
1. กำกับดูแลการปฏิบัติการสอนของอาจารย์ในภาควิชา	3.92	0.88	2.97	1.34
2. เป็นผู้นำและสนับสนุนให้อาจารย์ในภาควิชาเขียนตำรา เอกสาร และคู่มือ ประกอบการสอน	3.92	0.89	2.92	1.15
3. ร่วมมือกับอาจารย์ทำการศึกษา ค้นคว้าหาความรู้ด้านเทคนิควิธีสอนใหม่ ๆ มาใช้ในการสอน	3.62	1.08	3.04	0.99
4. ดำเนินการจัดทำตารางสอนของภาควิชาโดยร่วมกับฝ่ายวิชาการ คณะวิชา และวิทยาลัย	4.10	0.90	3.63	1.27
5. ร่วมมือกับอาจารย์วางแผนและจัดทำโครงการพัฒนาวิชาการภายในภาควิชา	3.94	0.84	3.65	1.01
6. เป็นผู้นำและริเริ่มในการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีมาใช้ในการเรียนการสอน	3.84	0.81	3.39	0.83
7. เป็นที่ปรึกษาแก่อาจารย์เกี่ยวกับปัญหาด้านการบริหารหลักสูตรการเรียนการสอน	3.88	0.82	3.77	0.84

ตาราง 6 (ต่อ)

บทบาทที่ปฏิบัติ	ภาควิชาอื่น ๆ			
	ครบวาระ (N = 173)		ไม่ครบวาระ (N = 130)	
	μ	σ	μ	σ
8. สนับสนุนช่วยเหลืออาจารย์ศึกษาวิจัยในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง	2.85	0.96	2.78	1.00
9. ประชุมปรึกษาหารือเพื่อกำหนดเกณฑ์การประเมินผล	3.41	0.97	3.17	0.89
10. ร่วมมือและประสานงานกับภาควิชาต่าง ๆ เพื่อปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอน	3.61	0.88	3.12	1.04
11. ติดตามความเคลื่อนไหวและความก้าวหน้าทางวิชาการมาเผยแพร่ในภาควิชา	3.76	0.78	3.30	1.08
12. ดำเนินการจัดนิทรรศการและแสดงผลงานของภาควิชาในโอกาสต่าง ๆ	3.49	0.95	3.12	1.03
13. สาธิตการสอนและแนะนำวิธีการสอนแก่อาจารย์ในภาควิชา	2.73	1.15	2.22	0.91
เฉลี่ย	3.62	1.00	3.15	1.11

จากตาราง 6 แสดงให้เห็นว่า บทบาทของอดีตหัวหน้าภาควิชาอื่น ๆ ในสหวิทยาลัยรัตนโกสินทร์ ด้านการบริหารวิชาการ เมื่อวิเคราะห์เป็นรายข้อแล้ว พบว่า บทบาทของอดีตหัวหน้าภาควิชาอื่น ๆ อยู่ในระดับมาก โดยพิจารณาตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้ 9 อันดับ ได้แก่ ดำเนินการจัดทำตารางสอนของภาควิชาโดยร่วมกับฝ่ายวิชาการคณะวิชาและวิทยาลัย ร่วมมือกับอาจารย์วางแผนและจัดทำโครงการพัฒนาวิชาการภายในภาควิชา กำกับดูแลการปฏิบัติการสอนของอาจารย์ในภาควิชา เป็นผู้นำและสนับสนุนให้อาจารย์ในภาควิชาเขียนตำรา เอกสาร และคู่มือประกอบการสอน เป็นที่ปรึกษาแก่อาจารย์เกี่ยวกับปัญหาด้านการบริหารหลักสูตรการเรียนการสอน เป็นผู้นำและริเริ่มในการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีมาใช้ในการเรียนการสอน ติดตามความเคลื่อนไหวและความก้าวหน้าทางวิชาการมาเผยแพร่ในภาควิชา ร่วมมือกับอาจารย์ทำการศึกษาค้นคว้าหาความรู้ด้านเทคนิควิธีสอนใหม่ ๆ มาใช้ในการสอน ร่วมมือและประสานงานกับภาควิชาต่าง ๆ เพื่อปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอน ส่วนค่าเฉลี่ยที่แสดงให้เห็นว่าบทบาทที่ปฏิบัติของอดีตหัวหน้าภาควิชาอยู่ในระดับปานกลาง 4 อันดับ ได้แก่ ดำเนินการจัดนิทรรศการและแสดงผลงานของภาควิชาในโอกาสต่าง ๆ ประชุมปรึกษาหารือเพื่อกำหนดเกณฑ์การประเมินผล สนับสนุนช่วยเหลืออาจารย์ศึกษาวิจัยในสาขาที่เกี่ยวข้อง สาธิตการสอนและแนะนำวิธีสอนแก่อาจารย์ในภาควิชา

สำหรับบทบาทของอดีตหัวหน้าภาควิชาอื่น ๆ ที่ไม่ครบวาระ ในสหวิทยาลัยรัตนโกสินทร์ ด้านการบริหารวิชาการ เมื่อวิเคราะห์เป็นรายข้อแล้ว พบว่า บทบาทที่ปฏิบัติอยู่ในระดับมาก โดยพิจารณาตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้ 3 อันดับ ได้แก่ เป็นที่ปรึกษาแก่อาจารย์เกี่ยวกับปัญหาด้านการบริหารหลักสูตรการเรียนการสอน ร่วมมือกับอาจารย์วางแผนและจัดทำโครงการพัฒนาวิชาการภายในภาควิชา ดำเนินการจัดทำตารางสอนของภาควิชาโดยร่วมกับฝ่ายวิชาการคณะวิชาและวิทยาลัย ส่วนค่าเฉลี่ยที่แสดงให้เห็นว่าบทบาทที่ปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง 9 อันดับ ได้แก่ เป็นผู้นำและริเริ่มในการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีในการเรียนการสอน ติดตามความเคลื่อนไหวและความก้าวหน้าทางวิชาการมาเผยแพร่ในภาควิชา ประชุมปรึกษาหารือเพื่อกำหนดเกณฑ์การประเมินผล ร่วมมือและประสานงานกับภาควิชาต่าง ๆ เพื่อปรับปรุงคุณภาพการเรียน

การสอน ดำเนินการจัดนิทรรศการและแสดงผลงานของภาควิชาในโอกาสต่าง ๆ ร่วมมือกับอาจารย์ทำการศึกษาค้นคว้าหาความรู้ด้านเทคนิควิธีสอนใหม่ ๆ กำกับดูแลการปฏิบัติการสอนของอาจารย์ในภาควิชา เป็นผู้นำและสนับสนุนให้อาจารย์ในภาควิชาเขียนตำรา เอกสาร และคู่มือประกอบการสอน สนับสนุนช่วยเหลืออาจารย์ศึกษาวิจัยในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง ส่วนค่าเฉลี่ยที่แสดงให้เห็นว่าบทบาทที่ปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยคือ สาธิตการสอนและแนะนำวิธีสอนแก่อาจารย์ในภาควิชา

โดยภาพรวมบทบาทที่ปฏิบัติของอดีตหัวหน้าภาควิชาอื่น ๆ ในสหวิทยาลัยรัตนโกสินทร์ ด้านการบริหารวิชาการ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดของอดีตหัวหน้าภาควิชาที่ครบวาระ คือ ดำเนินการจัดทำตารางสอนของภาควิชาโดยร่วมกับฝ่ายวิชาการคณะวิชาและวิทยาลัย ส่วนอดีตหัวหน้าภาควิชาที่ไม่ครบวาระ ได้แก่ เป็นที่ปรึกษาแก่อาจารย์เกี่ยวกับปัญหาด้านการบริหารหลักสูตรการเรียนการสอน สำหรับข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดของอดีตหัวหน้าภาควิชาที่ครบวาระและไม่ครบวาระเป็นข้อเดียวกัน คือ สาธิตการสอนและแนะนำวิธีสอนแก่อาจารย์ในภาควิชา

ตาราง 7 ค่าเฉลี่ย และความเบี่ยงเบนมาตรฐาน บทบาทของอดีตหัวหน้าภาควิชาสายอุตสาหกรรมศึกษาในสหวิทยาลัยรัตนโกสินทร์ จำแนกตามสถานภาพครบวาระและไม่ครบวาระ ด้านการบริหารงานทั่วไป

บทบาทที่ปฏิบัติ	ภาควิชาสายอุตสาหกรรมศึกษา			
	ครบวาระ (N = 14)		ไม่ครบวาระ (N = 15)	
	μ	σ	μ	σ
<u>ด้านการบริหารงานทั่วไป</u>				
1. ดำเนินการจัดซื้อวัสดุครุภัณฑ์เพื่อใช้ในภาควิชา	4.36	0.61	3.80	0.91
2. กำกับดูแลการใช้และบำรุงรักษาวัสดุครุภัณฑ์	4.14	0.64	3.60	0.71
3. ร่วมมือกับอาจารย์จัดทำโครงการเพื่อเสนอขอตั้งงบประมาณ	4.07	0.88	3.73	0.57
4. กำกับดูแลการจัดทำบัญชีการเงินวัสดุภาควิชา	3.93	0.80	2.93	0.93
5. รวบรวมระเบียบ คำสั่ง บันทึกการประชุมที่เกี่ยวกับภาควิชา	3.71	0.96	3.53	0.50
6. ดำเนินการจัดเก็บรวบรวมข้อมูลสถิติเอกสารภาควิชา	3.71	0.96	3.00	0.82
7. กำกับดูแลอาคารสถานที่	4.07	0.59	3.33	0.94
8. ประสานงานจัดสวัสดิการและให้บริการด้านต่าง ๆ แก่อาจารย์ในภาควิชา	3.57	0.98	3.07	0.57
9. วางแผนและจัดโครงการปฏิบัติงานตลอดปีการศึกษา	4.00	0.93	3.80	0.75

ตาราง 7 (ต่อ)

บทบาทที่ปฏิบัติ	ภาควิชาสายอุตสาหกรรมศึกษา			
	ครบวาระ (N = 14)		ไม่ครบวาระ (N = 15)	
	μ	σ	μ	σ
10. ประเมินผลการปฏิบัติงานของภาควิชาเพื่อปรับปรุงแก้ไขในโอกาสต่อไป	3.50	0.73	3.07	1.00
11. ประชาสัมพันธ์การทำงานและความเคลื่อนไหวภาควิชา	3.36	1.11	2.60	0.49
12. ให้ความคิดเห็นแก่วิทยาลัยในด้านต่าง ๆ	3.57	0.98	3.13	0.72
13. ร่วมเป็นกรรมการบริหารคณะวิชาที่สังกัด	3.71	0.80	3.73	1.12
14. ออกระเบียบปฏิบัติ คำสั่ง ให้อาจารย์ในภาควิชาปฏิบัติ	2.43	0.82	2.07	0.85
เฉลี่ย	3.72	0.96	3.24	0.93

จากตาราง 7 แสดงให้เห็นว่า บทบาทของอดีตหัวหน้าภาควิชาสายอุตสาหกรรมศึกษาที่ครบวาระ ในสหวิทยาลัยรัตนโกสินทร์ ด้านการบริหารงานทั่วไป เมื่อวิเคราะห์เป็นรายข้อแล้ว พบว่า บทบาทของอดีตหัวหน้าวิชาที่ปฏิบัติอยู่ในระดับมาก โดยพิจารณาตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้ 11 อันดับ ดังนี้ ดำเนินการจัดซื้อวัสดุครุภัณฑ์เพื่อใช้ในภาควิชา กำกับดูแลการใช้และบำรุงรักษาวัสดุครุภัณฑ์ ร่วมมือกับอาจารย์จัดทำโครงการเพื่อเสนอขอตั้งงบประมาณ กำกับดูแลอาคารสถานที่ วางแผนและจัดโครงการปฏิบัติงานตลอดปีการศึกษา กำกับดูแลการจัดทำบัญชีการเงินวัสดุภาควิชา

รวบรวมระเบียบ คำสั่ง บันทึกการประชุมที่เกี่ยวกับภาควิชา ดำเนินการจัดเก็บรวบรวมข้อมูลสถิติ เอกสารภาควิชา ร่วมเป็นกรรมการบริหารคณะวิชาที่สังกัด ประสานงานจัดสวัสดิการและบริการด้านต่าง ๆ แก่อาจารย์ในภาควิชา ให้ความคิดเห็นแก่วิทยาลัยในด้านต่าง ๆ ส่วนค่าเฉลี่ยที่แสดงให้เห็นว่าบทบาทที่ปฏิบัติของอดีตหัวหน้าภาควิชาอยู่ในระดับปานกลาง 2 อันดับ ได้แก่ ประเมินผลการปฏิบัติงานของภาควิชาเพื่อปรับปรุงแก้ไขในโอกาสต่อไป ประชาสัมพันธ์การทำงานและความเคลื่อนไหวภาควิชา สำหรับค่าเฉลี่ยที่แสดงให้เห็นว่าบทบาทที่ปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย คือ ออกระเบียบปฏิบัติ คำสั่งให้อาจารย์ในภาควิชาปฏิบัติ

ส่วนบทบาทของอดีตหัวหน้าภาควิชาสายอุตสาหกรรมศึกษาที่ไม่ครบวาระ ในสหวิทยาลัยรัตนโกสินทร์ ด้านการบริหารงานทั่วไป เมื่อวิเคราะห์เป็นรายข้อแล้ว พบว่า บทบาทที่ปฏิบัติอยู่ในระดับมาก โดยพิจารณาตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้ 6 อันดับ ได้แก่ ดำเนินการจัดซื้อวัสดุครุภัณฑ์เพื่อใช้ในภาควิชา วางแผนและจัดโครงการปฏิบัติงานตลอดปีการศึกษา ร่วมมือกับอาจารย์ทำโครงการเพื่อเสนอขอตั้งงบประมาณ ร่วมเป็นกรรมการบริหารคณะวิชาที่สังกัด กำกับดูแลการใช้และบำรุงรักษาวัสดุครุภัณฑ์ รวบรวมระเบียบ คำสั่ง บันทึกการประชุมที่เกี่ยวกับภาควิชา ส่วนค่าเฉลี่ยที่แสดงให้เห็นว่าบทบาทที่ปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง 7 อันดับ ได้แก่ กำกับดูแลอาคารสถานที่ ให้ความคิดเห็นแก่วิทยาลัยในด้านต่าง ๆ ประสานงานจัดนิทรรศการและให้บริการด้านต่าง ๆ แก่อาจารย์ในภาควิชา ประเมินผลการปฏิบัติงานของภาควิชาเพื่อปรับปรุงแก้ไขในโอกาสต่อไป ดำเนินการจัดเก็บรวบรวมข้อมูลสถิติ เอกสารภาควิชา กำกับดูแลการจัดทำบัญชีการเงินวัสดุภาควิชา ประชาสัมพันธ์การทำงานและความเคลื่อนไหวภาควิชา สำหรับบทบาทที่แสดงให้เห็นว่า บทบาทที่ปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย คือ ออกระเบียบปฏิบัติ คำสั่ง ให้อาจารย์ในภาควิชาปฏิบัติ

โดยภาพรวมบทบาทที่ปฏิบัติของอดีตหัวหน้าภาควิชาสายอุตสาหกรรมศึกษา ในสหวิทยาลัยรัตนโกสินทร์ที่ครบวาระและไม่ครบวาระ ด้านการบริหารงานทั่วไป มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดของอดีตหัวหน้าภาควิชาที่ครบวาระ คือ ดำเนินการจัดซื้อวัสดุครุภัณฑ์เพื่อใช้ในภาควิชา ส่วนอดีต

หัวหน้าภาควิชาที่ไม่ครบวาระ ได้แก่ ดำเนินการจัดซื้อวัสดุครุภัณฑ์เพื่อใช้ในภาควิชา วางแผนและจัดโครงการปฏิบัติงานตลอดปีการศึกษา สำหรับข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดทั้งอดีตหัวหน้าภาควิชาที่ครบวาระและไม่ครบวาระเป็นข้อเดียวกัน คือ ออกระเบียบปฏิบัติ คำสั่งให้อาจารย์ในภาควิชาปฏิบัติ

ตาราง 8 ค่าเฉลี่ย และความเบี่ยงเบนมาตรฐาน บทบาทของอดีตหัวหน้าภาควิชาอื่น ๆ ในสหวิทยาลัยรัตนโกสินทร์ จำแนกตามสถานภาพครบวาระและไม่ครบวาระ ด้านการบริหารงานทั่วไป

บทบาทที่ปฏิบัติ	ภาควิชาอื่น ๆ			
	ครบวาระ (N = 173)		ไม่ครบวาระ (N = 130)	
	μ	σ	μ	σ
<u>ด้านการบริหารงานทั่วไป</u>				
1. ดำเนินการจัดซื้อวัสดุครุภัณฑ์เพื่อใช้ในภาควิชา	4.20	0.89	4.06	0.96
2. กำกับดูแลการใช้และบำรุงรักษาวัสดุครุภัณฑ์	4.23	0.84	3.91	0.85
3. ร่วมมือกับอาจารย์จัดทำโครงการเพื่อเสนอขอตั้งงบประมาณ	4.30	0.76	4.03	0.88
4. กำกับดูแลการจัดทำบัญชีการเงินวัสดุของภาควิชา	4.21	0.84	3.85	1.00
5. รวบรวมระเบียบ คำสั่ง บันทึกการประชุมที่เกี่ยวกับภาควิชา	3.76	0.80	3.64	0.89
6. ดำเนินการจัดเก็บรวบรวมข้อมูลสถิติเอกสารภาควิชา	3.61	0.91	3.68	0.98
7. กำกับดูแลอาคารสถานที่	2.99	1.06	2.95	0.88
8. ประสานงานจัดสวัสดิการและให้บริการด้านต่าง ๆ แก่อาจารย์ในภาควิชา	3.62	0.87	3.32	1.02
9. วางแผนและจัดโครงการปฏิบัติงานตลอดปีการศึกษา	4.04	0.78	4.03	0.89
10. ประเมินผลการปฏิบัติงานของภาควิชาเพื่อปรับปรุงแก้ไขในโอกาสต่อไป	3.69	0.88	3.44	0.91

ตาราง 8 (ต่อ)

บทบาทที่ปฏิบัติ	ภาควิชาอื่น ๆ			
	ครบวาระ (N = 173)		ไม่ครบวาระ (N = 130)	
	μ	σ	μ	σ
11. ประชาสัมพันธ์การทำงานและความเคลื่อนไหวภาควิชา	3.37	0.75	3.16	0.90
12. ให้ความคิดเห็นแก่วิทยาลัยในด้านต่าง ๆ	3.36	1.07	3.45	1.10
13. ร่วมเป็นกรรมการบริหารคณะวิชาที่สังกัด	3.80	1.05	3.45	1.32
14. ออกระเบียบปฏิบัติ คำสั่ง ให้อาจารย์ในภาควิชาปฏิบัติ	2.69	1.09	2.69	1.23
เฉลี่ย	3.70	1.01	3.54	1.07

จากตาราง 8 แสดงให้เห็นว่า บทบาทของอดีตหัวหน้าภาควิชาอื่น ๆ ที่ครบวาระในสหวิทยาลัยรัตนโกสินทร์ ด้านการบริหารงานทั่วไป เมื่อวิเคราะห์เป็นรายข้อแล้ว พบว่า บทบาทของอดีตหัวหน้าภาควิชาที่ปฏิบัติอยู่ในระดับมาก โดยพิจารณาตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้ 10 อันดับ ได้แก่ ร่วมมือกับอาจารย์จัดทำโครงการเพื่อเสนอขอตั้งงบประมาณ กำกับดูแลการใช้และบำรุงรักษาวัสดุครุภัณฑ์ กำกับดูแลการจัดทำบัญชีการเงินวัสดุของภาควิชา ดำเนินการจัดซื้อวัสดุครุภัณฑ์เพื่อใช้ในภาควิชา วางแผนและจัดโครงการปฏิบัติงานตลอดปีการศึกษา ร่วมเป็นกรรมการบริหารคณะวิชาที่สังกัด รวบรวมระเบียบ คำสั่ง บันทึกการประชุมที่เกี่ยวกับภาควิชา ประเมินผลการปฏิบัติงานของภาควิชาเพื่อปรับปรุงแก้ไขในโอกาสต่อไป ประสานงานจัดสวัสดิการ

และให้บริการด้านต่าง ๆ แก่อาจารย์ในภาควิชา ดำเนินการจัดเก็บรวบรวมข้อมูลสถิติเอกสารภาควิชา ส่วนค่าเฉลี่ยที่แสดงให้เห็นว่า บทบาทอดีตหัวหน้าภาควิชาที่ปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง 4 อันดับ ได้แก่ ประชาสัมพันธ์การทำงานและความเคลื่อนไหวภาควิชา ให้ความคิดเห็นแก่วิทยาลัยในด้านต่าง ๆ กำกับดูแลอาคารสถานที่ ออกระเบียบปฏิบัติ คำสั่งให้อาจารย์ในภาควิชาปฏิบัติ

สำหรับบทบาทของอดีตหัวหน้าภาควิชาอื่น ๆ ที่ไม่ครบวาระ ในสหวิทยาลัยรัตนโกสินทร์ ด้านการบริหารงานทั่วไป เมื่อวิเคราะห์เป็นรายข้อแล้ว พบว่า บทบาทที่ปฏิบัติอยู่ในระดับมาก โดยพิจารณาตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้ 7 อันดับ ได้แก่ ดำเนินการจัดซื้อวัสดุครุภัณฑ์เพื่อใช้ในภาควิชา วางแผนและจัดโครงการปฏิบัติงานตลอดปีการศึกษา ร่วมมือกับอาจารย์จัดทำโครงการเพื่อเสนอขอตั้งงบประมาณ กำกับดูแลการใช้และบำรุงรักษาวัสดุครุภัณฑ์ กำกับดูแลการจัดทำบัญชีการเงินวัสดุภาควิชา ดำเนินการจัดเก็บรวบรวมข้อมูลสถิติเอกสารภาควิชา รวบรวมระเบียบ คำสั่ง บันทึกการประชุมที่เกี่ยวกับภาควิชา ส่วนค่าเฉลี่ยที่แสดงให้เห็นว่า บทบาทที่ปฏิบัติของอดีตหัวหน้าภาควิชาอยู่ในระดับปานกลาง 7 อันดับ ได้แก่ ให้ความคิดเห็นแก่วิทยาลัยในด้านต่าง ๆ ร่วมเป็นกรรมการบริหารคณะวิชาที่สังกัด ประเมินผลการปฏิบัติงานของภาควิชาเพื่อปรับปรุงแก้ไขในโอกาสต่อไป ประสานงานจัดสวัสดิการและให้บริการด้านต่าง ๆ แก่อาจารย์ในภาควิชา ประชาสัมพันธ์การทำงานและความเคลื่อนไหวภาควิชา กำกับดูแลรักษาอาคารสถานที่ ออกระเบียบปฏิบัติ คำสั่งให้อาจารย์ในภาควิชาปฏิบัติ

โดยภาพรวมบทบาทที่ปฏิบัติของอดีตหัวหน้าภาควิชาอื่น ๆ ในสหวิทยาลัยรัตนโกสินทร์ที่ครบวาระและไม่ครบวาระ ด้านการบริหารงานทั่วไป มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดของอดีตหัวหน้าภาควิชาที่ครบวาระ คือ ร่วมมือกับอาจารย์จัดทำโครงการเพื่อเสนอขอตั้งงบประมาณ ส่วนอดีตหัวหน้าภาควิชาที่ไม่ครบวาระ ได้แก่ ดำเนินการจัดซื้อวัสดุครุภัณฑ์เพื่อใช้ในภาควิชา สำหรับข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดทั้งอดีตหัวหน้าภาควิชาที่ครบวาระ และไม่ครบวาระเป็นข้อเดียวกัน ได้แก่ ออกระเบียบปฏิบัติ คำสั่งให้อาจารย์ในภาควิชาปฏิบัติ

ตาราง 9 ค่าเฉลี่ย และความเบี่ยงเบนมาตรฐาน บทบาทของอดีตหัวหน้าภาควิชาสายอุตสาหกรรมศึกษา ในสหวิทยาลัยรัตนโกสินทร์ จำแนกตามสถานภาพครบวาระและไม่ครบวาระ ด้านการบริหารงานบุคคล

บทบาทที่ปฏิบัติ	ภาควิชาสายอุตสาหกรรมศึกษา			
	ครบวาระ (N = 14)		ไม่ครบวาระ (N = 15)	
	μ	σ	μ	σ
<u>ด้านการบริหารงานบุคคล</u>				
1. ร่วมพิจารณาสรรหาและคัดเลือกอาจารย์ในภาควิชา	3.21	1.15	3.00	1.10
2. วางแผนจัดอาจารย์เข้าสอนรายวิชาต่าง ๆในภาควิชา	4.07	0.88	4.40	0.71
3. พิจารณาความดีความชอบอาจารย์เสนอไปยังวิทยาลัย	4.07	0.80	4.33	0.79
4. เป็นผู้ประสานสัมพันธ์ในการทำงานระหว่างอาจารย์ในภาควิชากับวิทยาลัย	3.50	0.98	3.07	0.77
5. มีส่วนร่วมในการกำหนดหลักเกณฑ์ประเมินผลการปฏิบัติงานอาจารย์	3.21	0.77	2.40	0.95
6. มีส่วนร่วมให้อาจารย์ในภาควิชาได้ทำงานตามความสามารถ ความถนัด ความสนใจของแต่ละคน	3.93	0.96	3.93	0.85
7. เปิดโอกาสให้อาจารย์ในภาควิชาได้แสดงความคิดเห็นในการปฏิบัติงาน	4.43	0.82	4.00	0.73
8. มีส่วนร่วมในการพิจารณาโอน ย้ายอาจารย์	2.36	1.11	2.33	1.35

ตาราง 9 (ต่อ)

บทบาทที่ปฏิบัติ	ภาควิชาสายอุตสาหกรรมศึกษา			
	ครบวาระ (N = 14)		ไม่ครบวาระ (N = 15)	
	μ	σ	μ	σ
9. กระตุ้นและส่งเสริมให้อาจารย์ได้ไปศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม	3.93	0.88	3.53	1.09
10. ติดตามผลการปฏิบัติงานของอาจารย์ในภาควิชาหลังจากอบรม สัมมนา ดูงาน และศึกษาต่อ	2.86	1.06	3.00	0.63
11. ทำปฏิทินปฏิบัติงานเพื่อเป็นแนวปฏิบัติภายในภาควิชา	3.79	0.86	3.13	0.62
เฉลี่ย	3.57	1.10	3.37	1.12

จากตาราง 9 แสดงให้เห็นว่า บทบาทของอดีตหัวหน้าภาควิชาสายอุตสาหกรรมศึกษาที่ครบวาระในสหวิทยาลัยรัตนโกสินทร์ ด้านการบริหารงานบุคคล เมื่อวิเคราะห์เป็นรายข้อแล้ว พบว่า บทบาทของอดีตหัวหน้าภาควิชาที่ปฏิบัติอยู่ในระดับมากโดยพิจารณาตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้ 6 อันดับ ได้แก่ เปิดโอกาสให้อาจารย์ในภาควิชาได้แสดงความคิดเห็นในการปฏิบัติงาน วางแผนจัดอาจารย์เข้าสอนรายวิชาต่าง ๆ ในภาควิชา พิจารณาความดีความชอบอาจารย์เสนอไปยังวิทยาลัย มีส่วนร่วมให้อาจารย์ในภาควิชาได้ทำงานตามความสามารถ ความถนัด ความสนใจของแต่ละคน กระตุ้นและส่งเสริมให้อาจารย์ได้ไปศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม ทำปฏิทินปฏิบัติงานเพื่อเป็นแนวทางภาย

ในภาควิชา ค่าเฉลี่ยที่แสดงให้เห็นว่าบทบาทที่ปฏิบัติงานของอดีตหัวหน้าภาควิชาอยู่ในระดับปานกลาง 4 อันดับ ได้แก่ เป็นผู้ประสานสัมพันธ์ในการทำงานระหว่างอาจารย์ในภาควิชากับวิทยาลัย ร่วมพิจารณาสรรหาและคัดเลือกอาจารย์ในภาควิชา มีส่วนร่วมในการกำหนดหลักเกณฑ์ประเมินผลการปฏิบัติงานอาจารย์ ติดตามการปฏิบัติของงานของอาจารย์ในภาควิชาหลังจากสัมมนา ดูงาน และศึกษาต่อ ส่วนค่าเฉลี่ยที่แสดงให้เห็นว่า บทบาทที่ปฏิบัติของอดีตหัวหน้าภาควิชาอยู่ในระดับน้อย คือ มีส่วนร่วมในการพิจารณาโอนย้ายอาจารย์

สำหรับบทบาทของอดีตหัวหน้าภาควิชาสายอุตสาหกรรมศึกษาที่ไม่ครบวาระ ในสหวิทยาลัยรัตนโกสินทร์ ด้านการบริหารงานบุคคล เมื่อวิเคราะห์เป็นรายข้อแล้ว พบว่า บทบาทที่ปฏิบัติของอดีตหัวหน้าภาควิชาอยู่ในระดับมาก โดยพิจารณาตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้ 5 อันดับ ได้แก่ วางแผนจัดอาจารย์เข้าสอนรายวิชาต่าง ๆ ในภาควิชา พิจารณาความดีความชอบอาจารย์เสนอไปยังวิทยาลัย เปิดโอกาสให้อาจารย์ในภาควิชาได้แสดงความคิดเห็นในการปฏิบัติงาน มีส่วนร่วมให้อาจารย์ในภาควิชาได้ทำงานตามความสามารถ ความถนัด ความสนใจของแต่ละคน กระตุ้นและส่งเสริมให้อาจารย์ได้ไปศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม ค่าเฉลี่ยที่แสดงให้เห็นว่าบทบาทที่ปฏิบัติของอดีตหัวหน้าภาควิชาอยู่ในระดับปานกลาง 4 อันดับ ได้แก่ ทำปฏิทินปฏิบัติงานเพื่อเป็นแนวปฏิบัติงานภายในภาควิชา เป็นผู้ประสานสัมพันธ์ในการทำงานระหว่างอาจารย์ในภาควิชากับวิทยาลัย ร่วมพิจารณาสรรหาและคัดเลือกอาจารย์ในภาควิชา ติดตามผลการปฏิบัติงานของอาจารย์ในภาควิชาหลังจากอบรมสัมมนา ดูงานและศึกษาต่อ ส่วนค่าเฉลี่ยที่แสดงให้เห็นว่าบทบาทปฏิบัติของอดีตหัวหน้าภาควิชาอยู่ในระดับน้อย 2 ระดับ ได้แก่ มีส่วนร่วมในการกำหนดหลักเกณฑ์ประเมินผลการปฏิบัติงานอาจารย์ และมีส่วนร่วมในการพิจารณาโอนย้ายอาจารย์

โดยภาพรวมแล้วบทบาทที่ปฏิบัติของอดีตหัวหน้าภาควิชาสายอุตสาหกรรมศึกษา ในสหวิทยาลัยรัตนโกสินทร์ ด้านการบริหารงานบุคคล มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดของอดีตหัวหน้าภาควิชาที่ครบวาระคือ เปิดโอกาสให้อาจารย์ในภาควิชาได้แสดงความคิดเห็นในการปฏิบัติงาน

ส่วนอดีตหัวหน้าภาควิชาที่ไม่ครบวาระ คือ วางแผนจัดอาจารย์เข้าสอนรายวิชาต่าง ๆ ในภาควิชา สำหรับข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดของอดีตหัวหน้าภาควิชาที่ครบวาระและไม่ครบวาระเป็นข้อเดียวกัน ได้แก่ มีส่วนร่วมในการพิจารณาโอนย้ายอาจารย์

ตาราง 10 ค่าเฉลี่ย และความเบี่ยงเบนมาตรฐาน บทบาทของอดีตหัวหน้าภาควิชาอื่น ๆ ในสหวิทยาลัยรัตนโกสินทร์ จำแนกตามสถานภาพครบวาระและไม่ครบวาระ ด้านการบริหารงานบุคคล

บทบาทที่ปฏิบัติ	ภาควิชาอื่น ๆ			
	ครบวาระ (N = 173)		ไม่ครบวาระ (N = 130)	
	μ	σ	μ	σ
ด้านการบริหารงานบุคคล				
1. ร่วมพิจารณาสรรหาและคัดเลือกอาจารย์ในภาควิชา	3.49	1.20	2.72	1.32
2. วางแผนจัดอาจารย์เข้าสอนรายวิชาต่าง ๆในภาควิชา	4.35	0.75	3.72	1.22
3. พิจารณาความดีความชอบอาจารย์เสนอไปยังวิทยาลัย	4.23	0.98	3.72	1.08
4. เป็นผู้ประสานสัมพันธ์ในการทำงานระหว่างอาจารย์ในภาควิชากับวิทยาลัย	3.43	0.85	3.44	0.94
5. มีส่วนร่วมในการกำหนดหลักเกณฑ์ประเมินผลการปฏิบัติงานอาจารย์	3.56	0.96	3.08	1.27
6. มีส่วนร่วมให้อาจารย์ในภาควิชาได้ทำงานตามความสามารถ ความถนัด ความสนใจของแต่ละคน	4.23	0.76	3.69	0.99
7. เปิดโอกาสให้อาจารย์ในภาควิชาได้แสดงความคิดเห็นในการปฏิบัติงาน	4.22	0.76	4.11	0.70
8. มีส่วนร่วมในการพิจารณาโอน ย้ายอาจารย์	2.86	1.29	2.55	1.08

ตาราง 10 (ต่อ)

บทบาทที่ปฏิบัติ	ภาควิชาอื่น ๆ			
	ครบวาระ (N = 173)		ไม่ครบวาระ (N = 130)	
	μ	σ	μ	σ
9. กระตุ้นและส่งเสริมให้อาจารย์ได้ไปศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม	3.90	0.69	3.25	1.10
10. ติดตามผลการปฏิบัติงานของอาจารย์ในภาควิชาหลังจากอบรม สัมมนา ดูงาน และศึกษาต่อ	3.47	0.75	2.92	0.88
11. ทำปฏิทินปฏิบัติงานเพื่อเป็นแนวปฏิบัติภายในภาควิชา	3.58	0.89	3.08	1.04
เฉลี่ย	3.74	1.01	3.29	1.16

จากตาราง 10 แสดงให้เห็นว่า บทบาทของอดีตหัวหน้าภาควิชาอื่น ๆ ที่ครบวาระในสหวิทยาลัยรัตนโกสินทร์ ด้านการบริหารงานบุคคล เมื่อวิเคราะห์เป็นรายข้อแล้ว พบว่า บทบาทของอดีตหัวหน้าภาควิชาที่ปฏิบัติอยู่ในระดับมาก โดยพิจารณาตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้ 7 อันดับ ได้แก่ วางแผนจัดอาจารย์เข้าสอนรายวิชาต่าง ๆ ในภาควิชา พิจารณาความดีความชอบอาจารย์เสนอไปยังวิทยาลัย มีส่วนร่วมให้อาจารย์ในภาควิชาได้ทำงานตามความสามารถ ความถนัด ความสนใจของแต่ละคน เปิดโอกาสให้อาจารย์ในภาควิชาได้แสดงความคิดเห็นในการปฏิบัติงาน กระตุ้นและส่งเสริมให้อาจารย์ได้ไปศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม ทำปฏิทินปฏิบัติงานเพื่อเป็นแนวภายในภาควิชา มีส่วนร่วมในการ

กำหนดหลักเกณฑ์ประเมินผลการปฏิบัติงานอาจารย์ ค่าเฉลี่ยที่แสดงให้เห็นว่าบทบาทที่ปฏิบัติของอดีตหัวหน้าภาควิชาอยู่ในระดับปานกลาง 4 อันดับ ได้แก่ ร่วมพิจารณาสรรหาและคัดเลือกอาจารย์ในภาควิชา ติดตามผลการปฏิบัติงานของอาจารย์ในภาควิชาหลังจากอบรมสัมมนา ดูงาน และศึกษาต่อ เป็นผู้ประสานสัมพันธ์ในการทำงานระหว่างอาจารย์ในภาควิชากับวิทยาลัย มีส่วนร่วมในการพิจารณาโอนย้ายอาจารย์

สำหรับบทบาทของอดีตหัวหน้าภาควิชาอื่น ๆ ที่ไม่ครบวาระ ในสหวิทยาลัยรัตนโกสินทร์ ด้านบริหารงานบุคคล เมื่อวิเคราะห์เป็นรายข้อแล้ว พบว่า บทบาทของอดีตหัวหน้าภาควิชาที่ปฏิบัติอยู่ในระดับมาก โดยพิจารณาตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้ 4 อันดับ ได้แก่ เปิดโอกาสให้อาจารย์ในภาควิชาได้แสดงความคิดเห็นในการปฏิบัติงาน วางแผนจัดอาจารย์เข้าสอนรายวิชาต่าง ๆ ในภาควิชา พิจารณาความดีความชอบอาจารย์เสนอไปยังวิทยาลัย มีส่วนร่วมให้อาจารย์ในภาควิชาได้ทำงานตามความสามารถ ความถนัด และความสนใจของแต่ละคน ส่วนค่าเฉลี่ยที่แสดงให้เห็นว่าบทบาทที่ปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง 7 อันดับ ได้แก่ เป็นผู้ประสานสัมพันธ์ในการทำงานระหว่างอาจารย์ในภาควิชากับวิทยาลัย กระตุ้นและส่งเสริมให้อาจารย์ได้ไปศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม มีส่วนร่วมในการกำหนดหลักเกณฑ์ประเมินผลปฏิบัติงานอาจารย์ ทำปฏิทินปฏิบัติงานเพื่อเป็นแนวทางภายในภาควิชา ติดตามผลการปฏิบัติงานของอาจารย์ในภาควิชาหลังอบรมสัมมนา ดูงานและศึกษาต่อ ร่วมพิจารณาสรรหาและคัดเลือกอาจารย์ในภาควิชา มีส่วนร่วมในการพิจารณาโอนย้ายอาจารย์

โดยภาพรวมบทบาทที่ปฏิบัติของอดีตหัวหน้าภาควิชาอื่น ๆ ในสหวิทยาลัยรัตนโกสินทร์ที่ครบวาระและไม่ครบวาระ ด้านบริหารงานบุคคล มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดของอดีตหัวหน้าภาควิชาที่ครบวาระ ได้แก่ วางแผนจัดอาจารย์เข้าสอนรายวิชาต่าง ๆ ในภาควิชา ส่วนอดีตหัวหน้าภาควิชาที่ไม่ครบวาระ คือ เปิดโอกาสให้อาจารย์ในภาควิชาได้แสดงความคิดเห็นในการปฏิบัติงาน สำหรับข้อที่มีค่าเฉลี่ยปานกลางทั้งอดีตหัวหน้าภาควิชาที่ครบวาระและไม่ครบวาระ ได้แก่ มีส่วนร่วมในการพิจารณาโอนย้ายอาจารย์

ตาราง 11 ค่าเฉลี่ย และความเบี่ยงเบนมาตรฐาน บทบาทของอดีตหัวหน้าภาควิชาสายอุตสาหกรรมศึกษาในสหวิทยาลัยรัตนโกสินทร์ จำแนกตามสถานภาพครบวาระและไม่ครบวาระ ด้านมนุษยสัมพันธ์

บทบาทที่ปฏิบัติ	ภาควิชาสายอุตสาหกรรมศึกษา			
	ครบวาระ (N = 14)		ไม่ครบวาระ (N = 15)	
	μ	σ	μ	σ
ด้านมนุษยสัมพันธ์				
1. ร่วมกับอาจารย์ในภาควิชาเป็นวิทยากรทางวิชาการให้แก่ชุมชนและท้องถิ่น	3.29	1.33	2.87	1.09
2. มีส่วนร่วมในการดำเนินงานตามโครงการศึกษาสำหรับบุคลากรประจำการ	4.21	0.67	3.73	1.00
3. มีส่วนร่วมให้การอบรมหลักสูตรแก่ครู อาจารย์ และเจ้าหน้าที่การศึกษา	3.43	0.82	3.00	1.26
4. มีส่วนร่วมในกิจกรรมที่เป็นส่วนรวม	4.07	0.96	3.53	0.81
5. ปฏิบัติงานที่รับผิดชอบได้อย่างสม่ำเสมอและเชื่อถือได้	4.07	0.80	3.73	0.68
6. สามารถปรับตัวให้เข้ากับผู้อื่นได้โดยไม่เสียหลักการ	4.36	0.72	3.80	0.54
7. ติดตามประสานงานกับหน่วยงานอื่นเพื่อร่วมจัดกิจกรรม	3.64	0.81	3.47	0.81
8. เขียนบทความทางวิชาการเผยแพร่ในวารสารต่าง ๆ	2.79	1.21	2.60	1.14

ตาราง 11 (ต่อ)

บทบาทที่ปฏิบัติ	ภาควิชาสายอุตสาหกรรมศึกษา			
	ครบวาระ (N = 14)		ไม่ครบวาระ (N = 15)	
	μ	σ	μ	σ
9. สามารถรับฟังคำวิจารณ์ข้อบกพร่องของตนเองได้	3.93	0.59	3.87	0.96
10. กระตุ้นส่งเสริมและสนับสนุนให้อาจารย์ในภาควิชาทำงานวิจัย	3.29	0.80	3.33	1.19
เฉลี่ย	3.70	1.01	3.39	1.05

จากตาราง 11 แสดงให้เห็นว่า บทบาทของอดีตหัวหน้าภาควิชาสายอุตสาหกรรมศึกษาที่ครบวาระในสหวิทยาลัยรัตนโกสินทร์ ด้านมนุษยสัมพันธ์ เมื่อวิเคราะห์เป็นรายข้อแล้ว พบว่า บทบาทของอดีตหัวหน้าภาควิชาที่ปฏิบัติอยู่ในระดับมาก โดยพิจารณาตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้ 6 อันดับ ได้แก่ สามารถปรับตัวให้เข้ากับผู้อื่นได้โดยไม่เสียหลักการ มีส่วนร่วมในการดำเนินงานตามโครงการศึกษาสำหรับบุคลากรประจำการ มีส่วนร่วมในกิจกรรมที่เป็นส่วนรวม ปฏิบัติงานที่รับผิดชอบได้อย่างสม่ำเสมอและเชื่อถือได้ สามารถรับฟังคำวิจารณ์ข้อบกพร่องของตนเองได้ ติดตามประสานงานกับหน่วยงานอื่นเพื่อร่วมจัดกิจกรรม ส่วนค่าเฉลี่ยที่แสดงให้เห็นว่าบทบาทที่ปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง 4 อันดับ ได้แก่ มีส่วนร่วมให้การอบรมหลักสูตรแก่ครูอาจารย์และเจ้าหน้าที่การศึกษา กระตุ้นส่งเสริมและสนับสนุนให้อาจารย์ในภาควิชาทำงานวิจัย เขียนบทความทางวิชาการเผยแพร่ในวารสารต่าง ๆ ร่วมกับอาจารย์ในภาควิชาเป็นวิทยากรทางวิชาการให้แก่ชุมชนและท้องถิ่น

สำหรับบทบาทของอดีตหัวหน้าภาควิชาสายอุตสาหกรรมศึกษาที่ไม่ครบวาระ ในสหวิทยาลัยรัตนโกสินทร์ ด้านมนุษยสัมพันธ์ เมื่อวิเคราะห์เป็นรายข้อแล้ว พบว่า บทบาทของอดีตหัวหน้าภาควิชาที่ปฏิบัติอยู่ในระดับมาก โดยพิจารณาตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยอยู่ 5 อันดับ ได้แก่ สามารถรับฟังคำวิจารณ์ข้อบกพร่องของตนเองได้ สามารถปรับตัวให้เข้ากับผู้อื่นได้โดยไม่เสียหลักการ มีส่วนร่วมในการดำเนินงานตามโครงการศึกษาสำหรับบุคลากรประจำการ ปฏิบัติงานที่รับผิดชอบได้อย่างสม่ำเสมอและเชื่อถือได้ มีส่วนร่วมในกิจกรรมที่เป็นส่วนรวม ส่วนค่าเฉลี่ยที่แสดงให้เห็นว่าบทบาทที่ปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง 5 อันดับ ได้แก่ ติดตามประสานงานกับหน่วยงานอื่นเพื่อร่วมจัดกิจกรรม กระตุ้นส่งเสริมและสนับสนุนให้อาจารย์ในภาควิชาทำงานวิจัย มีส่วนร่วมให้การอบรมหลักสูตรแก่ครูอาจารย์และเจ้าหน้าที่การศึกษา ร่วมกับอาจารย์ในภาควิชาเป็นวิทยากรทางวิชาการให้แก่ชุมชนและท้องถิ่น เขียนบทความทางวิชาการเผยแพร่ในวารสารต่าง ๆ

โดยภาพรวมบทบาทที่ปฏิบัติของอดีตหัวหน้าภาควิชาสายอุตสาหกรรมศึกษาในสหวิทยาลัยรัตนโกสินทร์ ด้านมนุษยสัมพันธ์ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดของอดีตหัวหน้าภาควิชาที่ครบวาระคือ สามารถปรับตัวให้เข้ากับผู้อื่นได้โดยไม่เสียหลักการ ส่วนอดีตหัวหน้าภาควิชาที่ไม่ครบวาระ ได้แก่ สามารถรับฟังคำวิจารณ์ข้อบกพร่องของตนเองได้ สำหรับข้อที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลางทั้งอดีตหัวหน้าภาควิชาที่ครบวาระและไม่ครบวาระเป็นข้อเดียวกันคือ เขียนบทความทางวิชาการเผยแพร่ในวารสารต่าง ๆ

ตาราง 12 ค่าเฉลี่ย และความเบี่ยงเบนมาตรฐาน บทบาทของอดีตหัวหน้าภาควิชาอื่น ๆ ในสหวิทยาลัยรัตนโกสินทร์ จำแนกตามสถานภาพครบวาระและไม่ครบวาระ ด้านมนุษยสัมพันธ์

บทบาทที่ปฏิบัติ	ภาควิชาอื่น ๆ			
	ครบวาระ (N = 173)		ไม่ครบวาระ (N = 130)	
	μ	σ	μ	σ
ด้านมนุษยสัมพันธ์				
1. ร่วมกับอาจารย์ในภาควิชาเป็นวิทยากรทางวิชาการให้แก่ชุมชนและท้องถิ่น	3.27	1.21	3.25	1.05
2. มีส่วนร่วมในการดำเนินงานตามโครงการศึกษาสำหรับบุคลากรประจำการ	4.03	1.06	3.84	0.93
3. มีส่วนร่วมให้การอบรมหลักสูตรแก่ครู อาจารย์ และเจ้าหน้าที่การศึกษา	3.33	1.21	3.35	0.96
4. มีส่วนร่วมในกิจกรรมที่เป็นส่วนรวม	4.01	0.73	3.87	0.77
5. ปฏิบัติงานที่รับผิดชอบได้อย่างสม่ำเสมอและเชื่อถือได้	4.21	0.70	3.99	0.80
6. สามารถปรับตัวให้เข้ากับผู้อื่นได้โดยไม่เสียหลักการ	3.99	0.92	3.67	0.89
7. ติดตามประสานงานกับหน่วยงานอื่นเพื่อร่วมจัดกิจกรรม	3.70	0.77	3.58	0.93
8. เขียนบทความทางวิชาการเผยแพร่ในวารสารต่าง ๆ	3.02	1.15	2.42	1.06

ตาราง 12 (ต่อ)

บทบาทที่ปฏิบัติ	ภาควิชาอื่น ๆ			
	ครบวาระ (N = 173)		ไม่ครบวาระ (N = 130)	
	μ	σ	μ	σ
9. สามารถรับฟังคำวิจารณ์ข้อบกพร่องของตนเองได้	4.20	0.84	3.63	0.89
10. กระตุ้นส่งเสริมและสนับสนุนให้อาจารย์ในภาควิชาทำงานวิจัย	3.50	0.98	3.16	1.06
เฉลี่ย	3.72	1.05	3.47	1.03

จากตาราง 12 แสดงให้เห็นว่า บทบาทของอดีตหัวหน้าภาควิชาอื่น ๆ ที่ครบวาระในสหวิทยาลัยรัตนโกสินทร์ ด้านมนุษยสัมพันธ์ เมื่อวิเคราะห์เป็นรายข้อแล้ว พบว่า บทบาทของอดีตหัวหน้าภาควิชาที่ปฏิบัติอยู่ในระดับมาก โดยพิจารณาตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้ 6 อันดับ ได้แก่ ปฏิบัติงานที่รับผิดชอบได้อย่างสม่ำเสมอและเชื่อถือได้ สามารถรับฟังคำวิจารณ์ข้อบกพร่องของตนเองได้ มีส่วนร่วมในการดำเนินงานตามโครงการศึกษาสำหรับบุคลากรประจำการ มีส่วนร่วมในกิจกรรมที่เป็นส่วนรวม สามารถปรับตัวให้เข้ากับผู้อื่นได้โดยไม่เสียหลักการ ติดตามประสานงานกับหน่วยงานอื่นเพื่อร่วมจัดกิจกรรม ส่วนค่าเฉลี่ยที่แสดงให้เห็นว่าบทบาทที่ปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง 4 อันดับ ได้แก่ กระตุ้นส่งเสริมและสนับสนุนให้อาจารย์ในภาควิชาทำงานวิจัย มีส่วนร่วมให้การอบรมหลักสูตรแก่ครูอาจารย์และเจ้าหน้าที่การศึกษา ร่วมกับอาจารย์ในภาควิชาเป็นวิทยากรทางวิชาการให้แก่ชุมชนและท้องถิ่น เขียนบทความทางวิชาการเผยแพร่ในวารสารต่าง ๆ

สำหรับบทบาทของอดีตหัวหน้าภาควิชาอื่น ๆ ที่ไม่ครบวาระในสหวิทยาลัยรัตนโกสินทร์ ด้านมนุษยสัมพันธ์ เมื่อวิเคราะห์เป็นรายข้อแล้ว พบว่า บทบาทของอดีตหัวหน้าภาควิชาที่ปฏิบัติอยู่ในระดับมาก โดยพิจารณาตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้ 6 อันดับ ได้แก่ ปฏิบัติงานที่รับผิดชอบได้อย่างสม่ำเสมอและเชื่อถือได้ มีส่วนร่วมในกิจกรรมที่เป็นส่วนรวม มีส่วนร่วมในการดำเนินงานตามโครงการศึกษาสำหรับบุคลากรประจำการ สามารถปรับตัวให้เข้ากับผู้อื่นได้โดยไม่เสียหลักการ สามารถรับฟังคำวิจารณ์ข้อบกพร่องของตนเองได้ ติดตามประสานงานกับหน่วยงานอื่นเพื่อร่วมจัดกิจกรรม ส่วนค่าเฉลี่ยที่แสดงให้เห็นว่าบทบาทที่ปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง 4 อันดับ ได้แก่ มีส่วนร่วมให้การอบรมหลักสูตรแก่ครูอาจารย์และเจ้าหน้าที่การศึกษา ร่วมกับอาจารย์ในภาควิชาเป็นวิทยากรทางวิชาการให้แก่ชุมชนและท้องถิ่น กระตุ้นส่งเสริมและสนับสนุนให้อาจารย์ในภาควิชาทำงานวิจัย เขียนบทความทางวิชาการเผยแพร่ในวารสารต่าง ๆ

โดยภาพรวมบทบาทที่ปฏิบัติของอดีตหัวหน้าภาควิชาอื่น ๆ ในสหวิทยาลัยรัตนโกสินทร์ ด้านมนุษยสัมพันธ์ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดของอดีตหัวหน้าภาควิชาที่ครบวาระและไม่ครบวาระเป็นข้อเดียวกัน คือ ปฏิบัติงานที่รับผิดชอบได้อย่างสม่ำเสมอและเชื่อถือได้ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยปานกลางของอดีตหัวหน้าภาควิชาที่ครบวาระและไม่ครบวาระเป็นข้อเดียวกัน คือ เขียนบทความทางวิชาการเผยแพร่ในวารสารต่าง ๆ

ตาราง 13 ค่าเฉลี่ย และความเบี่ยงเบนมาตรฐาน บทบาทของอดีตหัวหน้าภาควิชาสายอุตสาหกรรมศึกษา ในสหวิทยาลัยรัตนโกสินทร์ จำแนกตามสถานภาพครบวาระและไม่ครบวาระ ด้านคุณลักษณะส่วนตน

บทบาทที่ปฏิบัติ	ภาควิชาสายอุตสาหกรรมศึกษา			
	ครบวาระ (N = 14)		ไม่ครบวาระ (N = 15)	
	μ	σ	μ	σ
ด้านคุณลักษณะส่วนตน				
1. แต่งกายได้เหมาะสมกับเหตุการณ์ ภารกิจ และสถานที่	4.07	0.70	3.47	0.96
2. ปฏิบัติงานในหน้าที่ของตนอย่างศรัทธาและจริงจัง	4.29	0.45	4.00	0.82
3. มีพฤติกรรมที่เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อผู้อื่น	3.93	0.70	3.60	0.61
4. ใช้สติปัญญาในการแก้ปัญหา	4.07	0.59	3.40	0.61
5. มีความขยัน และความอดทนในการปฏิบัติงาน	4.21	0.67	3.73	0.85
6. ปฏิบัติงานด้วยความเป็นระเบียบและประณีต	4.14	0.64	3.67	0.87
7. สามารถควบคุมอารมณ์ให้สุขุมเยือกเย็นได้	3.57	0.82	3.27	1.18
8. ปฏิบัติงานในหน้าที่ได้ถูกต้องตามระเบียบข้อบังคับของราชการ	4.43	0.73	3.80	0.91
9. หน้าตายิ้มแย้มแจ่มใสอยู่เสมอ	3.86	0.83	3.20	0.65
10. ใช้วาจาสุภาพขณะปฏิบัติงาน	3.79	0.86	3.47	0.96
11. แสดงพฤติกรรมเป็นประชาธิปไตยในการปฏิบัติงาน	3.93	0.70	3.60	0.71
เฉลี่ย	4.02	0.74	3.56	0.87

จากตาราง 13 แสดงให้เห็นว่า บทบาทของอดีตหัวหน้าภาควิชาสายอุตสาหกรรมศึกษาที่ครบวาระในสหวิทยาลัยรัตนโกสินทร์ ด้านคุณลักษณะส่วนตน เมื่อวิเคราะห์เป็นรายข้อแล้ว พบว่า บทบาทของอดีตหัวหน้าภาควิชาที่ปฏิบัติอยู่ในระดับมาก โดยพิจารณาตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้ 11 อันดับ ได้แก่ ปฏิบัติงานในหน้าที่ได้ถูกต้องตามระเบียบข้อบังคับของราชการ ปฏิบัติงานในหน้าที่ของตนอย่างศรัทธาและจริงจัง มีความขยันและความอดทนในการปฏิบัติงาน ปฏิบัติงานด้วยความเป็นระเบียบและประณีต แต่งกายได้เหมาะสมกับเหตุการณ์ ภารกิจและสถานที่ ใช้สติปัญญาในการแก้ปัญหา มีพฤติกรรมที่เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อผู้อื่น แสดงพฤติกรรมเป็นประชาธิปไตยในการปฏิบัติงาน หน้าตายิ้มแย้มแจ่มใสอยู่เสมอ ใช้วาจาสุภาพขณะปฏิบัติงาน สามารถควบคุมอารมณ์ให้เยือกเย็นได้

สำหรับบทบาทของอดีตหัวหน้าภาควิชาสายอุตสาหกรรมศึกษาที่ไม่ครบวาระ ในสหวิทยาลัยรัตนโกสินทร์ ด้านคุณลักษณะส่วนตน เมื่อวิเคราะห์เป็นรายข้อแล้ว พบว่า บทบาทที่ปฏิบัติอยู่ในระดับมาก โดยพิจารณาตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้ 6 อันดับ ได้แก่ ปฏิบัติงานในหน้าที่ของตนอย่างศรัทธาและจริงจัง ปฏิบัติงานในหน้าที่ได้ถูกต้องตามระเบียบข้อบังคับของราชการ มีความขยันและความอดทนในการปฏิบัติงาน ปฏิบัติงานด้วยความเป็นระเบียบและประณีต มีพฤติกรรมที่เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อผู้อื่น แสดงพฤติกรรมเป็นประชาธิปไตยในการปฏิบัติงาน ส่วนค่าเฉลี่ยที่แสดงให้เห็นว่าบทบาทที่ปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง 5 อันดับ ได้แก่ แต่งกายได้เหมาะสมกับเหตุการณ์ ภารกิจและสถานที่ ใช้วาจาสุภาพขณะปฏิบัติงาน ใช้สติปัญญาในการแก้ปัญหา สามารถควบคุมอารมณ์ให้สุขุมเยือกเย็นได้ หน้าตายิ้มแย้มแจ่มใสอยู่เสมอ

โดยภาพรวมบทบาทที่ปฏิบัติของอดีตหัวหน้าภาควิชาสายอุตสาหกรรมศึกษาในสหวิทยาลัยรัตนโกสินทร์ ด้านคุณลักษณะส่วนตน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดของอดีตหัวหน้าภาควิชาที่ครบวาระ ได้แก่ ปฏิบัติงานในหน้าที่ได้ถูกต้องตามระเบียบข้อบังคับของราชการ ส่วนอดีตหัวหน้าภาควิชาที่ไม่ครบวาระ ได้แก่ ปฏิบัติงานในหน้าที่ของตนอย่างศรัทธาและจริงจัง สำหรับข้อที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลางของอดีตหัวหน้าภาควิชาที่ครบวาระ ได้แก่ สามารถควบคุมอารมณ์ให้สุขุมเยือกเย็นได้ ส่วนอดีตหัวหน้าภาควิชาที่ไม่ครบวาระ ได้แก่ หน้าตายิ้มแย้มแจ่มใสอยู่เสมอ

ตาราง 14 ค่าเฉลี่ย และความเบี่ยงเบนมาตรฐาน บทบาทของอดีตหัวหน้าภาควิชาอื่น ๆ ในสหวิทยาลัยรัตนโกสินทร์ จำแนกตามสถานภาพครบวาระและไม่ครบวาระ ด้านคุณลักษณะส่วนตน

บทบาทที่ปฏิบัติ	ภาควิชาอื่น ๆ			
	ครบวาระ (N = 173)		ไม่ครบวาระ (N = 130)	
	μ	σ	μ	σ
ด้านคุณลักษณะส่วนตน				
1. แต่งกายได้เหมาะสมกับเหตุการณ์ ภารกิจ และสถานที่	4.21	0.65	4.05	0.58
2. ปฏิบัติงานในหน้าที่ของตนอย่างศรัทธาและจริงจัง	4.33	0.63	4.12	0.72
3. มีพฤติกรรมที่เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อผู้อื่น	4.05	0.72	3.91	0.72
4. ใช้สติปัญญาในการแก้ปัญหา	4.02	0.59	3.75	0.80
5. มีความขยัน และความอดทนในการปฏิบัติงาน	4.37	0.70	3.96	0.79
6. ปฏิบัติงานด้วยความเป็นระเบียบและประณีต	4.16	0.70	3.92	0.74
7. สามารถควบคุมอารมณ์ให้สุขุมเยือกเย็นได้	3.66	0.81	3.75	0.80
8. ปฏิบัติงานในหน้าที่ได้ถูกต้องตามระเบียบข้อบังคับของราชการ	4.13	0.61	3.65	0.85
9. หน้าตายิ้มแย้มแจ่มใสอยู่เสมอ	3.84	0.67	3.58	0.70
10. ใช้วาจาสุภาพขณะปฏิบัติงาน	3.86	0.81	3.52	0.60
11. แสดงพฤติกรรมเป็นประชาธิปไตยในการปฏิบัติงาน	3.78	0.71	3.16	0.71
เฉลี่ย	4.03	0.72	3.76	0.77

จากตาราง 14 แสดงให้เห็นว่า บทบาทของอดีตหัวหน้าภาควิชาอื่น ๆ ที่ครบวาระในสหวิทยาลัยรัตนโกสินทร์ ด้านคุณลักษณะส่วนตน เมื่อวิเคราะห์เป็นรายข้อแล้ว พบว่า บทบาทของอดีตหัวหน้าภาควิชาที่ปฏิบัติอยู่ในระดับมากโดยพิจารณาตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้ 11 อันดับ ได้แก่ มีความขยันและความอดทนในการปฏิบัติงาน ปฏิบัติงานในหน้าที่ของตนอย่างศรัทธาและจริงจัง แต่งกายได้เหมาะสมกับเหตุการณ์ ภารกิจและสถานที่ ปฏิบัติงานด้วยความเป็นระเบียบและประณีต ปฏิบัติงานในหน้าที่ได้ถูกต้องตามระเบียบข้อบังคับของราชการ มีพฤติกรรมที่เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อผู้อื่น ใช้สติปัญญาในการแก้ปัญหา ใช้วาจาสุภาพขณะปฏิบัติงาน หน้าตายิ้มแย้มแจ่มใสอยู่เสมอ แสดงพฤติกรรมเป็นประชาธิปไตยในการปฏิบัติงาน สามารถควบคุมอารมณ์ให้สุขุมเยือกเย็นได้

สำหรับบทบาทของอดีตหัวหน้าภาควิชาอื่น ๆ ที่ไม่ครบวาระในสหวิทยาลัยรัตนโกสินทร์ ด้านคุณลักษณะส่วนตน เมื่อวิเคราะห์เป็นรายข้อแล้ว พบว่า บทบาทของอดีตหัวหน้าภาควิชาที่ปฏิบัติอยู่ในระดับมาก โดยพิจารณาค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้ 10 อันดับ ได้แก่ ปฏิบัติงานในหน้าที่ของตนอย่างศรัทธาและจริงจัง แต่งกายได้เหมาะสมกับเหตุการณ์ ภารกิจและสถานที่ มีความขยันและความอดทนในการปฏิบัติงาน ปฏิบัติงานด้วยความเป็นระเบียบและประณีต มีพฤติกรรมเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อผู้อื่น ใช้สติปัญญาในการแก้ปัญหา สามารถควบคุมอารมณ์ให้สุขุมเยือกเย็นได้ ปฏิบัติงานในหน้าที่ได้ถูกต้องตามระเบียบข้อบังคับของราชการ หน้าตายิ้มแย้มแจ่มใสอยู่เสมอ ใช้วาจาสุภาพขณะปฏิบัติงาน ส่วนข้อบ่งชี้ที่แสดงให้เห็นว่าบทบาทที่ปฏิบัติอยู่ในปานกลาง คือ แสดงพฤติกรรมเป็นประชาธิปไตยในการปฏิบัติงาน

โดยภาพรวมบทบาทที่ปฏิบัติของอดีตหัวหน้าภาควิชาอื่น ๆ ในสหวิทยาลัยรัตนโกสินทร์ ด้านคุณลักษณะส่วนตน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดของอดีตหัวหน้าภาควิชาที่ครบวาระ คือ มีความขยันและความอดทนในการปฏิบัติงาน ส่วนอดีตหัวหน้าภาควิชาที่ไม่ครบวาระ คือ ปฏิบัติงานในหน้าที่ของตนอย่างศรัทธาและจริงจัง สำหรับข้อที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลางของอดีตหัวหน้าภาควิชาที่ครบวาระไม่มี แต่อดีตหัวหน้าภาควิชาที่ไม่ครบวาระ คือ แสดงพฤติกรรมเป็นประชาธิปไตยในการปฏิบัติงาน

ตาราง 15 ค่าเฉลี่ย และความเบี่ยงเบนมาตรฐาน บทบาทของอดีตหัวหน้าภาควิชาสายอุตสาหกรรมศึกษา ในสหวิทยาลัยรัตนโกสินทร์ จำแนกตามสถานภาพครบวาระและไม่ครบวาระ ด้านการให้คำปรึกษา

บทบาทที่ปฏิบัติ	ภาควิชาสายอุตสาหกรรมศึกษา			
	ครบวาระ (N = 14)		ไม่ครบวาระ (N = 15)	
	μ	σ	μ	σ
<u>ด้านการให้คำปรึกษา</u>				
1. อบรมแนะนำความประพฤติ และการปฏิบัติตัวแก่แก่นักศึกษา	4.36	0.81	3.73	1.46
2. ให้คำปรึกษาหารือด้านการเรียนส่วนตัว และระเบียบวินัยแก่นักศึกษา	4.07	0.80	3.93	1.06
3. ร่วมมือและประสานงานกับฝ่ายแนะแนวของวิทยาลัย	3.36	0.97	2.93	1.06
4. ร่วมมือกับฝ่ายกิจการนักศึกษาในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ	3.21	1.01	3.40	0.80
5. ประชุมอาจารย์ในภาควิชาเพื่อศึกษาปัญหาในการเรียนรายวิชาต่าง ๆ และหาทางแก้ไข	3.79	0.86	3.33	0.79
6. ร่วมทำเอกสารคู่มือแนะนำภาควิชา	2.71	0.70	2.27	0.68
7. เข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ที่นักศึกษาจัดขึ้น	3.71	0.70	3.20	1.05
8. มีส่วนร่วมในการวางกฎระเบียบ ข้อบังคับ และวินัยของนักศึกษา	3.07	1.01	2.60	1.02

ตาราง 15 (ต่อ)

บทบาทที่ปฏิบัติ	ภาควิชาสายอุตสาหกรรมศึกษา			
	ครบวาระ (N = 14)		ไม่ครบวาระ (N = 15)	
	μ	σ	μ	σ
9. มีส่วนร่วมในการกำกับดูแลความประพฤติของนักศึกษา	3.57	0.82	3.20	1.22
10. เป็นผู้ให้ความคิดเห็นแก่อาจารย์ในภาควิชาที่จะเป็นที่ปรึกษาชมรมต่าง ๆ	2.25	1.03	2.27	0.93
เฉลี่ย	3.41	1.06	3.08	1.11

จากตาราง 15 แสดงให้เห็นว่า บทบาทของอดีตหัวหน้าภาควิชาสายอุตสาหกรรมศึกษาที่ครบวาระในสหวิทยาลัยรัตนโกสินทร์ ด้านการให้คำปรึกษา เมื่อวิเคราะห์เป็นรายข้อแล้ว พบว่า บทบาทของอดีตหัวหน้าภาควิชาที่ปฏิบัติอยู่ในระดับมาก โดยพิจารณาตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้ 6 อันดับ ได้แก่ อบรมแนะนำความประพฤติและการปฏิบัติตัวแก่นักศึกษา ให้คำปรึกษาหารือด้านการเรียนส่วนตัวและระเบียบวินัยแก่นักศึกษา ประชุมอาจารย์ในภาควิชาเพื่อศึกษาปัญหาในการเรียนรายวิชาต่าง ๆ และหาทางแก้ไข ร่วมทำเอกสารคู่มือแนะนำภาควิชา เข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ที่นักศึกษาจัดขึ้น มีส่วนร่วมในการกำกับดูแลความประพฤติของนักศึกษา ส่วนค่าเฉลี่ยที่แสดงให้เห็นว่า บทบาทที่ปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง 3 อันดับ ได้แก่ ร่วมมือและประสานงานกับฝ่ายแนะแนวของวิทยาลัย ร่วมมือกับฝ่ายกิจการนักศึกษาในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ มีส่วนร่วมในการวางกฎระเบียบ ข้อบังคับ และวินัยของ

นักศึกษา สำหรับค่าเฉลี่ยที่แสดงให้เห็นว่าบทบาทที่ปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย คือ เป็นผู้ให้ความคิดเห็นแก่อาจารย์ในภาควิชาที่จะเป็นปรึกษาชมรมต่าง ๆ

บทบาทของอดีตหัวหน้าภาควิชาสายอุตสาหกรรมศึกษาที่ไม่ครบวาระ ในสหวิทยาลัยรัตนโกสินทร์ ด้านการให้คำปรึกษา เมื่อวิเคราะห์เป็นรายข้อแล้ว พบว่า บทบาทของอดีตหัวหน้าภาควิชาที่ปฏิบัติอยู่ในระดับมาก โดยพิจารณาตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้ 2 อันดับ ได้แก่ ให้คำปรึกษาหารือด้านการเรียนส่วนตัวและระเบียบวินัยแก่นักศึกษา อบรมแนะนำความประพฤติและการปฏิบัติตัวแก่นักศึกษา ส่วนค่าเฉลี่ยที่แสดงให้เห็นว่าบทบาทที่ปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง 6 อันดับ ได้แก่ ร่วมกับฝ่ายกิจการนักศึกษาในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ประชุมอาจารย์ในภาควิชาเพื่อศึกษาปัญหาในการเรียนรายวิชาต่าง ๆ และหาทางแก้ไข เข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ที่นักศึกษาจัดขึ้น มีส่วนร่วมในการกำกับดูแลความประพฤติของนักศึกษา มีส่วนร่วมในการวางกฎระเบียบ ข้อบังคับและวินัยแก่นักศึกษา สำหรับค่าเฉลี่ยที่แสดงให้เห็นว่าบทบาทที่ปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย 2 อันดับ ได้แก่ ร่วมทำเอกสารคู่มือแนะนำภาควิชา และเป็นผู้ให้ความคิดเห็นแก่อาจารย์ในภาควิชาที่จะเป็นที่ปรึกษาชมรมต่าง ๆ

โดยภาพรวมบทบาทที่ปฏิบัติของอดีตหัวหน้าภาควิชาสายอุตสาหกรรมศึกษา ในสหวิทยาลัยรัตนโกสินทร์ ด้านการให้คำปรึกษา มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดของอดีตหัวหน้าภาควิชาที่ครบวาระ คือ อบรมแนะนำความประพฤติและการปฏิบัติตัวแก่นักศึกษา ส่วนอดีตหัวหน้าภาควิชาที่ไม่ครบวาระคือ ให้คำปรึกษาหารือด้านการเรียนส่วนตัวและระเบียบวินัยแก่นักศึกษา สำหรับข้อที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อยที่สุดของอดีตหัวหน้าภาควิชาที่ครบวาระคือเป็นผู้ให้ความคิดเห็นแก่อาจารย์ในภาควิชาที่จะเป็นที่ปรึกษาชมรมต่าง ๆ ส่วนอดีตหัวหน้าภาควิชาที่ไม่ครบวาระคือ ร่วมทำเอกสารคู่มือแนะนำเอกสารวิชา และเป็นผู้ให้ความคิดเห็นแก่อาจารย์ในภาควิชาที่จะเป็นที่ปรึกษาชมรมต่าง ๆ

ตาราง 16 ค่าเฉลี่ย และความเบี่ยงเบนมาตรฐาน บทบาทของอดีตหัวหน้าภาควิชาอื่น ๆ ในสหวิทยาลัยรัตนโกสินทร์ จำแนกตามสถานภาพครบวาระและไม่ครบวาระ ด้านการให้คำปรึกษา

บทบาทที่ปฏิบัติ	ภาควิชาอื่น ๆ			
	ครบวาระ (N = 173)		ไม่ครบวาระ (N = 130)	
	μ	σ	μ	σ
<u>ด้านการให้คำปรึกษา</u>				
1. อบรมแนะนำความประพฤติ และการปฏิบัติตัวแก่แก่นักศึกษา	4.40	0.64	4.10	0.86
2. ให้คำปรึกษาหารือด้านการเรียนส่วนตัว และระเบียบวินัยแก่นักศึกษา	4.37	0.69	4.04	0.76
3. ร่วมมือและประสานงานกับฝ่ายแนะแนวของวิทยาลัย	3.48	0.91	3.62	0.79
4. ร่วมมือกับฝ่ายกิจการนักศึกษาในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ	3.51	1.06	3.71	0.66
5. ประชุมอาจารย์ในภาควิชาเพื่อศึกษาปัญหาในการเรียนรายวิชาต่าง ๆ และหาทางแก้ไข	3.62	1.04	3.70	0.79
6. ร่วมทำเอกสารคู่มือแนะนำภาควิชา	2.50	0.98	2.38	0.99
7. เข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ที่นักศึกษาจัดขึ้น	3.50	0.87	3.45	0.85
8. มีส่วนร่วมในการวางกฎระเบียบ ข้อบังคับ และวินัยของนักศึกษา	2.68	1.06	3.04	1.08

ตาราง 16 (ต่อ)

บทบาทที่ปฏิบัติ	ภาควิชาอื่น ๆ			
	ครบวาระ (N = 173)		ไม่ครบวาระ (N = 130)	
	μ	σ	μ	σ
9. มีส่วนร่วมในการกำกับดูแลความประพฤติของนักศึกษา	2.80	0.89	3.02	1.08
10. เป็นผู้ให้ความคิดเห็นแก่อาจารย์ในภาควิชาที่จะเป็นที่ปรึกษาชมรมต่าง ๆ	2.07	0.85	2.35	1.06
เฉลี่ย	3.29	1.16	3.34	1.07

จากตาราง 16 แสดงให้เห็นว่า บทบาทของอดีตหัวหน้าภาควิชาอื่น ๆ ที่ครบวาระในสหวิทยาลัยรัตนโกสินทร์ ด้านการให้คำปรึกษา เมื่อวิเคราะห์เป็นรายข้อแล้ว พบว่า บทบาทของอดีตหัวหน้าภาควิชาที่ปฏิบัติอยู่ในระดับมาก โดยพิจารณาตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้ 4 อันดับ ได้แก่ อบรมแนะนำความประพฤติและการปฏิบัติตัวแก่นักศึกษา ให้คำปรึกษาหารือด้านการเรียนส่วนตัวและระเบียบวินัยแก่นักศึกษา ประชุมอาจารย์ในภาควิชาเพื่อศึกษาปัญหาในการเรียนรายวิชาต่าง ๆ และหาทางแก้ไข ร่วมกับฝ่ายกิจการนักศึกษาในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ส่วนข้อบ่งชี้ที่แสดงให้เห็นว่าบทบาทที่ปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง 4 อันดับ ได้แก่ เข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ที่นักศึกษาจัดขึ้น ร่วมมือและประสานงานกับฝ่ายแนะแนวของวิทยาลัย มีส่วนร่วมในการกำกับดูแลความประพฤติของนักศึกษา มีส่วนร่วมในการวางกฎระเบียบข้อบังคับและวินัยของนักศึกษา สำหรับข้อบ่งชี้ที่แสดงให้เห็นว่าบทบาทที่ปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย 2 อันดับ

ได้แก่ ร่วมทำเอกสารคู่มือแนะนำภาควิชา เป็นผู้ให้ความคิดเห็นแก่อาจารย์ในภาควิชาที่จะเป็นที่ปรึกษาชมรมต่าง ๆ

บทบาทของอดีตหัวหน้าภาควิชาอื่น ๆ ที่ไม่ครบวาระในสหวิทยาลัยรัตนโกสินทร์ ด้านการให้คำปรึกษา เมื่อวิเคราะห์เป็นรายข้อแล้ว พบว่า บทบาทของอดีตหัวหน้าภาควิชาที่ปฏิบัติอยู่ในระดับมาก โดยพิจารณาตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้ 5 อันดับ ได้แก่ อบรมแนะนำความประพฤติและการปฏิบัติตัวแก่นักศึกษา ให้คำปรึกษาหารือด้านการเรียนส่วนตัวและระเบียบวินัยแก่นักศึกษา ร่วมกับฝ่ายกิจการนักศึกษาในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ประชุมอาจารย์ในภาควิชาเพื่อศึกษาปัญหาในการเรียนรายวิชาต่าง ๆ และหาทางแก้ไข ร่วมมือและประสานงานกับฝ่ายแนะแนวของวิทยาลัย ส่วนค่าเฉลี่ยที่แสดงให้เห็นว่าบทบาทที่ปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง 3 อันดับ ได้แก่ เข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ที่นักศึกษาจัดขึ้น มีส่วนร่วมในการวางกฎระเบียบข้อบังคับและวินัยของนักศึกษา มีส่วนร่วมในการกำกับดูแลความประพฤติของนักศึกษา สำหรับค่าเฉลี่ยที่แสดงให้เห็นว่า บทบาทที่ปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย 2 อันดับ ได้แก่ ร่วมทำเอกสารคู่มือแนะนำภาควิชา เป็นผู้ให้ความคิดเห็นแก่อาจารย์ในภาควิชาที่จะเป็นที่ปรึกษาชมรมต่าง ๆ

โดยภาพรวมบทบาทที่ปฏิบัติของอดีตหัวหน้าภาควิชาอื่น ๆ ในสหวิทยาลัยรัตนโกสินทร์ ด้านการให้คำปรึกษา มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดของอดีตหัวหน้าภาควิชาที่ครบวาระและไม่ครบวาระเป็นข้อเดียวกัน คือ อบรมแนะนำความประพฤติและการปฏิบัติตัวแก่นักศึกษา ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดของอดีตหัวหน้าภาควิชาที่ครบวาระและไม่ครบวาระเป็นข้อเดียวกัน คือ เป็นผู้ให้ความคิดเห็นแก่อาจารย์ในภาควิชาที่จะเป็นที่ปรึกษาชมรมต่าง ๆ

2. <u>ผลการเปรียบเทียบบทบาทของอดีตหัวหน้าภาควิชาสายอุตสาหกรรมศึกษา กับอดีตหัวหน้าภาคอื่น ๆ ที่ครบวาระ และไม่ครบวาระในสหวิทยาลัยรัตนโกสินทร์</u>

การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล การเปรียบเทียบบทบาทของอดีตหัวหน้าภาควิชาสายอุตสาหกรรมศึกษา กับอดีตหัวหน้าภาควิชาอื่น ๆ ที่ครบวาระ และไม่ครบวาระ ในสหวิทยาลัยรัตนโกสินทร์ โดยนำเสนอรูปแบบผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังแสดงรายละเอียดตามตารางดังต่อไปนี้

ตาราง 17 การเปรียบเทียบบทบาทของอดีตหัวหน้าภาควิชาสายอุตสาหกรรมศึกษา ที่ครบวาระและไม่ครบวาระ ในสหวิทยาลัยรัตนโกสินทร์ รวมในแต่ละด้าน

บทบาทที่ปฏิบัติ	ภาควิชาสายอุตสาหกรรมศึกษา			
	ครบวาระ (N = 14)		ไม่ครบวาระ (N = 15)	
	μ	σ	μ	σ
1. ด้านการบริหารวิชาการ	3.42	0.95	2.84	0.99
2. ด้านการบริหารงานทั่วไป	3.72	0.96	3.24	0.93
3. ด้านการบริหารงานบุคคล	3.57	1.10	3.37	1.12
4. ด้านมนุษยสัมพันธ์	3.70	1.01	3.39	1.05
5. ด้านคุณลักษณะส่วนตน	4.02	0.74	3.56	0.87
6. ด้านการให้คำปรึกษา	3.41	1.06	3.08	1.11
เฉลี่ย	3.64	0.97	3.24	1.01

จากตาราง 17 แสดงการเปรียบเทียบบทบาทของอดีตหัวหน้าภาควิชาสายอุตสาหกรรมศึกษาในสหวิทยาลัยรัตนโกสินทร์ จำนวน 29 คน เมื่อจำแนกตามบทบาทที่ปฏิบัติของอดีตหัวหน้าภาควิชาที่ครบวาระ และไม่ครบวาระ พบว่า อดีตหัวหน้าภาควิชาสายอุตสาหกรรมศึกษาที่ครบวาระมีบทบาทที่ปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ส่วนอดีตหัวหน้าภาควิชาสายอุตสาหกรรมศึกษาที่ไม่ครบวาระมีบทบาทที่ปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับสมมุติฐานที่ว่า สถานภาพของอดีตหัวหน้าภาควิชาต่างกันจะมีบทบาทแต่ละด้านแตกต่างกัน

เมื่อวิเคราะห์ตามบทบาทที่ปฏิบัติในแต่ละด้านของอดีตหัวหน้าภาควิชาสายอุตสาหกรรมศึกษาที่ครบวาระ และไม่ครบวาระในสหวิทยาลัยรัตนโกสินทร์ พบว่า บทบาทที่ปฏิบัติด้านการบริหารวิชาการทั้งอดีตหัวหน้าภาควิชาที่ครบวาระ และไม่ครบวาระอยู่ในระดับปานกลาง ด้านการบริหารงานทั่วไปของอดีตหัวหน้าภาควิชาที่ครบวาระอยู่ในระดับมาก ส่วนอดีตหัวหน้าภาควิชาที่ไม่ครบวาระอยู่ในระดับปานกลาง ด้านการบริหารงานบุคคลของอดีตหัวหน้าภาควิชาที่ครบวาระอยู่ในระดับมาก สำหรับอดีตหัวหน้าภาควิชาที่ไม่ครบวาระอยู่ในระดับปานกลาง ด้านมนุษยสัมพันธ์ของอดีตหัวหน้าภาควิชาที่ครบวาระอยู่ในระดับมาก และอดีตหัวหน้าภาควิชาที่ไม่ครบวาระอยู่ในระดับปานกลาง ด้านคุณลักษณะส่วนตนของอดีตหัวหน้าภาควิชาที่ครบวาระ และไม่ครบวาระอยู่ในระดับมาก ด้านการให้คำปรึกษาของอดีตหัวหน้าภาควิชาที่ครบวาระ และไม่ครบวาระอยู่ในระดับปานกลาง

ตาราง 18 การเปรียบเทียบบทบาทของอดีตหัวหน้าภาควิชาอื่น ๆ ที่ครบวาระ และไม่ครบวาระ ในสหวิทยาลัยรัตนโกสินทร์ รวมในแต่ละด้าน

บทบาทที่ปฏิบัติ	ภาควิชาอื่น ๆ			
	ครบวาระ (N = 173)		ไม่ครบวาระ (N = 130)	
	μ	σ	μ	σ
1. ด้านการบริหารวิชาการ	3.62	1.00	3.15	1.11
2. ด้านการบริหารงานทั่วไป	3.70	1.01	3.54	1.07
3. ด้านการบริหารงานบุคคล	3.71	1.01	3.79	1.16
4. ด้านมนุษยสัมพันธ์	3.72	1.05	3.47	1.03
5. ด้านคุณลักษณะส่วนตน	4.03	0.72	3.76	0.77
6. ด้านการให้คำปรึกษา	3.29	1.16	3.34	1.07
เฉลี่ย	3.68	0.99	3.42	1.03

จากตาราง 18 แสดงการเปรียบเทียบบทบาทของอดีตหัวหน้าภาควิชาอื่น ๆ ในสหวิทยาลัยรัตนโกสินทร์ จำนวน 303 คน เมื่อจำแนกตามบทบาทที่ปฏิบัติของอดีตหัวหน้าภาควิชาที่ครบวาระและไม่ครบวาระ พบว่า อดีตหัวหน้าภาควิชาที่ครบวาระมีบทบาทที่ปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ส่วนอดีตหัวหน้าภาควิชาที่ไม่ครบวาระมีบทบาทที่ปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับสมมุติฐานที่ว่า สถานภาพของอดีตหัวหน้าภาควิชาต่างกันจะมีบทบาทแต่ละด้านแตกต่างกัน

เมื่อวิเคราะห์ตามบทบาทที่ปฏิบัติในแต่ละด้านของอดีตหัวหน้าภาควิชาอื่น ๆ ที่ครบวาระและไม่ครบวาระในสหวิทยาลัยรัตนโกสินทร์ พบว่า บทบาทที่ปฏิบัติด้านการบริหารวิชาการของอดีตหัวหน้าภาควิชาที่ครบวาระอยู่ในระดับมาก ส่วนอดีตหัวหน้าภาควิชาที่ไม่ครบวาระอยู่ในระดับปานกลาง ด้านการบริหารงานทั่วไปของอดีตหัวหน้าภาควิชาที่ครบวาระอยู่ในระดับมาก ส่วนอดีตหัวหน้าภาควิชาที่ไม่ครบวาระอยู่ในระดับปานกลาง ด้านการบริหารงานบุคคลของอดีตหัวหน้าภาควิชาที่ครบวาระอยู่ในระดับมาก ส่วนอดีตหัวหน้าภาควิชาที่ไม่ครบวาระอยู่ในระดับปานกลาง ด้านมนุษยสัมพันธ์ของอดีตหัวหน้าภาควิชาที่ครบวาระอยู่ในระดับมาก ส่วนอดีตหัวหน้าภาควิชาที่ไม่ครบวาระอยู่ในระดับปานกลาง ด้านคุณลักษณะส่วนตนทั้งอดีตหัวหน้าภาควิชาที่ครบวาระ และไม่ครบวาระอยู่ในระดับมาก สำหรับด้านการให้คำปรึกษาของอดีตหัวหน้าภาควิชาที่ครบวาระ และไม่ครบวาระอยู่ในระดับปานกลาง

ตาราง 19 การเปรียบเทียบบทบาทของอดีตหัวหน้าภาควิชาสายอุตสาหกรรมศึกษา กับอดีตหัวหน้าภาควิชาอื่น ๆ ที่ครบวาระและไม่ครบวาระ ในสหวิทยาลัยรัตนโกสินทร์ รวมในแต่ละด้าน

บทบาทที่ปฏิบัติ	ครบวาระ				ไม่ครบวาระ			
	สายอุตสาหกรรมศึกษา	ภาควิชาอื่น ๆ	สายอุตสาหกรรมศึกษา	ภาควิชาอื่น ๆ	สายอุตสาหกรรมศึกษา	ภาควิชาอื่น ๆ	สายอุตสาหกรรมศึกษา	ภาควิชาอื่น ๆ
	μ	μ	σ	σ	μ	μ	σ	σ
1. ด้านการบริหารวิชาการ	3.42	3.62	0.95	1.00	2.84	3.15	0.99	1.11
2. ด้านการบริหารงานทั่วไป	3.72	3.70	0.96	1.01	3.24	3.54	0.93	1.07
3. ด้านการบริหารงานบุคคล	3.57	3.71	1.10	1.01	3.37	3.79	1.12	1.16
4. ด้านมนุษยสัมพันธ์	3.70	3.72	1.01	1.05	3.39	3.47	1.05	1.03
5. ด้านคุณลักษณะส่วนตน	4.02	4.03	0.74	0.72	3.56	3.76	0.87	0.77
6. ด้านการให้คำปรึกษา	3.41	3.29	1.06	1.16	3.08	3.34	1.11	1.07
เฉลี่ย	3.64	3.68	0.97	0.99	3.24	3.42	1.01	1.03

จากตาราง 19 แสดงการเปรียบเทียบบทบาทของอดีตหัวหน้าภาควิชาสายอุตสาหกรรมศึกษากับอดีตหัวหน้าภาควิชาอื่น ๆ ที่ครบวาระและไม่ครบวาระ ในสหวิทยาลัยรัตนโกสินทร์ พบว่า อดีตหัวหน้าภาควิชาที่ครบวาระมีบทบาทที่ปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ส่วนอดีตหัวหน้าภาควิชาที่ไม่ครบวาระ

มีบทบาทที่ปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับสมมุติฐานที่ว่าสถานภาพของอดีตหัวหน้าภาควิชาต่างกันจะมีบทบาทแต่ละด้านแตกต่างกัน

เมื่อวิเคราะห์ตามบทบาทที่ปฏิบัติในแต่ละด้านของอดีตหัวหน้าภาควิชาสายอุตสาหกรรมศึกษากับอดีตหัวหน้าภาควิชาอื่น ๆ ที่ครบวาระ ในสหวิทยาลัยรัตนโกสินทร์พบว่า บทบาทที่ปฏิบัติด้านการบริหารวิชาการอยู่ในระดับปานกลาง ด้านการบริหารงานทั่วไปอยู่ในระดับมาก ด้านการบริหารงานบุคคลอยู่ในระดับมาก ด้านมนุษยสัมพันธ์อยู่ในระดับมาก ด้านคุณลักษณะส่วนตนอยู่ในระดับมาก และด้านการให้คำปรึกษาอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนอดีตหัวหน้าภาควิชาสายอุตสาหกรรมศึกษากับอดีตหัวหน้าภาควิชาอื่น ๆ ที่ไม่ครบวาระ ในสหวิทยาลัยรัตนโกสินทร์ พบว่า บทบาทที่ปฏิบัติด้านการบริหารวิชาการอยู่ในระดับปานกลาง ด้านการบริหารงานทั่วไปอยู่ในระดับปานกลาง ด้านการบริหารงานบุคคลอยู่ในระดับปานกลาง ด้านมนุษยสัมพันธ์อยู่ในระดับปานกลาง ด้านคุณลักษณะส่วนตนอยู่ในระดับมาก และด้านการให้คำปรึกษาอยู่ในระดับปานกลาง

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาบทบาทของอดีตหัวหน้าภาควิชาในสหวิทยาลัยรัตนโกสินทร์ เป็นการศึกษาจากประชากรซึ่งเป็นอดีตหัวหน้าภาควิชาสายอุตสาหกรรมศึกษา และอดีตหัวหน้าภาควิชาอื่น ๆ ที่ครบวาระ และไม่ครบวาระ ที่ปฏิบัติราชการอยู่ในปี พ.ศ. 2527 - 2534 จำนวน 332 คน โดยได้กำหนดรายละเอียดของการศึกษาไว้ดังนี้คือ

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อศึกษาบทบาทของอดีตหัวหน้าภาควิชาระหว่างอดีตหัวหน้าภาควิชาที่ครบวาระและไม่ครบวาระ ในสหวิทยาลัยรัตนโกสินทร์
2. เพื่อเปรียบเทียบบทบาทของอดีตหัวหน้าภาควิชาสายอุตสาหกรรมศึกษา กับอดีตหัวหน้าภาควิชาอื่น ๆ ที่ครบวาระ และไม่ครบวาระ ในสหวิทยาลัยรัตนโกสินทร์

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เลือกแบบสอบถามเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัยเพื่อใช้วัดบทบาทที่ปฏิบัติของอดีตหัวหน้าภาควิชาในสหวิทยาลัยรัตนโกสินทร์ โดยดำเนินการดังนี้คือ

1. ศึกษาวิธีสร้างเครื่องมือ
2. สร้างแบบสอบถามขึ้น โดยให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบและตรวจทาน
3. ขอความอนุเคราะห์จากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ตรวจสอบแบบสอบถามพร้อมทั้งข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น
4. นำข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถาม

5. นำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับอดีตหัวหน้าภาควิชาหัตถศึกษาและอุตสาหกรรมศิลป์ อดีตหัวหน้าภาควิชาอื่น ๆ วิทยาลัยครูฉะเชิงเทรา จำนวน 30 คน เพื่อหาความเชื่อมั่นของเครื่องมือตามแบบสัมประสิทธิ์แอลฟา และได้ค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือเท่ากับ 0.964

6. ขอหนังสือรับรองจากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูลจากอดีตหัวหน้าภาควิชาในสหวิทยาลัยรัตนโกสินทร์ ด้วยตนเอง

<u>การวิเคราะห์ข้อมูล</u>

การวิเคราะห์ข้อมูลได้ดำเนินการดังนี้คือ

1. เมื่อได้รับแบบสอบถามคืนได้นำมาวิเคราะห์ข้อมูล และค่าสถิติต่าง ๆ โดยใช้คอมพิวเตอร์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS (statistic package for social science) โดยได้รับความอนุเคราะห์ในการจัดทำข้อมูลจาก อาจารย์สุพัฒน์ อุทิตะสาร อาจารย์ประจำภาควิชาคอมพิวเตอร์ คณะวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี วิทยาลัยครูพระนคร

2. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

2.1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของอดีตหัวหน้าภาควิชาใช้ค่าความถี่ และค่าร้อยละ

2.2 วิเคราะห์บทบาทที่ปฏิบัติของอดีตหัวหน้าภาควิชาโดยรวมเป็นรายข้อด้วยการหาค่าเฉลี่ย และความเบี่ยงเบนมาตรฐาน

3. การตัดสินบทบาทที่ปฏิบัติของอดีตหัวหน้าภาควิชา พิจารณาจากค่าเฉลี่ยตามเกณฑ์เบสท์ (Best. 1970 : 174 - 179) ดังนี้ คือ

3.1 คะแนนเฉลี่ย 1.00 - 1.50 หมายถึง บทบาทที่ปฏิบัติได้น้อยที่สุด

3.2 คะแนนเฉลี่ย 1.51 - 2.50 หมายถึง บทบาทที่ปฏิบัติได้น้อย

3.3 คะแนนเฉลี่ย 2.51 - 3.50 หมายถึง บทบาทที่ปฏิบัติได้ปานกลาง

3.4 คะแนนเฉลี่ย 3.51 - 4.50 หมายถึง บทบาทที่ปฏิบัติได้มาก

3.5 คะแนนเฉลี่ย 4.51 - 5.00 หมายถึง บทบาทที่ปฏิบัติได้มากที่สุด

สรุปผลการวิจัย

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลการศึกษาบทบาทของอดีตหัวหน้าภาควิชาในสหวิทยาลัยรัตนโกสินทร์ ผลการศึกษาวิจัย พบว่า

1. บทบาทของอดีตหัวหน้าภาควิชาระหว่างอดีตหัวหน้าภาควิชาที่ครบวาระและไม่ครบวาระในสหวิทยาลัยรัตนโกสินทร์ ในแต่ละด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง กล่าวคือ

1.1 ด้านการบริหารวิชาการ อดีตหัวหน้าภาควิชามีความเห็นว่าบทบาทที่ปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดของอดีตหัวหน้าภาควิชาสายอุตสาหกรรมศึกษา และอดีตหัวหน้าภาควิชาอื่น ๆ ที่ครบวาระ และไม่ครบวาระเป็นข้อเดียวกัน 2 ข้อ ได้แก่ ดำเนินการจัดทำตารางสอนของภาควิชาโดยร่วมกับฝ่ายวิชาการคณะวิชาและของวิทยาลัย เป็นที่ปรึกษาแก่อาจารย์เกี่ยวกับปัญหาด้านการบริหารหลักสูตรการเรียนการสอน ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดของอดีตหัวหน้าภาควิชาสายอุตสาหกรรมศึกษา และอดีตหัวหน้าภาควิชาอื่น ๆ ที่ครบวาระ และไม่ครบวาระ ซึ่งเป็นข้อเดียวกัน คือ สาธิตการสอน และแนะนำวิธีสอนแก่อาจารย์ในภาควิชา

1.2 ด้านการบริหารงานทั่วไป อดีตหัวหน้าภาควิชามีความเห็นว่าบทบาทที่ปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดของอดีตหัวหน้าภาควิชาสายอุตสาหกรรมศึกษาที่ครบวาระ และไม่ครบวาระเป็นข้อเดียวกัน คือ ดำเนินการจัดซื้อวัสดุครุภัณฑ์เพื่อใช้ในภาควิชา ส่วนอดีตหัวหน้าภาควิชาอื่น ๆ ที่ครบวาระข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ร่วมมือกับอาจารย์จัดทำโครงการเพื่อเสนอขอตั้งงบประมาณ สำหรับอดีตหัวหน้าภาควิชาอื่น ๆ ที่ไม่ครบวาระ ได้แก่ ดำเนินการจัดซื้อวัสดุครุภัณฑ์เพื่อใช้ในภาควิชา ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดของอดีตหัวหน้าภาควิชาสายอุตสาหกรรมศึกษา และอดีตหัวหน้าภาควิชาอื่น ๆ ที่ครบวาระ และไม่ครบวาระเป็นข้อเดียวกัน ได้แก่ ออกระเบียบปฏิบัติ คำสั่งให้อาจารย์ในภาควิชาปฏิบัติ

1.3 ด้านการบริหารงานบุคคล อดีตหัวหน้าภาควิชามีความเห็นว่าบทบาทที่ปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดของอดีตหัวหน้าภาควิชาสายอุตสาหกรรมศึกษาที่ครบวาระ ได้แก่ เปิดโอกาส

ให้อาจารย์ในภาควิชาได้แสดงความคิดเห็นในการปฏิบัติงาน ส่วนที่ไม่ครบวาระได้แก่ วางแผนจัดอาจารย์เข้าสอนรายวิชาต่าง ๆ ในภาควิชา สำหรับข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดของอดีตหัวหน้าภาควิชาอื่น ๆ ที่ครบวาระ คือ วางแผนจัดอาจารย์เข้าสอนรายวิชาต่าง ๆ ในภาควิชา ส่วนที่ไม่ครบวาระ คือ เปิดโอกาสให้อาจารย์ในภาควิชาได้แสดงความคิดเห็นในการปฏิบัติงาน ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดของอดีตหัวหน้าภาควิชาสายอุตสาหกรรมศึกษา และอดีตหัวหน้าภาควิชาอื่น ๆ ที่ครบวาระ และไม่ครบวาระเป็นข้อเดียวกัน ได้แก่ มีส่วนร่วมในการพิจารณาโอนย้ายอาจารย์

1.4 ด้านมนุษยสัมพันธ์ อดีตหัวหน้าภาควิชามีความเห็นว่าบทบาทที่ปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดของอดีตหัวหน้าภาควิชาสายอุตสาหกรรมศึกษาที่ครบวาระ คือ สามารถปรับตัวให้เข้ากับผู้อื่นได้โดยไม่เสียหลักการ ส่วนที่ไม่ครบวาระ คือ สามารถรับฟังคำวิจารณ์ข้อบกพร่องของตนเองได้ สำหรับอดีตหัวหน้าภาควิชาอื่น ๆ ที่ครบวาระและไม่ครบวาระเป็นข้อเดียวกัน ได้แก่ ปฏิบัติงานที่รับผิดชอบได้อย่างสม่ำเสมอและเชื่อถือได้ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดของอดีตหัวหน้าภาควิชาสายอุตสาหกรรมศึกษาและอดีตหัวหน้าภาควิชาอื่น ๆ ที่ครบวาระและไม่ครบวาระเป็นข้อเดียวกัน คือ เขียนบทความทางวิชาการเผยแพร่ในวารสารต่าง ๆ

1.5 ด้านคุณลักษณะส่วนตน อดีตหัวหน้าภาควิชามีความเห็นว่าบทบาทที่ปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดของอดีตหัวหน้าภาควิชาสายอุตสาหกรรมศึกษาที่ครบวาระ คือ ปฏิบัติงานในหน้าที่ได้ถูกต้องตามระเบียบข้อบังคับของราชการ ส่วนอดีตหัวหน้าภาควิชาที่ไม่ครบวาระ ได้แก่ ปฏิบัติงานในหน้าที่ของตนอย่างศรัทธาและจริงจัง สำหรับอดีตหัวหน้าภาควิชาอื่น ๆ ที่ครบวาระ คือ มีความขยันและความอดทนในการปฏิบัติงาน ส่วนอดีตหัวหน้าภาควิชาที่ไม่ครบวาระ ได้แก่ ปฏิบัติงานในหน้าที่ของอย่างศรัทธาและจริงจัง ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดของอดีตหัวหน้าภาควิชาสายอุตสาหกรรมศึกษาที่ครบวาระ ได้แก่ สามารถควบคุมอารมณ์ให้สุขุมเยือกเย็นได้ ส่วนอดีตหัวหน้าภาควิชาที่ไม่ครบวาระ ได้แก่ หน้าตายิ้มแย้มแจ่มใสอยู่เสมอ สำหรับอดีตหัวหน้าภาควิชาอื่น ๆ ที่ครบวาระ ได้แก่ สามารถควบคุมอารมณ์ให้สุขุมเยือกเย็นได้ ส่วนอดีตหัวหน้าภาควิชาที่ไม่ครบวาระ ได้แก่ แสดงพฤติกรรมเป็นประชาธิปไตยในการปฏิบัติงาน

1.6 ด้านการให้คำปรึกษา อดีตหัวหน้าภาควิชามีความเห็นว่าบทบาทที่ปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดของอดีตหัวหน้าภาควิชาสายอุตสาหกรรมศึกษาที่ครบวาระ ได้แก่ อบรมแนะนำความประพฤติและการปฏิบัติตัวแก่นักศึกษา สำหรับอดีตหัวหน้าภาควิชาที่ไม่ครบวาระ คือ ให้คำปรึกษาหารือด้านการเรียนส่วนตัวและระเบียบวินัยแก่นักศึกษา ส่วนอดีตหัวหน้าภาควิชาอื่น ๆ ที่ครบวาระและไม่ครบวาระ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดเป็นข้อเดียวกัน ได้แก่ อบรมแนะนำความประพฤติและการปฏิบัติตัวแก่นักศึกษา ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดของอดีตหัวหน้าภาควิชาสายอุตสาหกรรมศึกษาและอดีตหัวหน้าภาควิชาอื่น ๆ ทั้งที่ครบวาระ และไม่ครบวาระเป็นข้อเดียวกัน คือ เป็นผู้ให้ความคิดเห็นแก่อาจารย์ในภาควิชาที่จะเป็นที่ปรึกษาชมรมต่าง ๆ

2. ผลการเปรียบเทียบบทบาทของอดีตหัวหน้าภาควิชาสายอุตสาหกรรมศึกษา กับอดีตหัวหน้าภาควิชาอื่น ๆ ที่ครบวาระและไม่ครบวาระ ในสหวิทยาลัยรัตนโกสินทร์ ปรากฏว่า บทบาทของอดีตหัวหน้าภาควิชาในสหวิทยาลัยรัตนโกสินทร์ รวมในแต่ละด้านแตกต่างกัน แต่เนื่องจากได้แบ่งบทบาทของอดีตหัวหน้าภาควิชาในสหวิทยาลัยรัตนโกสินทร์ออกเป็น 6 ด้าน จึงได้ทำการเปรียบเทียบในแต่ละด้าน พบว่า

2.1 บทบาทของอดีตหัวหน้าภาควิชาสายอุตสาหกรรมศึกษาที่ครบวาระ และไม่ครบวาระในสหวิทยาลัยรัตนโกสินทร์ ด้านการบริหารวิชาการ ด้านคุณลักษณะส่วนตน และด้านการให้คำปรึกษาไม่แตกต่างกัน

2.2. บทบาทของอดีตหัวหน้าภาควิชาสายอุตสาหกรรมศึกษาที่ครบวาระ และไม่ครบวาระในสหวิทยาลัยรัตนโกสินทร์ ด้านการบริหารงานทั่วไป ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านมนุษยสัมพันธ์แตกต่างกัน

2.3 บทบาทของอดีตหัวหน้าภาควิชาอื่น ๆ ที่ครบวาระ และไม่ครบวาระ ในสหวิทยาลัยรัตนโกสินทร์ ด้านคุณลักษณะส่วนตน และด้านการให้คำปรึกษา ไม่แตกต่างกัน

2.4 บทบาทของอดีตหัวหน้าภาควิชาอื่น ๆ ที่ครบวาระ และไม่ครบวาระ ในสหวิทยาลัยรัตนโกสินทร์ ด้านการบริหารวิชาการ ด้านการบริหารงานทั่วไป ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านมนุษยสัมพันธ์ แตกต่างกัน

2.5 บทบาทของอดีตหัวหน้าภาควิชาสายอุตสาหกรรมศึกษา กับอดีตหัวหน้าภาควิชาอื่น ๆ ที่ครบวาระ ในสหวิทยาลัยรัตนโกสินทร์ ด้านการบริหารวิชาการ ด้านการบริหารงานทั่วไป ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านมนุษยสัมพันธ์ แตกต่างกัน

2.6 บทบาทของอดีตหัวหน้าภาควิชาสายอุตสาหกรรมศึกษา กับอดีตหัวหน้าภาควิชาอื่น ๆ ที่ไม่ครบวาระ ในสหวิทยาลัยรัตนโกสินทร์ ด้านการบริหารวิชาการ ด้านคุณลักษณะส่วนตน และด้านการให้คำปรึกษา ไม่แตกต่างกัน

<u>อภิปรายผล</u>

จากการพิจารณาค่าเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการเปรียบเทียบบทบาทของอดีตหัวหน้าภาควิชา ในสหวิทยาลัยรัตนโกสินทร์ ทำให้ได้ข้อมูลที่สมควรจะนำมาอภิปรายผลตามลำดับดังนี้

1. การพิจารณาค่าเฉลี่ย และความเบี่ยงเบนมาตรฐาน บทบาทของอดีตหัวหน้าภาควิชาระหว่างอดีตหัวหน้าภาควิชาที่ครบวาระและไม่ครบวาระ ในสหวิทยาลัยรัตนโกสินทร์ ดังนี้

1.1 บทบาทด้านการบริหารวิชาการ โดยส่วนรวมอดีตหัวหน้าภาควิชาสายอุตสาหกรรมศึกษา เห็นว่ามีความสำคัญอยู่ในระดับปานกลาง อาจเป็นเพราะอดีตหัวหน้าภาควิชาเห็นว่าสายอุตสาหกรรมศึกษาเป็นสายวิชาชีพซึ่งจะมีภาคปฏิบัติเป็นส่วนใหญ่และต้องใช้เครื่องมือ วัสดุอุปกรณ์ สื่อการสอน โดยผู้สอนจะต้องมีความชำนาญในการใช้เครื่องมือเพื่อจะได้แนะนำให้ผู้เรียนเข้าใจได้ดีขึ้น (วิฑูรย์ อุปถัมภ์. 2530 : 92) ส่วนอดีตหัวหน้าภาควิชาอื่น ๆ ให้ความสำคัญอยู่ในระดับปานกลาง

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ปรากฏว่า อดีตหัวหน้าภาควิชาสายอุตสาหกรรมศึกษา และอดีตหัวหน้าภาควิชาอื่น ๆ ที่ครบวาระ ให้ความสำคัญของบทบาทอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ดำเนินการจัดทำตารางสอนของภาควิชาโดยร่วมกับฝ่ายวิชาการ คณะวิชาและของวิทยาลัย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะอดีตหัวหน้าภาควิชาเห็นว่าการจัดตารางสอนให้กับอาจารย์ในภาควิชาเป็นสิ่งจำเป็นต่อภาควิชาเพื่อให้อาจารย์ในภาควิชาได้รับรู้วิชาที่จะต้องรับผิดชอบในแต่ละภาคเรียนซึ่งจะได้จัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์เครื่องมือไว้ล่วงหน้า

ก่อนดำเนินการสอนจริง ส่วนอดีตหัวหน้าภาควิชาสายอุตสาหกรรมศึกษา และอดีตหัวหน้าภาควิชาอื่น ๆ ที่ไม่ครบวาระ ได้ให้ความสำคัญอยู่ในระดับมาก คือ เป็นที่ปรึกษาแก่อาจารย์เกี่ยวกับปัญหาด้านการบริหารหลักสูตรการเรียนการสอน อาจเป็นเพราะหลักสูตรที่ใช้ในการเรียนการสอนมีหลายหลักสูตรทำให้อาจารย์ในภาควิชาเกิดความสับสน และมีปัญหาว่าจะใช้หลักสูตรใดสอน ซึ่งหัวหน้าภาควิชาจะต้องประชุมอาจารย์เพื่อปรึกษาหารือให้มีความเข้าใจตรงกันในการใช้หลักสูตรการเรียนการสอน (อรุณ ปรีดีดิลก. 2533 : 7) สำหรับข้อที่อดีตหัวหน้าภาควิชาให้ความสำคัญอยู่ในระดับน้อย ได้แก่ สาธิตการสอน และแนะนำวิธีสอนแก่อาจารย์ในภาควิชา อาจเป็นเพราะอาจารย์ในภาควิชามีภาระหน้าที่ในการสอน การเขียนตำรา และเอกสารประกอบการสอน ซึ่งต้องปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอไม่มีเวลาที่จะได้แสดงพฤติกรรมการสอนร่วมกัน

1.2 บทบาทด้านการบริหารงานทั่วไป โดยส่วนรวมอดีตหัวหน้าภาควิชาสายอุตสาหกรรมศึกษา เห็นว่า มีความสำคัญอยู่ในระดับมาก อาจเป็นเพราะว่าอดีตหัวหน้าภาควิชาเห็นว่า การปฏิบัติงานทุกอย่างที่ทำไปจะแล้วเสร็จได้ต้องอาศัยความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างบุคคลผู้ทำงานเป็นหัวใจ เพื่อให้การสร้างสรรค์ความสำเร็จให้เกิดขึ้นกับงานและองค์การ (ธงชัย สันติวงษ์. 2528 : 17) ส่วนอดีตหัวหน้าภาควิชาอื่น ๆ ให้ความสำคัญอยู่ในระดับมาก

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ปรากฏว่า อดีตหัวหน้าภาควิชาสายอุตสาหกรรมศึกษาที่ครบวาระและอดีตหัวหน้าภาควิชาที่ไม่ครบวาระ ให้ความสำคัญของบทบาทอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ดำเนินการจัดซื้อวัสดุครุภัณฑ์เพื่อใช้ในภาควิชา อาจเป็นเพราะอดีตหัวหน้าภาควิชาเห็นว่าการดำเนินงานเกี่ยวกับการจัดซื้อวัสดุครุภัณฑ์จะต้องกระทำอย่างรวดเร็วให้ทันภายในระยะเวลาที่วิทยาลัยได้กำหนดไว้ ถ้าหากดำเนินการล่าช้าอาจส่งผลกระทบต่อการดำเนินงานภายในภาควิชา และต่ออาจารย์ในภาควิชาอีกด้วย ทั้งนี้ตามหลักการบริหารการจัดระบบงานที่ดีจะต้องมีวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ พร้อมเพื่อให้การปฏิบัติงานบรรลุผลตามความมุ่งหมายของภาควิชา (สมาน รังสิโยกกฤษณ์. 2522 : 2) ส่วนอดีตหัวหน้าภาควิชาอื่น ๆ ที่ครบวาระเห็นว่าการร่วมมือกับอาจารย์จัดทำโครงการเพื่อเสนอขอตั้งงบประมาณเป็นบทบาทที่มีความสำคัญมาก ทั้งนี้เพราะการตั้งงบประมาณในแต่ละครั้งหัวหน้าภาควิชาจะต้องประชุมอาจารย์ในภาควิชาเพื่อปรึกษา

หาร้องบประมาณและโครงการต่าง ๆ ที่อาจารย์ในภาควิชาเสนอมาเพื่อของบประมาณที่จำเป็นต่อภาควิชาอย่างแท้จริง สำหรับข้อที่อดีตหัวหน้าภาควิชาให้ความสำคัญอยู่ในระดับน้อย ได้แก่ ออกระเบียบปฏิบัติ คำสั่งให้อาจารย์ในภาควิชาปฏิบัติ อาจเป็นเพราะหัวหน้าภาควิชาไม่มีอำนาจในการบริหารงาน ขาดความรู้ความสามารถ และระเบียบปฏิบัติงานไม่เอื้อต่อการทำงาน

1.3 บทบาทด้านการบริหารงานบุคคล กลุ่มประชากรทั้งสองกลุ่มมีความเห็นสอดคล้องกันว่า การบริหารงานบุคคลของอดีตหัวหน้าภาควิชามีความสำคัญอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะหัวหน้าภาควิชาในวิทยาลัยครูเป็นผู้บริหารที่อยู่ใกล้ชิดกับอาจารย์จึงควรมีหน้าที่เกี่ยวกับการให้คุณให้โทษกับบุคลากรในภาควิชา เปิดโอกาสให้อาจารย์ได้แสดงความคิดเห็นในการปฏิบัติงาน จัดอาจารย์เข้าสอนรายวิชาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งจำเป็นต้องอาศัยหลักการทำงานแบบประชาธิปไตย เพราะบุคลากรที่ประจำภาควิชาต่างก็เป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถสูงทั้งสิ้น (จุฑา มนัสไพบูลย์. 2527 : 3)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ปรากฏว่า อดีตหัวหน้าภาควิชาสายอุตสาหกรรมศึกษา และอดีตหัวหน้าวิชาอื่น ๆ ให้ความสำคัญของบทบาทอยู่ในระดับมาก ได้แก่ เปิดโอกาสให้อาจารย์ในภาควิชาได้แสดงความคิดเห็นในการปฏิบัติงาน อาจเป็นเพราะอดีตหัวหน้าภาควิชาเห็นว่า การพัฒนาบุคคลให้มีความรู้ความสามารถที่จะทำงานให้เกิดประโยชน์ขณะเดียวกันก็ส่งเสริมให้บุคคลมีความเจริญก้าวหน้า มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์จะต้องเปิดโอกาสให้บุคคลได้แสดงข้อคิดเห็นต่อการปฏิบัติงานได้อย่างอิสระเสรีได้ (ภิญโญ สาธร. 2517 : 242) อีกประการหนึ่ง คือ วางแผนจัดอาจารย์เข้าสอนรายวิชาต่าง ๆ ในภาควิชา อาจเป็นเพราะว่าการเรียนการสอนมีทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ อาจารย์จะต้องมีความเชี่ยวชาญในเนื้อหาวิชา หลักสูตร เครื่องมือ อุปกรณ์ รวมทั้งความสามารถเฉพาะสาขา ซึ่งการจัดอาจารย์เข้าสอนในแต่ละรายวิชาหัวหน้าภาควิชาจะต้องกำหนดกฎเกณฑ์วางแผนจัดอาจารย์สอนให้เหมาะกับรายวิชาที่บุคลากรรับผิดชอบอยู่ (สงัด อุทธานันท์. 2526 : 64) สำหรับข้อที่อดีตหัวหน้าภาควิชาให้ความสำคัญอยู่ในระดับน้อย ได้แก่ มีส่วนร่วมในการพิจารณาโอนย้ายอาจารย์ อาจเป็นเพราะหัวหน้าภาควิชาขาดอำนาจการบริหาร ขาดความร่วมมือ ขาดการยอมรับในตำแหน่งหน้าที่จากผู้บริหารระดับสูง

1.4 บทบาทด้านมนุษยสัมพันธ์ กลุ่มประชากรมีความเห็นสอดคล้องกันว่าบทบาทที่ปฏิบัติด้านมนุษยสัมพันธ์ของอดีตหัวหน้าภาควิชา มีความสำคัญอยู่ในระดับปานกลาง อาจเป็นเพราะอดีตหัวหน้าภาควิชาเห็นว่าบทบาทด้านมนุษยสัมพันธ์เป็นบทบาทที่จำเป็นสำหรับหัวหน้าภาควิชา คือ จะต้องเป็นผู้มีจิตใจกว้างขวางพร้อมที่จะรับฟังข้อคิดเห็นของผู้อื่น ยินดีและเต็มใจที่จะเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของทั้งอาจารย์และนักศึกษา สามารถปรับตนเองให้เข้ากับสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างดีตลอดจนสร้างสัมพันธภาพที่ดีในการทำงาน (วนิดา เสนีเศรษฐ และชอบ อินทร์ประเสริฐกุล 2530 : 78)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ปรากฏว่า อดีตหัวหน้าภาควิชาสายอุตสาหกรรมศึกษาและอดีตหัวหน้าภาควิชาอื่น ๆ ให้ความสำคัญของบทบาทอยู่ในระดับมาก ได้แก่ สามารถปรับตัวให้เข้ากับผู้อื่นได้โดยไม่เสียหลักการสามารถรับฟังคำวิจารณ์ข้อบกพร่องของตนเองได้ อาจเป็นเพราะอดีตหัวหน้าภาควิชาเห็นว่าผู้บริหารจะต้องเป็นผู้มีจิตใจกว้างขวางพร้อมที่จะรับฟังความคิดเห็นจากผู้อื่น (ไพศาล วีระไทย. 2525 : 51 - 60) ส่วนอดีตหัวหน้าภาควิชาอื่น ๆ เห็นว่า ความสามารถปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอและเชื่อถือได้มีความสำคัญอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะหัวหน้าภาควิชาต้องเป็นผู้ที่มีความอดทนขยันขันแข็ง มีความพยายามและมีความรับผิดชอบต่องานที่ทำ (วิจิตร อาวะกุล. ม.ป.ป. : 76 - 78) สำหรับข้อที่อดีตหัวหน้าภาควิชาให้ความสำคัญอยู่ในระดับน้อย ได้แก่ เขียนบทความทางวิชาการเผยแพร่ในวารสารต่าง ๆ อาจเป็นเพราะหัวหน้าภาควิชามีภาระการสอนและภาระอื่น ๆ มาก ขาดงบประมาณ ขาดการประสานงานทั้งในและนอกภาควิชา

1.5 บทบาทด้านคุณลักษณะส่วนตน กลุ่มประชากรทุกกลุ่มมีความเห็นสอดคล้องกันว่าคุณลักษณะส่วนตนของอดีตหัวหน้าภาควิชามีความสำคัญอยู่ในระดับมาก อาจเป็นเพราะคุณลักษณะส่วนตนของอดีตหัวหน้าภาควิชาในวิทยาลัยครูนั้น บทบาทที่ปฏิบัติ คือ จะต้องมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ หน้าตายิ้มแย้มแจ่มใส รู้จักควบคุมอารมณ์ มีความมั่นคงเด็ดเดี่ยวกล้าทำในสิ่งที่ถูกต้อง มีวินัยในการทำงาน ไม่เห็นแก่ตัว มีความเชื่อมั่นในตนเอง ตลอดจนมีความตั้งใจต่ออาชีพครู (อนันต์ รัศมี. 2530 : 27 - 28)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ปรากฏว่า อดีตหัวหน้าภาควิชาสายอุตสาหกรรมศึกษาให้ความสำคัญของบทบาทอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ปฏิบัติงานในหน้าที่ได้ถูกต้องตามระเบียบข้อบังคับของราชการ ปฏิบัติงานในหน้าที่ของตนอย่างศรัทธาและจริงจัง อาจเป็นเพราะอดีตหัวหน้าภาควิชาเห็นว่า การตั้งใจจริงในการทำงาน มีความมั่นคง เด็ดเดี่ยว กล้าคิดกล้าทำในสิ่งที่ถูกต้อง เป็นการยืนยันและพิสูจน์ความจริงใจในการปฏิบัติราชการให้มีประสิทธิภาพ (อนันต์ รัศมี. 2530: 2530 : 28) ส่วนอดีตหัวหน้าภาควิชาอื่น ๆ เห็นว่า ความขยันและความอดทนในการปฏิบัติงานในหน้าที่ของตนอย่างศรัทธาและจริงจังมีความสำคัญอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าหัวหน้าภาควิชาจะต้องมีจรรยาบรรณและความศรัทธาในอาชีพเป็นหัวใจที่สำคัญอย่างยิ่งในการประกอบอาชีพให้มีผลสัมฤทธิ์สูง ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของประสพสันต์ อักษรมัด (2525 : 118 - 119) ที่กล่าวว่า ความรับผิดชอบในงานที่ได้รับมอบหมายเป็นคุณลักษณะที่ผู้บังคับบัญชาต้องปฏิบัติมาก สำหรับข้อที่อดีตหัวหน้าภาควิชาให้ความสำคัญอยู่ในระดับน้อย ได้แก่ สามารถควบคุมอารมณ์ให้สุขุมเยือกเย็นได้ อาจเป็นเพราะอาจารย์ในภาควิชาไม่ให้ความร่วมมือและขาดความรับผิดชอบในการทำงาน อาจารย์มีงานพิเศษอื่น ๆ มาก มีภาระการสอนนักศึกษามาก อาจารย์ไม่ปฏิบัติตามข้อตกลงของภาควิชา ระเบียบปฏิบัติงานไม่เอื้ออำนวยต่อการทำงาน

1.6 บทบาทด้านการให้คำปรึกษา โดยส่วนรวมอดีตหัวหน้าภาควิชาเห็นว่ามีความสำคัญอยู่ในระดับปานกลาง อาจเป็นเพราะว่าบทบาทของอดีตหัวหน้าภาควิชาด้านการให้คำปรึกษาจะต้องเป็นผู้ที่มีความสุขุมรอบคอบในการปฏิบัติงาน มีความหวังดีและจริงใจต่อนักศึกษา เข้าใจในปัญหาและความต้องการของนักศึกษา ใจกว้างและยอมรับความคิดเห็นของนักศึกษา มีความประพฤติเหมาะสมที่จะเป็นแบบอย่างที่ดีได้ ตลอดจนให้การปรึกษาหารือแนะนำเกี่ยวกับการเรียนการสอนเป็นการส่วนตัวให้แก่นักศึกษา (ละออ ชุติกร. 2520 : ค)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ปรากฏว่า อดีตหัวหน้าภาควิชามีความเห็นสอดคล้องกันในการให้ความสำคัญของบทบาทอยู่ในระดับมาก ได้แก่ อบรมแนะนำความประพฤติและการปฏิบัติตัวแก่นักศึกษา การให้คำปรึกษาหารือในการเรียนส่วนตัว ตลอดจนระเบียบวินัยให้แก่นักศึกษา อาจเป็นเพราะว่า การศึกษาในระดับอุดมศึกษามีความแตกต่างจากการศึกษาระดับประถมศึกษา และมัธยมศึกษามาก หลักสูตร วิธีการ

เรียนการสอน บรรยากาศและสิ่งแวดล้อมใหม่ ๆ อาจทำให้เกิดปัญหาในการปรับตัวของนักศึกษา อันเป็นอุปสรรคต่อการเรียนและการดำเนินชีวิต ประกอบกับความซับซ้อนของสังคมปัจจุบัน ทำให้ผู้ปกครองไม่มีเวลาให้คำปรึกษาแก่นักศึกษา ดังนั้นหัวหน้าภาควิชาซึ่งเป็นผู้ที่มีความสำคัญยิ่งที่จะช่วยเหลือในด้านการเรียนการอบรมบ่มนิสัยเพื่อขจัดปัญหา หรือลดอุปสรรคต่าง ๆ ที่อาจเกิดกับนักศึกษา (ออมสิน ศิลพันธ์. 2526 : 3) สำหรับข้อที่อดีตหัวหน้าภาควิชาให้ความสำคัญอยู่ในระดับน้อย ได้แก่ เป็นผู้ให้ความคิดเห็นแก่อาจารย์ในภาควิชาที่จะเป็นที่ปรึกษาชมรมต่าง ๆ อาจเป็นเพราะหัวหน้าภาควิชาไม่มีเวลา มีภาระการสอนมาก อาจารย์ไม่สนใจเข้าร่วมงานเพราะเห็นว่าไม่ใช่หน้าที่โดยตรง และขาดความสัมพันธ์อันดีระหว่างอาจารย์กับนักศึกษา

2. จากการเปรียบเทียบบทบาทของอดีตหัวหน้าภาควิชาสายอุตสาหกรรมศึกษา กับอดีตหัวหน้าภาควิชาอื่น ๆ ที่ครบวาระและไม่ครบวาระ ในสหวิทยาลัยรัตนโกสินทร์ ปรากฏว่า

2.1 ผลการเปรียบเทียบบทบาทของอดีตหัวหน้าภาควิชาสายอุตสาหกรรมศึกษา กับอดีตหัวหน้าภาควิชาอื่น ๆ ที่ครบวาระ และไม่ครบวาระ ในสหวิทยาลัยรัตนโกสินทร์ รวมทุกด้านไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมุติฐานที่ตั้งไว้ แสดงให้เห็นว่าทุกกลุ่มมีความคิดเห็นสอดคล้องกัน อาจเป็นเพราะกลุ่มประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ อดีตหัวหน้าภาควิชาสายอุตสาหกรรมศึกษา กับอดีตหัวหน้าภาควิชาอื่น ๆ ซึ่งมีความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ และสภาวะการทำงานของหัวหน้าภาควิชาเป็นอย่างดี เป็นผลให้บทบาทของอดีตหัวหน้าภาควิชา ในสหวิทยาลัยรัตนโกสินทร์ ไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาวิจัยของ เภาพงา ฉายากุล (2531 : 39 - 77) พบว่า บทบาทของหัวหน้าภาควิชาในมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ไม่แตกต่างกัน

2.2 ผลการเปรียบเทียบบทบาทของอดีตหัวหน้าภาควิชาสายอุตสาหกรรมศึกษา และอดีตหัวหน้าภาควิชาอื่น ๆ ที่ครบวาระ ในสหวิทยาลัยรัตนโกสินทร์ ในแต่ละด้านปรากฏว่า บทบาทด้านการบริหารวิชาการ ด้านการบริหารงานทั่วไป ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านมนุษยสัมพันธ์ แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับสมมุติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะอดีตหัวหน้าภาควิชาตระหนักในบทบาท และหน้าที่ที่จะให้วิทยาลัยครูปฏิบัติงานตามภารกิจให้บรรลุผลสำเร็จตามจุดมุ่งหมาย สอดคล้องกับการศึกษาของ

สายหยุด จำปาทอง (2532 : 94) ที่ได้กล่าวว่า หัวหน้าภาควิชาเป็นผู้บริหารที่สำคัญคนหนึ่งมีความใกล้ชิดกับอาจารย์และนักศึกษามากที่สุด ต้องปฏิบัติบทบาทหน้าที่อย่างกว้างขวางเพื่อให้การบริหารงานในภาควิชาดำเนินไปได้ด้วยดี

2.3 ผลการเปรียบเทียบบทบาทของอดีตหัวหน้าภาควิชาสายอุตสาหกรรมศึกษาและอดีตหัวหน้าภาควิชาอื่น ๆ ที่ไม่ครบวาระ ในสหวิทยาลัยรัตนโกสินทร์ ในแต่ละด้าน ปรากฏว่าบทบาทด้านการบริหารวิชาการ ด้านคุณลักษณะส่วนตน และด้านการให้คำปรึกษา ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมุติฐานที่ตั้งไว้ แสดงให้เห็นว่า อดีตหัวหน้าภาควิชาทั้งสองกลุ่มมีความคิดเห็นสอดคล้องกัน อาจเป็นเพราะหัวหน้าภาควิชาเป็นผู้บังคับบัญชารับผิดชอบงานภายในภาควิชา อาจมีความรู้ความเข้าใจในบทบาท และอำนาจหน้าที่ในการปฏิบัติงานของวิทยาลัยครูเป็นอย่างดี จึงเป็นผลให้บทบาทของอดีตหัวหน้าภาควิชาในสหวิทยาลัยรัตนโกสินทร์ไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับผลการศึกษาวิจัยของ ศรีอรุณ ฤทธิรงค์ (2523 : 57) ที่พบว่า หัวหน้าภาควิชาจะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้สูง มีมนุษยสัมพันธ์ มีความเสียสละ มีความรับผิดชอบ และมีความรู้ความสามารถในสาขาวิชาของตนอย่างแท้จริง

<u>ข้อเสนอแนะ</u>

1. ด้านการบริหารวิชาการ หัวหน้าภาควิชาควรจะให้มีการอบรมระยะสั้น แนะนำวิธีการสอนแก่อาจารย์ในภาควิชาเพื่อให้วิธีการสอนเป็นไปในแนวทางเดียวกัน และให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2. ด้านการบริหารงานทั่วไป ผู้บริหารระดับสูงควรกำหนดอำนาจหน้าที่ในการบริหารและนโยบายการปฏิบัติงานของหัวหน้าภาควิชาไว้ให้ชัดเจน

3. ด้านการบริหารงานบุคคล ควรให้หัวหน้าภาควิชามีส่วนรวมในการพิจารณาโอนย้ายอาจารย์โดยผู้บริหารระดับสูงมอบอำนาจตามความเหมาะสม

4. ด้านมนุษยสัมพันธ์ ควรลดภาระการสอนและภาระอื่น ๆ ให้น้อยลง เพื่อให้หัวหน้าภาควิชามีเวลาในการศึกษาค้นคว้างานวิจัยเพิ่มมากขึ้น

5. ด้านคุณลักษณะส่วนตน ควรจัดอบรมสัมมนาเกี่ยวกับหลักการบริหารเบื้องต้น แก่หัวหน้าภาควิชาหรือผู้ที่จะเป็นหัวหน้าภาควิชาต่อไป

6. ด้านการให้คำปรึกษา ควรกระตุ้นและส่งเสริมให้อาจารย์ในภาควิชา เป็นอาสาสมัครเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของนักศึกษา

<u>ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป</u>

1. ควรมีการศึกษาเรื่องเดิมแต่เปลี่ยนกลุ่มประชากร โดยศึกษาจากกลุ่มประชากรที่เป็นอดีตหัวหน้าภาควิชาในแต่ละสหวิทยาลัย ทั้งนี้เพราะในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการศึกษาไว้เพียงสหวิทยาลัยรัตนโกสินทร์เท่านั้น ซึ่งผลการวิจัยยังไม่อาจอ้างอิงไปยังสหวิทยาลัยอื่น ๆ ได้ ดังนั้น จึงควรมีการศึกษาเรื่องนี้กับอดีตหัวหน้าภาควิชาในแต่ละสหวิทยาลัย ซึ่งมีขนาดใหญ่ และตั้งอยู่ในสภาพแวดล้อมที่แตกต่างกัน โดยอาจปรับเปลี่ยนบทบาทบางตัวให้เหมาะสมด้วย ผลการศึกษาจะสามารถนำมาเปรียบเทียบกับผลการศึกษาครั้งนี้ซึ่งจะทำให้ได้คำตอบที่ชัดเจนสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

2. ควรมีการศึกษาในเชิงเปรียบเทียบ โดยศึกษาเปรียบเทียบจากกลุ่มประชากรที่เป็นอดีตหัวหน้าภาควิชาในแต่ละสหวิทยาลัย ซึ่งผลการศึกษาจะนำไปสู่การกำหนดนโยบายการบริหารงานร่วมกันระหว่างสหวิทยาลัยได้

3. ควรมีการศึกษาถึงเหตุปัจจัยที่ทำให้หัวหน้าภาควิชาลาออกก่อนครบวาระ โดยศึกษาจากกลุ่มประชากรที่เคยดำรงตำแหน่งและลาออกก่อนครบวาระ ผลการศึกษาอาจจะเป็นตัวบ่งชี้ถึงสาเหตุที่แท้จริงของการลาออก และจะเป็นประโยชน์ต่อการที่จะส่งเสริมและพัฒนาในปัจจัยที่เป็นผลต่อการลาออกได้

4. ควรมีการศึกษาความพึงพอใจในการทำงานของหัวหน้าภาควิชา ในแต่ละสหวิทยาลัย เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนางานให้มีคุณภาพและเหมาะสมยิ่งขึ้น

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

การฝึกหัดครู, กรม. ระเบียบสภาการฝึกหัดครู. กรุงเทพฯ : กองคลัง กรมการฝึกหัดครู, 2534.

จรูญ ทองถาวร. มนุษยสัมพันธ์. กรุงเทพฯ : อักษรบัณฑิต, 2531.

จันทรเกษม, วิทยาลัยครู. "สายงานบังคับบัญชาหัวหน้าภาควิชา." ใน เอกสารแนะนำวิทยาลัยครูจันทรเกษม. กรุงเทพฯ : วิทยาลัยครูจันทรเกษม, 2522.

จุฑา มนัสไพบูลย์. การบริหารงานบุคคล. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2527.

เฉลียว บุรีภักดี และคนอื่น ๆ. ลักษณะของครูที่ดี. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ตำรวจ, 2520.

ทิตยา สุวรรณชฎ. "สังคมวิทยา," ใน วิทยาศาสตร์สังคม. หน้า 157-196. กรุงเทพฯ : สำนักวิจัย สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2527.

ทิพยวรรณ สุขิโมกข์. บทบาทหัวหน้าหมวดวิชาสังคมศึกษาในวิทยาลัยครู. วิทยานิพนธ์ ค.ม., กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2518. อัดสำเนา.

ธงชัย สันติวงษ์. หลักการบริหาร. กรุงเทพฯ : บริษัทเอเชียเพรส, 2528.

ธำรงศักดิ์ หมื่นจักร์ และวัชรี ทรัพย์มี. การพัฒนาบุคลิกภาพ. ปทุมธานี : บริษัทศูนย์หนังสือ ดร.สง่า จำกัด, 2530.

นครราชสีมา, วิทยาลัยครู. ครบรอบ 75 ปี วิทยาลัยครูนครราชสีมา. นครราชสีมา : วิทยาลัยครูนครราชสีมา, 2532.

นวลน้อย วิจิตรกุล. การศึกษาบทบาทอาจารย์ที่ปรึกษาในวิทยาลัยครูอุบลราชธานี. ภาควิชาจิตวิทยาและแนะแนว. วิทยาลัยครูอุบลราชธานี, 2525.

นิเชต สุนทรพิทักษ์. "คำบรรยายอธิบดีกรมการฝึกหัดครู," ใน เอกสารทางวิชาการ หน้า 47. กรุงเทพฯ : หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู, 2534.

บุญชนะ อัตถากร. เทคนิคการบริหารงานบุคคล. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2522.

ประสพสันต์ อักษรมัด. การติดตามผลบัณฑิตครุศาสตร์วิทยาลัยครูภาคกลาง. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2525. อัดสำเนา.

พจนารถ แดงพรอย. การเปรียบเทียบบุคลิกภาพของครูแนะแนวที่ประสบความสำเร็จในอาชีพในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตการศึกษา 1. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2532.

พรชูลี คุณานุกร. "ความสำเร็จในการสอนระดับมหาวิทยาลัย," ใน สู่การอุดมศึกษา. หน้า 152. คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2523.

พรรณทิพย์ ศิริวรรณบุษย์. มนุษยสัมพันธ์. กรุงเทพฯ : รุ่งเรืองสาส์นการพิมพ์, 2528.

พระนคร, วิทยาลัยครู. คู่มือนักศึกษา ปีการศึกษา 2527. กรุงเทพฯ : พัฒนวิทย์การพิมพ์, 2527.

"พระราชบัญญัติวิทยาลัยครู (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2527," ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ 101 ตอนที่ 144. หน้า 1-13. 12 ตุลาคม 2527.

พิชญาภรณ์ ยิงคามระธร. ความเป็นผู้นำทางวิชาการ ความพึงพอใจในงาน ของหัวหน้าภาควิชาในสถานศึกษาพยาบาลที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารภาควิชา. ปริญญานิพนธ์ กศ.ด. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2532. อัดสำเนา.

ไพศาล วีระไทย. การศึกษาสมรรถภาพของอาจารย์สอนช่างไฟฟ้าปฏิบัติ ตามความต้องการของผู้บริหาร อาจารย์และนักศึกษา ของสถานศึกษาช่างอุตสาหกรรมที่เปิดสอนแผนกวิชาช่างไฟฟ้า ในกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ ค.อ.ม. นนทบุรี : สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า พระนครเหนือ, 2525.

ภิญโญ สาธร. หลักการบริหาร. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิชจำกัด, 2517.

เภาพงา ฉายากุล. การวิเคราะห์บทบาทของหัวหน้าภาควิชาในมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2531. อัดสำเนา.

มงคล แก้วพวงงาม. คุณสมบัติของอาจารย์ผู้สอนวิชาศิลปศึกษาในวิทยาลัยครู. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2528.

รังสรรค์ ทิมพันธ์พงษ์. การศึกษาคุณวุฒิ ประสบการณ์ ผลงานทางวิชาการ และภาวะการทำงานของผู้สอนในวิทยาลัยครู. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2522.

ละออ ชุติกร. บทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษาในวิทยาลัยครูในกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ ค.ม. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2520. อัดสำเนา.

ละเมียด ลิมอักษร. หลักการสอน. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ครุสภา, 2514.

ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. หลักการวิจัยทางการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : บริษัท ศิริพร จำกัด, 2531.

วนิดา เสนีเศรษฐ์ และชอบ อินทร์ประเสริฐกุล. มนุษยสัมพันธ์ในองค์การ. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์, 2530.

วัฒนา พัชราวนิช. บุคลิกภาพและการปรับตัว. กรุงเทพฯ : วิทยาลัยครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยา, 2527.

วิจิตร อาวะกุล. เทคนิคมนุษยสัมพันธ์. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์, 2532.

วิฑูรย์ อุปถัมภ์. สมรรถภาพของอาจารย์ผู้สอนวิชาชีพในวิทยาลัยครู. กรุงเทพฯ : ศูนย์นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา กรมการฝึกหัดครู, 2530.

ศรีอรุณ ฤทธิรงค์. งานในหน้าที่และความรับผิดชอบของหัวหน้าภาควิชาในวิทยาลัยครูกลุ่มภาคกลาง. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2523. อัดสำเนา.

ศึกษาธิการ, กระทรวง. ประกาศกระทรวงศึกษาธิการเรื่อง การแบ่งส่วนราชการในวิทยาลัยครู. ลงวันที่ 12 มีนาคม 2530.

สมพงษ์ เกษมสิน. การบริหาร. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาการพิมพ์, 2523.

สมาน รังสิโยกฤษฎ์. ที่ระลึกครบรอบ 50 ปี แห่งการใช้กฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการพลเรือน 1 เมษายน 2522. กรุงเทพฯ : อักษรสารการพิมพ์, 2522.

สายหยุด จำปาทอง. การฝึกหัดครูอดีต ปัจจุบัน และอนาคต. กรุงเทพฯ : อักษรไทย, 2532.

สำราญ สวนสวัสดิ์. บทบาทของหัวหน้าภาควิชาในวิทยาลัยครูกลุ่มภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2527. อัดสำเนา.

สิปปนนท์ เกตุทัต. "คำบรรยายพิเศษ อนาคตของไทยและครูในอนาคต" ใน เอกสารวิชาการ. หน้า 23. กรุงเทพฯ : หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู, 2534.

สุกิจ จุลละนันทน์. หลักบริหาร. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น, 2520.

สุจริต เพียรชอบ และวรศักดิ์ เพียรชอบ. "สภาพการให้คำปรึกษาของนิสิตจุฬา," ครุศาสตร์. 3 : 113 - 122; พฤษภาคม - มิถุนายน 2523.

สุรพล ชุมคำ. บทบาทของสภาการฝึกหัดครู. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2522. อัดสำเนา.

สงัด อุทธานันท์. การจัดการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ. กรุงเทพฯ : วงเดือนการพิมพ์, 2526.

เหม ทองชัย. "บทบาทสำคัญของผู้ทำการบริหาร," ใน เอกสารการบริหารพัฒนา. หน้า 45. มหาสารคาม : วิทยาลัยครูมหาสารคาม, 2534.

อนันต์ รัศมี. เอกสารประกอบการสอนการจัดและการบริหารโรงฝึกงาน. กรุงเทพฯ : คณะศิลปกรรม วิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2530.

อมรชัย ตันติเมธ และคนอื่น ๆ. รายงานผลการวิจัยเรื่อง ตำแหน่งหัวหน้าภาควิชา. กรุงเทพฯ : สภาคณาจารย์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2525.

อัญชลีวัฒน์ บุญชินวุฒิกุล. ความต้องการในการพัฒนาหัวหน้าภาควิชาของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2530. อัดสำเนา.

อรุณ ปรีดีดิลก. "แนวการพัฒนาคุณภาพอาจารย์ในวิทยาลัยครู," ใน เอกสารการสัมมนาอาจารย์ผู้สอนวิชาอุตสาหกรรมศิลป์ในวิทยาลัยครูทั่วประเทศ. หน้า 6-7. กรุงเทพฯ : วิทยาลัยครูพระนคร, 2523.

ออมสิน ศิลพันธ์. คุณสมบัติที่พึงประสงค์ของอาจารย์ผู้สอนวิชาคหกรรมในวิทยาลัยครู. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2526.

Berry, James R. "A Study of the Current Role of the Department Chairman in Selected Secondary Schools in the State of Alabama," Dissertation Abstracts International. 38(12) : 7421-A; August, 1977.

Best, John W. Research in Education. Englewood Cliffs, N.J. : Prentice-Hall, 1970.

Bransford, Robert J. "The Function Associated with the Role of the Department Chairman in two-year Texas Public Colleges," Dissertation Abstracts International. 38(5) : 2438-A; January, 1977.

Carnegie, Clyde D. "Role Expectations of Community Junior College Department Chairpersons," Dissertation Abstracts International. 38(12) : 7425-A; March, 1977

Cornett, Jim D. "Evaluation of the Department Chairpersons Role in Public Community Junior colleges in Missouri," Dissertation Abstracts International. 38(10) : 5815-A; July, 1978

Davis. Keith. Human Relation at Work. New York : McGraw-Hill Book Co., 1962.

Hoyle, Eric. The Role of the Teacher. London, Routledge & Regan Paul., 1969.

Sarbin, Theodore R. "Role Theory," in Handbook of Social Psychology. Edited by Garner Lindzey Reading : Addison West, 1959.

ภาคผนวก

แบบสอบถามการศึกษาวิจัย

เรื่อง

บทบาทของอดีตหัวหน้าภาควิชาในสหวิทยาลัยรัตนโกสินทร์

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง No. ◯ ◯ ◯

โปรดกาเครื่องหมาย ✓ ลงใน ◯ ที่อยู่ข้างหน้าข้อความที่ตรงกับความเป็นจริงของผู้ให้ข้อมูลมากที่สุด

4 ◯

1. ◯ อดีตหัวหน้าภาควิชาสายอุตสาหกรรมศึกษา

◯ ที่ครบวาระ 1

◯ ที่ไม่ครบวาระ 2

5 ◯

2. ◯ อดีตหัวหน้าภาควิชาอื่น ๆ

◯ ที่ครบวาระ 1

◯ ที่ไม่ครบวาระ 2

ตอนที่ 2 บทบาทของอดีตหัวหน้าภาควิชาในสหวิทยาลัยรัตนโกสินทร์

แบบสอบถามตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับบทบาทของอดีตหัวหน้าภาควิชาในสหวิทยาลัยรัตนโกสินทร์ โปรดพิจารณาข้อความในแต่ละข้อว่า ท่านปฏิบัติมากน้อยเพียงใด โปรดกาเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงความคิดเห็นของท่านเพียงช่องเดียวเท่านั้น ซึ่งแบบสอบถามตอนนี้ได้ให้น้ำหนักหรือคะแนนแต่ละข้อ ดังนี้

บทบาทที่ปฏิบัติได้มากที่สุด	ให้คะแนน	5	คะแนน
บทบาทที่ปฏิบัติได้มาก	ให้คะแนน	4	คะแนน
บทบาทที่ปฏิบัติได้ปานกลาง	ให้คะแนน	3	คะแนน
บทบาทที่ปฏิบัติได้น้อย	ให้คะแนน	2	คะแนน
บทบาทที่ปฏิบัติได้น้อยที่สุด	ให้คะแนน	1	คะแนน

ตัวอย่างแบบสอบถาม

ข้อที่	บทบาทที่ปฏิบัติ	ระดับที่ปฏิบัติ					โปรดแสดงเหตุผลประกอบเพิ่มเติม (ถ้ามี)
		1	2	3	4	5	
	ด้านการบริหารวิชาการ						
0	สามารถเขียนงานวิจัยและเผยแพร่ผลงาน	...	...	...	...	✓	.....
00	มีความสามารถสรรหาและคัดเลือกอาจารย์ใหม่	...	✓	...	...	....	.....

จากตัวอย่าง แสดงว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีความเห็นว่าข้อความในข้อ (0) เป็นบทบาทของอดีตหัวหน้าภาควิชาที่ปฏิบัติได้มากที่สุด ส่วนข้อ (00) ผู้ตอบแบบสอบถามมีความเห็นว่าปฏิบัติได้น้อย

ข้อที่	บทบาทที่ปฏิบัติ	ระดับที่ปฏิบัติ					โปรดแสดงเหตุผลประกอบเพิ่มเติม (ถ้ามี)
		1	2	3	4	5	
	<u>ด้านการบริหารวิชาการ</u>						
1	กำกับดูแลการปฏิบัติการสอนของอาจารย์ในภาควิชา.....	...	...	...	...	....	.....
2	เป็นผู้นำและสนับสนุนให้อาจารย์ในภาควิชา เขียนตำรา เอกสารและคู่มือประกอบการสอน	...	...	...	...	....	.....
3	ร่วมมือกับอาจารย์ทำการศึกษาค้นคว้าหาความรู้ด้านเทคนิควิธีสอนใหม่ ๆ มาใช้ในการสอน	...	...	...	...	....	.....
4	ดำเนินการจัดทำตารางสอนของภาควิชาโดยร่วมกับฝ่ายวิชาการคณะวิชาและวิทยาลัย	...	...	...	...	....	.....

6 ◯

7 ◯

8 ◯

9 ◯

ข้อที่	บทบาทที่ปฏิบัติ	ระดับที่ปฏิบัติ					โปรดแสดงเหตุผลประกอบเพิ่มเติม (ถ้ามี)
		1	2	3	4	5	
5	ร่วมมือกับอาจารย์วางแผนและจัดทำโครงการพัฒนาวิชาการภายในภาควิชา	...	...	...	...	....	.....
6	เป็นผู้นำและริเริ่มในการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีมาใช้ในการเรียนการสอน	...	...	...	...	....	.....
7	เป็นที่ปรึกษาแก่อาจารย์เกี่ยวกับปัญหาด้านการบริหารหลักสูตรการเรียนการสอน	...	...	...	...	....	.....
8	สนับสนุนช่วยเหลืออาจารย์ศึกษาวิจัยในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง	...	...	...	...	....	.....
9	ประชุมปรึกษาหารือเพื่อกำหนดเกณฑ์การประเมินผล	...	...	...	...	....	.....
10	ร่วมมือและประสานงานกับภาควิชาต่าง ๆ เพื่อปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอน	...	...	...	...	....	.....

10 ◯

11 ◯

12 ◯

13 ◯

14 ◯

15 ◯

ข้อที่	บทบาทที่ปฏิบัติ	ระดับที่ปฏิบัติ					โปรดแสดงเหตุผลประกอบเพิ่มเติม (ถ้ามี)
		1	2	3	4	5	
11	ติดตามความเคลื่อนไหวและความก้าวหน้าทางวิชาการมาเผยแพร่ในภาควิชา	...	...	...	...	....	.....
12	ดำเนินการจัดนิทรรศการและแสดงผลงานของภาควิชาในโอกาสต่าง ๆ ..		...	...	...	....	.....
13	สาธิตการสอนและแนะนำวิธีสอนแก่อาจารย์ในภาควิชา	...	...	...	...	....	.....
	<u>บทบาทด้านการบริหารงานทั่วไป</u>						
14	ดำเนินการจัดซื้อวัสดุครุภัณฑ์ที่ใช้ในภาควิชา	...	...	...	...	....	.....
15	กำกับดูแลการใช้และบำรุงรักษาวัสดุครุภัณฑ์	...	...	...	...	....	.....
16	ร่วมมือกับอาจารย์จัดทำโครงการเพื่อเสนอขอตั้งงบประมาณ	...	...	...	...	....	.....

16 ◯

17 ◯

18 ◯

19 ◯

20 ◯

21 ◯

ข้อที่	บทบาทที่ปฏิบัติ	ระดับที่ปฏิบัติ					โปรดแสดงเหตุผลประกอบเพิ่มเติม (ถ้ามี)
		1	2	3	4	5	
17	กำกับดูแลการจัดทำบัญชีการเงินวัสดุภาควิชา	...	...	...	...	....	.....
18	รวบรวมระเบียบ คำสั่ง บันทึกการประชุมที่เกี่ยวกับภาควิชา	...	...	...	...	....	.....
19	ดำเนินการจัดเก็บรวบรวมข้อมูลสถิติ เอกสารของภาควิชา	...	...	...	...	....	.....
20	กำกับดูแลรักษาอาคารสถานที่ ...	...	...	...	...	....	.....
21	ประสานงานจัดสวัสดิการและบริการแก่อาจารย์ในภาควิชา ...	...	...	...	...	....	.....
22	วางแผนและจัดโครงการปฏิบัติงานของภาควิชาตลอดปีการศึกษา ...	...	...	...	...	....	.....
23	ประเมินผลการปฏิบัติงานของภาควิชาเพื่อปรับปรุงแก้ไขในโอกาสต่อไป	...	...	...	...	....	.....
24	ประชาสัมพันธ์การทำงานและความเคลื่อนไหวภาควิชา	...	...	...	...	....	.....

22 ◯

23 ◯

24 ◯

25 ◯

26 ◯

27 ◯

28 ◯

29 ◯

ข้อที่	บทบาทที่ปฏิบัติ	ระดับที่ปฏิบัติ					โปรดแสดงเหตุผลประกอบเพิ่มเติม (ถ้ามี)	
		1	2	3	4	5		
25	ให้ความคิดเห็นแก่วิทยาลัยในด้านต่าง ๆ	...	...	...	...	....	.....	30 ◯
26	ร่วมเป็นกรรมการบริหารคณะวิชาที่สังกัด	...	...	...	...	....	.....	31 ◯
27	ออกระเบียบ ปฏิบัติ คำสั่งให้อาจารย์ในภาควิชาปฏิบัติ	...	...	...	...	....	.....	32 ◯
	<u>บทบาทด้านการบริหารงานบุคคล</u>							
28	ร่วมพิจารณาสรรหาและคัดเลือกอาจารย์ในภาควิชา	...	...	...	...	....	.....	33 ◯
29	วางแผนจัดอาจารย์เข้าสอนรายวิชาต่าง ๆ ในภาควิชา	...	...	...	...	....	.....	34 ◯
30	พิจารณาความดีความชอบอาจารย์เสนอไปยังวิทยาลัย	...	...	...	...	....	.....	35 ◯
31	เป็นผู้ประสานสัมพันธ์ในการทำงานระหว่างอาจารย์ในภาควิชากับวิทยาลัย	...	...	...	...	....	.....	36 ◯

ข้อที่	บทบาทที่ปฏิบัติ	ระดับที่ปฏิบัติ					โปรดแสดงเหตุผลประกอบเพิ่มเติม (ถ้ามี)	
		1	2	3	4	5		
32	มีส่วนร่วมในการกำหนดหลักเกณฑ์ประเมินผลการปฏิบัติงานอาจารย์	...	...	...	...	....	.....	37 ◯
33	มีส่วนร่วมให้อาจารย์ในภาควิชาได้ทำงานตามความสามารถความถนัดความสนใจของแต่ละคน	...	...	...	...	....	.....	38 ◯
34	เปิดโอกาสให้อาจารย์ในภาควิชาได้แสดงความคิดเห็นการปฏิบัติงาน	...	...	...	...	....	.....	39 ◯
35	มีส่วนร่วมในการพิจารณาโอนย้ายอาจารย์	...	...	...	...	....	.....	40 ◯
36	กระตุ้นและส่งเสริมให้อาจารย์ได้ไปศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม	...	...	...	...	....	.....	41 ◯
37	ติดตามผลการปฏิบัติงานของอาจารย์ในภาควิชาหลังจากอบรมสัมมนาดูงานและศึกษาต่อ	...	...	...	...	....	.....	42 ◯
38	ทำปฏิทินปฏิบัติงานเพื่อเป็นแนวทางภายในภาควิชา	...	...	...	...	....	.....	43 ◯

ข้อที่	บทบาทที่ปฏิบัติ	ระดับที่ปฏิบัติ					โปรดแสดงเหตุผลประกอบเพิ่มเติม (ถ้ามี)	
		1	2	3	4	5		
	<u>บทบาทด้านมนุษยสัมพันธ์</u>							
39	ร่วมกับอาจารย์ในภาควิชาเป็นวิทยากรทางวิชาการให้แก่ชุมชนและท้องถิ่น	...	...	...	...	....	.....	44 ◯
40	มีส่วนร่วมในการดำเนินงานตามโครงการศึกษาสำหรับบุคลากรประจำการ	...	...	...	...	....	.....	45 ◯
41	มีส่วนร่วมให้การอบรมหลักสูตรแก่ครูอาจารย์และเจ้าหน้าที่การศึกษา	...	...	...	...	....	.....	46 ◯
42	มีส่วนร่วมในกิจกรรมที่เป็นส่วนรวม	...	...	...	...	....	.....	47 ◯
43	ปฏิบัติงานที่รับผิดชอบได้อย่างสม่ำเสมอและเชื่อถือได้.....	...	...	...	...	....	.....	48 ◯
44	สามารถปรับตัวให้เข้ากับผู้อื่นได้โดยไม่เสียหลักการ	...	...	...	...	....	.....	49 ◯

ข้อที่	บทบาทที่ปฏิบัติ	ระดับที่ปฏิบัติ					โปรดแสดงเหตุผลประกอบเพิ่มเติม (ถ้ามี)
		1	2	3	4	5	
45	ติดตามประสานงานกับหน่วยงานอื่นเพื่อร่วมจัดกิจกรรม	...	...	...	...	....	.....
46	เขียนบทความทางวิชาการเผยแพร่ในวารสารต่าง ๆ	...	...	...	...	....	.....
47	สามารถรับฟังคำวิจารณ์ข้อบกพร่องของตนเองได้	...	...	...	...	....	.....
48	กระตุ้นส่งเสริมและสนับสนุนให้อาจารย์ในภาควิชาทำงานวิจัย ..	...	...	...	...	....	.....
	<u>บทบาทด้านคุณลักษณะส่วนตน</u>						
49	แต่งกายได้เหมาะสมกับเหตุการณ์ภารกิจ และสถานที่	...	...	...	...	....	.....
50	ปฏิบัติงานในหน้าที่ของตนอย่างศรัทธา และจริงจัง.....	...	...	...	...	....	.....
51	มีพฤติกรรมที่เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อผู้อื่น	...	...	...	...	....	.....

50 ◯

51 ◯

52 ◯

53 ◯

54 ◯

55 ◯

56 ◯

ข้อที่	บทบาทที่ปฏิบัติ	ระดับที่ปฏิบัติ					โปรดแสดงเหตุผลประกอบเพิ่มเติม (ถ้ามี)	
		1	2	3	4	5		
52	ใช้สติปัญญาในการแก้ปัญหา	...	...	...	...	....	.....	57 ◯
53	มีความขยันและความอดทนในการปฏิบัติงาน	...	...	...	...	....	.....	58 ◯
54	ปฏิบัติงานด้วยความเป็นระเบียบและประณีต	...	...	...	...	....	.....	59 ◯
55	สามารถควบคุมอารมณ์ให้สุขุมเยือกเย็นได้	...	...	...	...	....	.....	60 ◯
56	ปฏิบัติงานในหน้าที่ได้ถูกต้องตามระเบียบข้อบังคับของราชการ ...	...	...	...	...	....	.....	61 ◯
57	หน้าตายิ้มแย้มแจ่มใสอยู่เสมอ ...	...	...	...	...	....	.....	62 ◯
58	ใช้วาจาสุภาพขณะปฏิบัติงาน	...	...	...	...	....	.....	63 ◯
59	แสดงพฤติกรรมเป็นประชาธิปไตยในการปฏิบัติงาน	...	...	...	...	....	.....	64 ◯

ข้อที่	บทบาทที่ปฏิบัติ	ระดับที่ปฏิบัติ					โปรดแสดงเหตุผลประกอบเพิ่มเติม (ถ้ามี)
		1	2	3	4	5	
	<u>บทบาทด้านการให้คำปรึกษา</u>						
60	อบรมแนะนำความประพฤติและการปฏิบัติตัวแก่นักศึกษา	...	...	...	...	....	.....
61	ให้คำปรึกษาหารือด้านการเรียนส่วนตัวและระเบียบวินัยแก่นักศึกษา	...	...	...	...	....	.....
62	ร่วมมือและประสานงานกับฝ่ายแนะแนวของวิทยาลัย	...	...	...	...	....	.....
63	ร่วมมือกับฝ่ายกิจการนักศึกษาในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ	...	...	...	...	....	.....
64	ประชุมอาจารย์ในภาควิชาเพื่อศึกษาปัญหาในการเรียนรายวิชาต่าง ๆ และหาทางแก้ไข	...	...	...	...	....	.....
65	ร่วมทำเอกสารคู่มือแนะนำภาควิชา	...	...	...	...	....	.....
66	เข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ที่นักศึกษาจัดขึ้น	...	...	...	...	....	.....

65 ◯

66 ◯

67 ◯

68 ◯

69 ◯

70 ◯

71 ◯

ข้อที่	บทบาทที่ปฏิบัติ	ระดับที่ปฏิบัติ					โปรดแสดงเหตุผลประกอบเพิ่มเติม (ถ้ามี)
		1	2	3	4	5	
67	มีส่วนร่วมในการวางกฎระเบียบข้อบังคับและวินัยของนักศึกษา ...	...	...	...	...	...	.....
68	มีส่วนร่วมในการกำกับดูแลความประพฤติของนักศึกษา	...	...	...	...	...	.....
69	เป็นผู้ให้ความคิดเห็นแก่อาจารย์ในภาควิชาที่จะเป็นที่ปรึกษาชมรมต่าง ๆ	...	...	...	...	...	.....

72 ◯

73 ◯

74 ◯

ประวัติผู้เชี่ยวชาญ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วิชัย แหวนเพชร

การศึกษา กศ.บ. (อุตสาหกรรมศิลป์)

M.S. in Industrial Education ประเทศฟิลิปปินส์

Ph.D. Industrial Education Managemant ประเทศฟิลิปปินส์

การทำงาน อาจารย์ประจำภาควิชาพื้นฐานอุตสาหกรรมศึกษา คณะวิชาอุตสาหกรรมศึกษา วิทยาลัยครูพระนคร

ปัจจุบัน หัวหน้าคณะวิชาอุตสาหกรรมศึกษา วิทยาลัยครูพระนคร

ประสบการณ์ 1. กรรมการบริหารหลักสูตรอุตสาหกรรมศึกษา ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กับกรมการฝึกหัดครู

2. อาจารย์ที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ และมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางเขน

3. อาจารย์พิเศษ มหาวิทยาลัยรังสิต และมหาวิทยาลัยศรีปทุม

4. วิทยากรพิเศษ บริษัท อีซูซู ประเทศไทย จำกัด

ประวัติผู้เชี่ยวชาญ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พงศ์ หรดาล

การศึกษา ค.บ. (อุตสาหกรรมศิลป์)

M.S. ประเทศสหรัฐอเมริกา

M.A.Ed. Ph.D. ประเทศสหรัฐอเมริกา

การทำงาน อาจารย์ประจำภาควิชาพื้นฐานอุตสาหกรรมศึกษา คณะวิชาอุตสาหกรรมศึกษา วิทยาลัยครูพระนคร

ปัจจุบัน รองอธิการฝ่ายวางแผนและพัฒนา วิทยาลัยครูพระนคร

ประสบการณ์ 1. กรรมการสภาการฝึกหัดครู (ผู้แทนคณาจารย์ประจำ)

2. ศึกษาดูงาน ณ ประเทศแคนาดา

ประวัติผู้เชี่ยวชาญ

อาจารย์สุดใจ เหง้าสีไพร

การศึกษา กศ.บ. (เกียรตินิยม) วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร รุ่น 16

ค.ม. (โสตทัศนศึกษา) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

การทำงาน อาจารย์ประจำภาควิชาเทคโนโลยีทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางเขน

ปัจจุบัน ผู้ช่วยรองอธิการบดีฝ่ายพัฒนา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางเขน

ประสบการณ์ 1. ฝึกอบรมโดยทุนของรัฐบาลประเทศออสเตรเลียด้านหลักสูตรและการสอน เป็นเวลา 10 เดือน

2. ผู้ช่วยรองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางเขน

3. กรรมการบริหารหลักสูตรอุตสาหกรรมศึกษา

ที่ ทม 1007/ ง990

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

9 ธันวาคม 2535

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์

เรียน

บัณฑิตวิทยาลัย ขอรับรองว่า นายจักรตรา โขมะสรานนท์ เป็นนิสิตระดับปริญญาโท วิชาเอกอุตสาหกรรมศึกษา ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

นิสิตผู้นี้มีความประสงค์จะมาติดต่อขอความสะดวกในการศึกษาค้นคว้า เพื่อทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง บทบาทของอดีตหัวหน้าภาควิชาในสหวิทยาลัยรัตนโกสินทร์

ทั้งนี้อยู่ในความควบคุมดูแลของ

อ.เพ็ญสิทธิ์ โพธิจินดา	ประธาน
รศ.หวน พินธุพันธ์	กรรมการ
อ.วีระพล อารวรรณ	กรรมการ

สิ่งที่นิสิตใคร่ขอความอนุเคราะห์ คือ ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแบบสอบถาม

บัณฑิตวิทยาลัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าท่านจะกรุณาให้ความร่วมมือในครั้งนี้ และขอขอบคุณในความช่วยเหลืออนุเคราะห์ใด ๆ ที่ท่านจะโปรดให้แก่นิสิตผู้นี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(ศาสตราจารย์ ดร.สมพร บัวทอง)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

บัณฑิตวิทยาลัย
โทร. 2584119

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ	นายจักรดรา โชมะสรานนท์
เกิดวันที่	6 ตุลาคม 2495
สถานที่เกิด	กรุงเทพมหานคร
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	100/566 ซ.19 หมู่บ้านนักกีฬา ถนนกรุงเทพกรีฑา เขตประเวศ แขวงประเวศ กรุงเทพฯ 10250
ตำแหน่งปัจจุบัน	อาจารย์ 2 ระดับ 6
สถานที่ทำงาน	ภาควิชาไฟฟ้า - อีเล็กทรอนิกส์ คณะวิชาอุตสาหกรรมศึกษา วิทยาลัยครูพระนคร

ประวัติการศึกษา

พ.ศ.	2521	ประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง วิทยาลัยครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
พ.ศ.	2524	ครุศาสตร์บัณฑิต วิทยาลัยครูพระนคร
พ.ศ.	2536	การศึกษามหาบัณฑิต อุตสาหกรรมศึกษา มหาวิทยาาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

บทบาทของอดีตหัวหน้าภาควิชา ในสหวิทยาลัยรัตนโกสินทร์

บทคัดย่อ

ของ

จักรดรา โชมะสรานนท์

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกอุตสาหกรรมศึกษา

เมษายน 2536

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจเพื่อศึกษาบทบาทของอดีตหัวหน้าภาควิชาในสหวิทยาลัยรัตนโกสินทร์ โดยมีความมุ่งหมายเฉพาะดังนี้ (1) เพื่อศึกษาบทบาทของอดีตหัวหน้าภาควิชาระหว่างอดีตหัวหน้าภาควิชาที่ครบวาระ และไม่ครบวาระ ในสหวิทยาลัยรัตนโกสินทร์ และ (2) เพื่อเปรียบเทียบบทบาทของอดีตหัวหน้าภาควิชาสายอุตสาหกรรมศึกษา กับอดีตหัวหน้าภาควิชาอื่น ๆ ที่ครบวาระ และไม่ครบวาระ ในสหวิทยาลัยรัตนโกสินทร์ โดยมีกลุ่มประชากรที่ศึกษา ได้แก่ อดีตหัวหน้าภาควิชาสายอุตสาหกรรมศึกษา จำนวน 29 คน อดีตหัวหน้าภาควิชาอื่น ๆ จำนวน 303 คน รวมทั้งสิ้น 332 คน ในระหว่างปี พ.ศ. 2527 - 2534

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยการศึกษาค้นคว้าจากทฤษฎี บทความ เอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แล้วนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ได้ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.964

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลประกอบด้วย ค่าความถี่ ค่าร้อยละ เพื่อบรรยายสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ค่าเฉลี่ย และความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ใช้บรรยายระดับคะแนนและการเปรียบเทียบบทบาทของอดีตหัวหน้าภาควิชา ในสหวิทยาลัยรัตนโกสินทร์ ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาใช้ทดสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสรุปได้ว่า

1. บทบาทของอดีตหัวหน้าภาควิชาสายอุตสาหกรรมศึกษา กับอดีตหัวหน้าภาควิชาอื่น ๆ ที่ครบวาระและไม่ครบวาระ ในสหวิทยาลัยรัตนโกสินทร์ รวมทุกด้าน ไม่แตกต่างกัน

2. บทบาทของอดีตหัวหน้าภาควิชาสายอุตสาหกรรมศึกษา กับอดีตหัวหน้าภาควิชาอื่น ๆ ที่ครบวาระ ในสหวิทยาลัยรัตนโกสินทร์ ด้านบริหารวิชาการ ด้านบริหารงานทั่วไป ด้านบริหารงานบุคคล และด้านมนุษยสัมพันธ์ แตกต่างกัน

3. บทบาทของอดีตหัวหน้าภาควิชาสายอุตสาหกรรมศึกษา กับอดีตหัวหน้าภาควิชาอื่น ๆ ที่ไม่ครบวาระ ในสหวิทยาลัยรัตนโกสินทร์ ด้านบริหารวิชาการ ด้านคุณลักษณะส่วนตน และด้านการให้คำปรึกษา ไม่แตกต่างกัน

ROLES OF THE FORMER HEADS OF DEPARTMENTS IN RATTANAKOSIN UNITED COLLEGES

AN ABSTRACT

BY

CHAKTRA KOMASARANONDA

Presented in Partial fulfillment of the requirements for

the Master of Education degree in Industrial Education

at Srinakharinwirot University

April 1993

The purposes of this survey study research are to study the roles of the former heads of departments who fulfilled their terms of duties and those who didn't in Rattanakosin United Colleges and to compare the roles of the former heads of the Industrial Education departments with the former heads of departments in other fields of study.

The sample group included 29 former heads of the Industrial Education departments and 303 former heads of departments in other fields of study who performed their duties during B.E. 2527-2534. The instruments used in this research were questionnaires conducted by the researcher. The questionnaires were calculated by the Cronbach reliability at 0.964.

The statistical analyses of the data were the use of both descriptive and inferential statistics, such as the frequency and percentage to describe the participants' status, the mean and the standard deviation to compare the roles of the former heads of departments, and the alpha coefficient to test the reliability of the questionnaires.

The findings of this research are as follows :

1. The roles of the former heads of departments in Industrial Education and in other fields of study, both who fulfilled their terms of duties and those who didn't, are indifferent in all aspects.

2. The roles of the former heads of departments in Industrial Education and in other fields of study who fulfilled their terms of

duties are different in terms of Academic Management, General Management, Personnel Management and Human Relationship.

3. The roles of the former heads of departments in Industrial Education and in other fields of study who didn't fulfill their terms of duties are indifferent in terms of Academic Management, Personalities and Counselling.